

Wykonanie budżetów przez jednostki samorządu terytorialnego województwa lubuskiego w 2012 r.

Spis treści:

Uchwalenie budżetu na rok 2012 i jego zmiany	2
Wykonanie budżetów przez jednostki samorządu terytorialnego Województwa Lubuskiego ogółem w roku 2012	5
Wykonanie budżetów przez gminy województwa lubuskiego	26
Wykonanie budżetów przez miasta na prawach powiatu województwa lubuskiego	35
Wykonanie budżetów przez powiaty województwa lubuskiego	42
Wykonanie budżetu przez Samorząd Województwa Lubuskiego	52
Wykonanie budżetów przez związki komunalne	61

Opracowanie:
Wydział Informacji, Analiz i Szkoleń

Wykonanie budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego województwa lubuskiego w 2012 r.

1. Uchwalanie budżetu na rok 2012 i jego zmiany

1.1. Przygotowanie budżetu jednostek samorządu terytorialnego

Projekty budżetów jednostek samorządu terytorialnego na rok 2012 były opracowywane według zasad określonych w Dziale V rozdział 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹. Zarząd j.s.t. sporządza i przedkłada projekt uchwały budżetowej organowi stanowiącemu jst oraz regionalnej izbie obrachunkowej – celem zaopiniowania – do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy. Wraz z projektem uchwały budżetowej zarząd j.s.t. przedkłada uzasadnienie do projektu oraz inne materiały określone w uchwale, o której mowa w art. 234 uofp.

Zgodnie z brzmieniem art. 238 j.s.t. miały obowiązek przedłożyć projekty budżetów na rok 2012 do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze w terminie do dnia 15 listopada 2011 r. Ustawowy termin przedłożenia projektów uchwał budżetowych na 2012 r. dochowało 56,3% j.s.t. województwa lubuskiego (w 2011 r. – 52,5%).

W skali całego kraju największe zdyscyplinowanie przy przedkładaniu projektów budżetów na 2012 r. wykazały samorzady województw – 100,0%, miasta na prawach powiatu – 92,3%. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego województwa lubuskiego – województwo samorządowe, powiaty (58,3%) i gminy (58,0%).

Liczba przedłożonych do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Zielonej Górze projektów budżetów na 2011 r. i na 2012 r. przez j.s.t. województwa lubuskiego

Wyszczególnienie	Projekty na 2011 r.					Projekty na 2012 r.				
	Ogółem	do 15.11.2010	%	po 15.11.2010	%	Ogółem	do 15.11.2011	%	po 15.11.2011	%
Ogółem, z tego:	101	53	52,5	48	47,5	103	58	56,3	45	43,7
- gminy	81	42	51,8	39	48,2	81	47	58,0	34	42,0
- miasta na prawach powiatu	2	1	50,0	1	50,0	2	1	50,0	1	50,0
- powiaty	12	4	33,3	8	66,7	12	7	58,3	5	41,7
- województwo samorządowe	1	1	100,0	-	-	1	1	100,0	-	-
- związki komunalne	5	5	100,0	-	-	7	2	28,6	5	71,4

Zgodnie z brzmieniem art. 13 pkt 3 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych² składy orzekające regionalnych izb obrachunkowych wydają opinie o przedkładanych projektach uchwał budżetowych przez j.s.t. Regionalna Izba Obrachunkowa w Zielonej Górze oceniając przedłożone na 2012 r. projekty uchwał budżetowych wydała 103 opinie (w skali kraju składy orzekające regionalnych izb obrachunkowych wydały 2 971 opinii, w tym: 1 795 stanowiły opinie pozytywne, 1 149 opinie pozytywne z uwagami, 27 opinie negatywne).

W liczbie 103 wydanych opinii znalazło się 26 opinii pozytywnych, 76 opinii pozytywnych z uwagami oraz 1 negatywna opinia (dla porównania w roku 2011 wydano 21 opinii pozytywnych, 78 opinii pozytywnych z uwagami i 2 opinie negatywne). W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosła liczba opinii pozytywnych (z 21 do 26) a zmalała liczba opinii pozytywnych z uwagami (z 78 do 76). Negatywna opinia o projekcie budżetu na 2012 r. została wydana tylko dla 1 powiatu. Dane liczbowe dotyczące wyników opiniowania projektów budżetów na 2011 r. i na 2012 r. przedstawia poniższa tabela.

¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).

² Ustawa z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 55, poz. 577 z późn. zm.).

Liczba i rodzaj wydanych opinii o projektach budżetów na 2011 r. i na 2012 r. przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Zielonej Górze

Wyszczególnienie	Liczba opinii ogółem		pozytywne		pozytywne z uwagami		negatywne	
	na 2011 r.	na 2012 r.	na 2011 r.	na 2012 r.	na 2011 r.	na 2012 r.	na 2011 r.	na 2012 r.
Ogółem, z tego:	101	103	21	26	78	76	2	1
- gminy	81	81	18	18	62	63	1	-
- miasta na prawach powiatu	2	2	1	2	1	-	-	-
- powiaty	12	12	1	4	10	7	1	1
- województwo samorządowe	1	1	-	-	1	1	-	-
- związki komunalne	5	7	1	2	4	5	-	-

Stwierdzone nieprawidłowości w opiniach o projektach budżetów na 2012 rok dotyczyły:

- niewyodrębnienia dochodów z podziałem na bieżące i majątkowe zgodnie z art. 236 ust. 1 uofp,
- błędnego stosowania klasyfikacji budżetowej,
- niewyodrębnienia dochodów z tytułu opłat i kar pieniężnych za korzystanie ze środowiska i wydatków z tego tytułu – zgodnie z art. 237 ust.1 uofp,
- nieprawidłowego zaplanowania wysokości deficytu budżetu i niewłaściwego wskazaniu źródeł jego pokrycia,
- niezgodności pomiędzy danymi dysponenta środków a wykazanymi w budżecie wydatkami związanymi z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych,
- nieuwjęcia w załączniku wszystkich dotacji (w tym na zadania inwestycyjne, realizowane na podstawie porozumień z innymi j.s.t.),
- niewłaściwego i nieprecyzyjnego udzielenia upoważnień dla organu wykonawczego oraz udzielania upoważnień bez podstawy prawnej,
- zaplanowania rezerwy ogólnej w wysokości poniżej minimalnego wskaźnika oraz niewskazaniu przeznaczenia rezerwy celowej,
- niezłączenia do projektu budżetu materiałów informacyjnych zgodnie z art. 238 ust. 2 pkt 2 uofp,
- błędów rachunkowych i pisarskich.

1.2. Uchwalenie budżetu jednostek samorządu terytorialnego

Organ stanowiący j.s.t. zgodnie z brzmieniem art. 239 uofp podejmuje uchwałę budżetową przed rozpoczęciem roku budżetowego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach - nie później niż do dnia 31 stycznia roku budżetowego³. Do czasu podjęcia uchwały budżetowej, jednakże nie później niż do dnia 31 stycznia roku budżetowego, podstawą gospodarki finansowej jest projekt uchwały budżetowej przedstawiony organowi stanowiącemu, o którym mowa w art. 238 ust. 1 uofp.

Większość uchwał budżetowych na rok 2012 podjęta została przed 31 grudnia 2011 roku – 94, natomiast 7 budżetów zostało uchwalonych w terminie do 31 stycznia 2012 roku. Ponadto 2 budżety zostały uchwalone po 31 stycznia 2012 roku. Są to uchwały budżetowe związków, które swoją działalność rozpoczęły w trakcie roku – Związek Międzygminny „Eko-Przyszłość”, który podjął uchwałę budżetową 31 lipca 2012 r. oraz Międzygminny Związek Odpadami Komunalnymi „Odra-Nysa-Bóbr”, który podjął uchwałę budżetową 6 grudnia 2012 r. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Liczba budżetów uchwalonych na 2011 r. i na 2012 r. przez j.s.t. województwa lubuskiego

Wyszczególnienie	Budżety na 2011 r.						Budżety na 2012 r.					
	Ogółem	do 31.12.2010	%	do 28.02.2011	%	Ogółem	do 31.12.2011	%	do 31.01.2012	%	po 31.01.2012	%
Ogółem, z tego:	101	58	57,4	43	42,6	103	94	91,3	7	6,8	2	1,9
- gminy	81	48	59,3	33	40,7	81	74	91,4	7	8,6	-	-
- miasta na prawach powiatu	2	-	-	2	100,0	2	2	100,0	-	-	-	-
- powiaty	12	6	50,0	6	50,0	12	12	100,0	-	-	-	-
- województwo samorządowe	1	1	100,0	-	-	1	1	100,0	-	-	-	-
- związki komunalne	5	3	60,0	2	40,0	7	5	71,4	-	-	2	28,6

³ Termin uchwalania budżetów na 2011 r. został wydłużony do 28 lutego 2011 r. z uwagi na wybory samorządowe w 2010 r.

Z ogólnej liczby 103 uchwalonych budżetów na 2012 rok aż 91,3 % j.s.t. województwa lubuskiego uchwalilo budżety do 31 grudnia 2011 r. (w 2011 r. – 57,4%), natomiast po tym terminie budżety uchwalilo zaledwie 8,7% j.s.t. (w 2011 r. – aż 42,6%) z uwagi na wybory samorządowe w 2010r.

W przypadku gdy organ stanowiący j.s.t. nie podejmie uchwały budżetowej w ustawowym terminie izba zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych ustala budżet tej jednostki. W związku z nieuchwaleniem budżetu przez j.s.t. w ustawowym terminie, regionalne izby obrachunkowe w Polsce ustaliły 5 budżetów (0,2% ogółu wszystkich uchwalonych budżetów) dla 4 gmin i 1 powiatu. Regionalna Izba Obrachunkowa w Zielonej Górze nie ustalała budżetu na 2012 r. dla żadnej j.s.t. województwa lubuskiego.

1.3. Zmiany w uchwałach budżetowych

W 2012 r. liczba uchwał i zarządzeń zmieniających budżet, podjętych przez organy j.s.t. województwa lubuskiego wyniosła 3 215, natomiast w 2011 r. liczba ta wyniosła 3 369. W skali kraju w ciągu roku podjęto 91 847 uchwał i zarządzeń (w 2011 r. – 89 974).

Zmiany budżetu skutkowały zmniejszeniem lub zwiększeniem kwoty uchwalonego budżetu. Zmiany budżetu polegały głównie na przenoszeniu środków finansowych między zadaniami w paragrafach, rozdziałach i działach klasyfikacji budżetowej.

Wśród przyczyn zmiany budżetu można wskazać niedokładne oszacowanie poszczególnych wielkości budżetowych, tj. kwoty dochodów z różnych źródeł i wydatków niezbędnych do realizacji zadań przez j.s.t. Były to również zmiany związane z nieprawidłowym pobraniem lub wykorzystaniem dotacji udzielonych j.s.t. z budżetu państwa lub budżetów innych j.s.t., które powodują obowiązek zwrotu tych dotacji. Poza tym zmiany budżetu mogą być wynikiem modyfikacji przez organy j.s.t. kierunków rozwoju jednostki lub sposobów realizacji zadań.

Zmiany budżetów wiązały się też z wprowadzeniem do budżetu wydatków finansowanych z zaciągniętych kredytów, pożyczek oraz emisji obligacji, co powodowało zmniejszenie lub zwiększenie planowanego wyniku budżetu oraz przychodów budżetu z tytułu planowanych do zaciągnięcia zobowiązań.

Dokonywanie zmian budżetu i w budżecie były też efektem działań zewnętrznych, do których można zaliczyć zmiany warunków ekonomiczno-finansowych realizacji zadań budżetowych, decyzji dysponentów części budżetowych budżetu państwa o zmianie kwot dotacji celowych, decyzje ministra finansów o rozdysponowaniu w trakcie roku budżetowego rezerw subwencji ogólnej. Wymienione zmiany należały do najczęściej dokonywanych zmian w budżetach j.s.t.

Podsumowanie

1. *W ustawowym terminie – do 15 listopada 2011 r. – projekty budżetów na 2012 r. złożyło 56,3% j.s.t. województwa lubuskiego (w 2011 r. – 52,5%), a po tym terminie 43,7% j.s.t. (w 2011 r. – 47,5%).*
2. *Regionalna Izba Obrachunkowa w Zielonej Górze wydała 103 opinie o projektach budżetów na 2012 r., w tym 1 opinię negatywną. W porównaniu do ubiegłego roku wzrosła liczba opinii pozytywnych z 21 do 26 a zmalała liczba opinii pozytywnych z uwagami z 78 do 76 i negatywnych z 2 do 1 opinii.*
3. *Organy stanowiące j.s.t. województwa lubuskiego do 31 grudnia 2011 r. uchwalily 91,3% uchwał budżetowych na 2012 rok (w 2011 r. – 57,4%), natomiast po tym terminie uchwalono 8,7% uchwał (w 2011 r. – aż 42,6%).*
4. *W 2012 r. liczba uchwał i zarządzeń zmieniających budżet, podjętych przez organy j.s.t. województwa lubuskiego wyniosła 3 215 i była mniejsza o 154 niż w 2011 r.*

2. Wykonanie budżetów przez jednostki samorządu terytorialnego Województwa Lubuskiego w roku 2012⁴

2.1. Podstawowe dane dotyczące wykonania budżetów

W 2012 r. dochody budżetowe ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa lubuskiego zaplanowane na poziomie 4 497 260 783 zł zrealizowane zostały w 96,7%, tj. w kwocie 4 348 946 867 zł, w tym dochody majątkowe wykonane zostały 76,5% planu, zaś dochody bieżące w 99,2%.

Samorzady województwa lubuskiego ogółem zaplanowały w swoich budżetach wydatki w kwocie 4 591 845 685 zł, które zrealizowane zostały w 93,9% i wyniosły 4 312 500 776 zł. Wydatki majątkowe wykonane zostały w stopniu niższym (82,5% planu) niż wydatki bieżące (95,9%).

Lubuskie jednostki samorządu terytorialnego zaplanowały w 2012 r. deficyt budżetowy łącznie w wysokości 94 584 902 zł, natomiast wykonały nadwyżkę w łącznej kwocie 36 446 091 zł.

Wykonanie budżetów przez lubuskie j.s.t. ogółem w latach 2012 i 2011

Wyszczególnienie	2012			2011			Dynamika wykonania (rok poprzedni= 100)	
	Plan	Wykonanie	%	Plan	Wykonanie	%	2012	2011
Dochody ogółem	4 497 260 783	4 348 946 867	96,7%	4 589 916 390	4 418 983 917	96,3%	98,4%	104,5%
bieżące	3 993 129 766	3 963 063 835	99,2%	3 871 314 102	3 849 055 828	99,4%	103,0%	106,5%
majątkowe	504 131 016	385 883 032	76,5%	718 602 288	569 928 089	79,3%	67,7%	92,6%
w tym ze sprzedaży majątku	108 149 500	83 419 229	77,1%	143 359 642	116 402 375	81,2%	71,7%	111,2%
Wydatki ogółem	4 591 845 685	4 312 500 776	93,9%	4 940 311 774	4 584 493 723	92,8%	94,1%	94,8%
bieżące, w tym:	3 911 974 010	3 751 311 103	95,9%	3 838 996 284	3 669 263 518	95,6%	102,2%	104,6%
poręczenia, w tym:	14 854 775	2 440 560	16,4%	14 913 707	760 000	5,1%	321,1%	12,2%
odsetki i dyskonto	111 726 047	107 261 098	96,0%	96 050 933	88 429 247	92,1%	121,3%	154,7%
majątkowe	679 871 675	561 189 674	82,5%	1 101 315 491	915 230 205	83,1%	61,3%	69,0%
Wynik	-94 584 902	36 446 091	-38,5%	-350 395 384	-165 509 805	47,2%	-22,0%	27,4%
wynik bieżący	81 155 757	211 752 733	260,9%	32 317 819	179 792 311	556,3%	117,8%	167,0%
wynik majątkowy	-175 740 659	-175 306 642	99,8%	-382 713 203	-345 302 116	90,2%	50,8%	48,6%
Przychody ogółem, w tym:	437 525 991	468 494 892	107,1%	638 869 358	636 212 812	99,6%	73,6%	64,9%
zaciągnięcie długu zwrotnego	293 498 926	275 242 564	93,8%	469 603 404	439 124 617	93,5%	62,7%	56,5%
wolne środki i nadwyżka	144 027 064	193 252 328	134,2%	169 265 954	197 088 196	116,4%	98,1%	97,4%
Rozchody ogółem, w tym:	342 774 015	327 261 213	95,5%	288 473 974	282 210 364	97,8%	116,0%	151,4%
splata długu zwrotnego	336 488 517	323 597 383	96,2%	284 865 149	273 796 136	96,1%	118,2%	152,7%
w tym wyłączenia	73 149 252	75 777 524	103,6%	75 418 390	67 085 110	89,0%	113,0%	575,0%

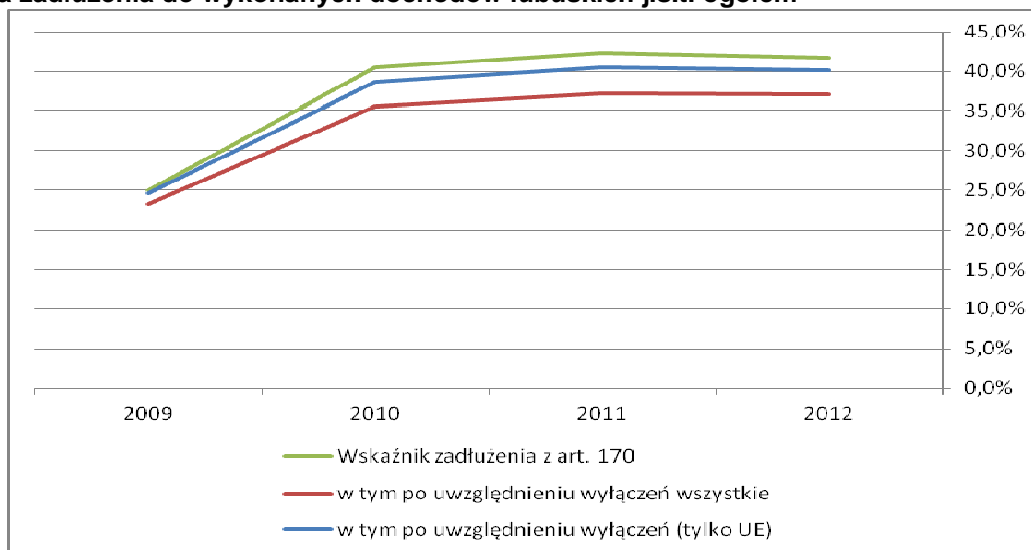
Lubuskie samorzady, podobnie jak jednostki samorządu terytorialnego wszystkich 16 województw, w stosunku do roku poprzedniego, odnotowały w 2012 r. wzrost obciążeń związanych z długiem i obsługą zadłużenia.

Na koniec roku 2012 zobowiązania ogółem lubuskich j.s.t. wyniosły 1 812 514 835 zł i w porównaniu do roku 2011 zmniejszyły się o 3,0% (na koniec roku 2011 – 1 868 854 661 zł). W województwie lubuskim relacja zobowiązań j.s.t. wliczanych do długu publicznego do ich dochodów budżetowych na koniec roku 2012 wyniosła 41,7% (w roku 2011 – 42,3%). W skali całego kraju

⁴ Opracowanie w tej części dotyczy realizacji budżetów 96 lubuskich jednostek samorządu terytorialnego ogółem (1 województwo samorządowe, 12 powiatów ziemskich, 2 miasta na prawach powiatu, 81 gmin). Realizacja budżetów przez związki międzygminne omówiona jest w dalszej części niniejszego opracowania.

przeciętna relacja długu do dochodów najbardziej wzrosła w j.s.t. województwa świętokrzyskiego (o 6,1 punktu procentowego, województwa warmińsko-mazurskiego (o 2,0 punkty procentowe), a województw kujawsko-pomorskiego i podkarpackiego o 1,9 punktu procentowego).

Relacja zadłużenia do wykonanych dochodów lubuskich j.s.t. ogółem

Relacja zobowiązań j.s.t. wliczanych do długu publicznego do ich dochodów budżetowych w roku 1999 oraz w latach 2007 - 2012 (w %)

Wyszczególnienie	Lata							
	1999	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
							art. 170 ust. 1 uofp z 2005 r.	art. 170 ust. 3 uofp z 2005 r.
Polska, z tego:	9,5	19,7	20,2	26,0	33,8	38,4	34,3	38,2
Dolnośląskie	11,5	20,1	25,1	35,7	42,0	46,1	42,0	44,8
Kujawsko-pomorskie	11,7	26,6	26,6	29,6	37,5	44,3	36,9	46,2
Lubelskie	7,1	17,2	18,6	22,5	30,2	35,1	30,6	34,9
Lubuskie	8,7	21,0	21,4	24,9	40,5	42,3	37,2	41,7
Łódzkie	9,1	21,6	21,1	24,4	33,0	38,4	36,9	39,1
Małopolskie	11,5	28,0	29,5	33,4	37,6	41,2	36,3	40,8
Mazowieckie	6,5	19,2	21,9	33,3	41,2	43,4	40,9	40,7
Opolskie	13,2	17,0	16,2	20,4	28,9	32,2	26,2	31,4
Podkarpackie	9,3	18,2	15,3	19,5	26,3	30,9	28,8	32,8
Podlaskie	8,7	16,4	14,0	15,9	25,2	30,4	27,9	31,1
Pomorskie	12,9	17,3	17,8	25,9	34,7	42,2	38,3	40,1
Śląskie	7,7	15,9	16,0	21,0	25,2	27,4	22,9	27,6
Świętokrzyskie	5,8	15,1	12,6	17,3	26,1	33,3	27,6	39,4
Warmińsko-mazurskie	8,3	20,6	18,9	23,1	32,9	35,0	30,6	37,0
Wielkopolskie	12,4	19,4	17,6	20,9	31,2	38,4	33,1	37,8
Zachodniopomorskie	12,2	18,8	17,5	21,5	33,2	42,4	37,7	43,1

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

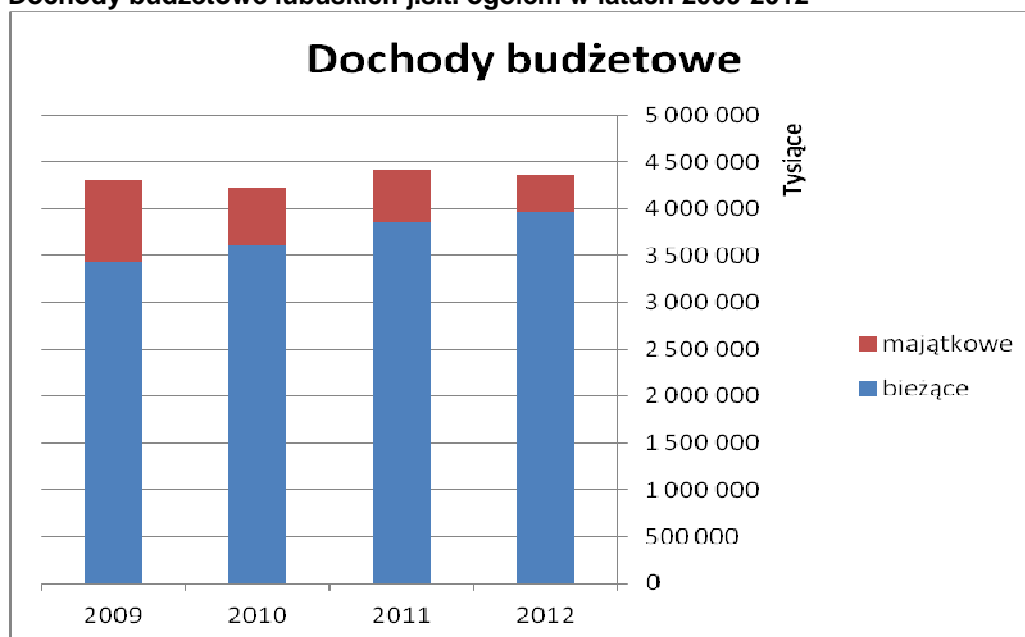
2.2. Dochody lubuskich jednostek samorządu terytorialnego (dynamika i struktura)

W 2012 r. dochody całego sektora samorządowego wzrosły w niższym stopniu niż w roku poprzednim. Ich dynamika wyniosła 103,6%, co po uwzględnieniu wskaźnika inflacji (3,7%) oznaczało realny spadek o 0,1%. Dynamika dochodów jst w 2012 r. na poziomie 103,6% związana była ze wzrostem dochodów własnych (o 4,0%), dotacji celowych (o 1,1%) i subwencji ogólnej (o 4,8%).

Jednocześnie jednak dynamika dochodów lubuskich j.s.t. w stosunku do roku poprzedniego wyniosła 98,4% (natomiast realnie, po uwzględnieniu wskaźnika inflacji 94,7%).

W przeliczeniu na jednego mieszkańca samorządy 4 województw (lubelskiego, podlaskiego, śląskiego i wielkopolskiego) odnotowały dochody na niezmienionym poziomie. Największy spadek dochodów odnotowano w j.s.t. województw lubuskiego i podkarpackiego, małopolskiego i świętokrzyskiego, natomiast poprawiła się sytuacja w j.s.t. województwa pomorskiego. Jednostki samorządu terytorialnego tego województwa w 2012 r. odnotowały najwyższą dynamikę dochodów ogółem spośród jst wszystkich województw (109,4%).

Dochody budżetowe lubuskich j.s.t. ogółem w latach 2009-2012

W budżetach j.s.t. województwa lubuskiego ogółem dochody bieżące w 2012 r. stanowiły 88,8% planowanych dochodów ogółem i zostały wykonane przez wszystkie typy j.s.t. na poziomie przekraczającym 99,2%. Realizacja dochodów majątkowych ukształtowała się na poziomie 76,5%. Lubuskie jednostki samorządu terytorialnego ogółem osiągnęły niższe, niż w roku poprzednim, dochody ze sprzedaży majątku (dynamika:71,7%).

Dochody lubuskich jednostek samorządu terytorialnego – wykonanie, struktura, dynamika

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012				2011				% dynamika wykonania (rok poprzedni=100)	
	Plan	Wykonanie	% struktura	% wykonania	Plan	Wykonanie	% struktura	% wykonania	2012	2011
Dochody OGÓŁEM	4 497 260 783	4 348 946 867	100,0%	96,7%	4 589 916 390	4 418 983 917	100,0%	96,3%	98,4%	104,5%
Dochody bieżące razem	3 993 129 766	3 963 063 835	91,1%	99,2%	3 871 314 102	3 849 055 828	87,1%	99,4%	103,0%	106,5%
Dochody własne bieżące, w tym	1 821 336 330	1 806 488 281	41,5%	99,2%	1 706 583 325	1 709 097 277	38,7%	100,1%	105,7%	111,5%
PIT	697 229 442	678 707 061	15,6%	97,3%	620 583 573	630 946 566	14,3%	101,7%	107,6%	112,6%
CIT	96 936 257	99 013 047	2,3%	102,1%	101 102 894	110 493 943	2,5%	109,3%	89,6%	112,4%
Podatki i opłaty	743 127 897	753 039 101	17,3%	101,3%	681 141 308	678 267 535	15,3%	99,6%	111,0%	106,8%
Pozostałe własne	284 042 733	275 729 073	6,3%	97,1%	303 755 551	289 389 234	6,5%	95,3%	95,3%	121,4%
Dotacje celowe na zadania bieżące ogółem	813 313 812	796 553 006	18,3%	97,9%	859 007 561	834 549 908	18,9%	97,2%	95,4%	105,2%
Subwencja - część bieżąca (bez § 618)	1 358 479 625	1 360 022 549	31,3%	100,1%	1 305 723 216	1 305 408 643	29,5%	100,0%	104,2%	101,2%

Dochody majątkowe razem	504 131 016	385 883 032	8,9%	76,5%	718 602 288	569 928 089	12,9%	79,3%	67,7%	92,6%
Dochody majątkowe własne (bez dotacji i subwencji)	111 532 386	87 775 587	2,0%	78,7%	145 477 280	119 095 836	2,7%	81,9%	73,7%	112,0%
Dochody z tytułu dotacji celowych na inwestycje i zakupy inwestycyjne	300 386 226	222 436 269	5,1%	74,1%	414 293 031	312 760 906	7,1%	75,5%	71,1%	73,3%
Pozostałe dochody majątkowe (własne)	91 778 705	75 237 475	1,7%	82,0%	152 109 177	131 348 546	3,0%	86,4%	57,3%	163,5%
Subwencja - część majątkowa (§ 618)	433 700	433 700	0,0%	100,0%	6 722 800	6 722 800	0,2%	100,0%	6,5%	335,6%

Dochody OGÓŁEM	4 497 260 783	4 348 946 867	100,0%	96,7%	4 589 916 390	4 418 983 917	100,0%	96,3%	98,4%	104,5%
Dochody własne	2 024 647 420	1 969 501 343	45,3%	97,3%	2 004 169 783	1 959 541 660	44,3%	97,8%	100,5%	114,0%
Dotacje	1 113 700 038	1 018 989 275	23,4%	91,5%	1 273 300 591	1 147 310 814	26,0%	90,1%	88,8%	94,0%
Subwencja	1 358 913 325	1 360 456 249	31,3%	100,1%	1 312 446 016	1 312 131 443	29,7%	100,0%	103,7%	101,6%

Dochody OGÓŁEM	4 497 260 783	4 348 946 867	100,0%	96,7%	4 589 916 390	4 418 983 917	100,0%	96,3%	98,4%	104,5%
Transfery z budżetu państwa (dotacje, subwencja, PIT i CIT)	3 204 828 379	3 098 702 672	71,3%	96,7%	3 226 986 901	3 129 115 085	70,8%	97,0%	99,0%	101,3%
Transfery między j.s.t.	38 755 937	35 818 727	0,8%	92,4%	55 744 866	50 528 043	1,1%	90,6%	70,9%	86,3%
pozostałe transfery (270, 629)	60 417 952	44 547 952	1,0%	73,7%	110 241 793	95 043 314	2,2%	86,2%	46,9%	175,7%
Dochody z podatków i opłat	743 127 897	753 039 101	17,3%	101,3%	681 141 308	678 267 535	15,3%	99,6%	111,0%	106,8%
Pozostałe dochody	450 130 617	416 838 415	9,6%	92,6%	515 801 522	466 029 941	10,5%	90,4%	89,4%	118,7%

W roku 2012 udziały lubuskich j.s.t. w podatku dochodowym PIT osiągnęły poziom przekraczający dochody uzyskane w 2011 r. (dynamika w ujęciu nominalnym: PIT – 107,6%, realnie: 103,9%). W porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyły się natomiast dochody z tytułu CIT (dynamika: 89,6%, realnie: 85,9%). Te źródło dochodów w 2010 r. wykazywały tendencję spadkową w związku ze zmianami dotyczącymi obniżenia od 2009 r. skali w podatku dochodowym od osób fizycznych. Podkreślić należy, że dochody uzyskiwane przez samorządy z tego tytułu są istotnie powiązane z koniunkturą gospodarczą w kraju.

Duża stabilność – jak co roku – dotyczyła przekazywania kwot subwencji ogólnej, która w lubuskich j.s.t. ogółem w 2012 r. nominalnie zwiększyła się w porównaniu do roku ubiegłego, uzyskując tempo wzrostu 103,7% (realnie pozostając na niezmiennym poziomie: 100,0%)

Dochody budżetowe j.s.t. w przeliczeniu na jednego mieszkańca w podziale na województwa w latach 1999 i 2012 oraz relacja poziomu ich dochodów do średniej krajowej w roku 1999 i 2004 oraz w latach 2011 i 2012

Województwa	Dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł)		Relacja poziomu dochodów j.s.t. wg województw do średniej krajowej (w %)									
	1999	2011	1999	2004	2011	2012						
			dochody ogółem				dochody własne	udziały w podatku dochodowym	dotacje celowe	subwencja ogólna	część oświatowa	część wyrównawcza
Polska, z tego:	1 679	4 604	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Dolnośląskie	1 869	5 015	114	106	107	109	126	123	103	84	88	64
Kujawsko-pomorskie	1 544	4 400	92	94	94	96	87	81	99	108	105	122
Lubelskie	1 475	4 316	88	89	94	94	65	65	120	122	106	194
Lubuskie	1 763	4 251	105	101	97	92	85	78	97	101	97	110
Łódzkie	1 560	4 268	93	92	92	93	98	92	86	89	91	89
Małopolskie	1 537	4 314	91	92	97	94	88	89	91	106	108	113
Mazowieckie	2 095	5 486	125	121	118	119	146	170	96	92	96	70
Opolskie	1 611	4 189	96	92	90	91	86	78	90	101	100	111

Podkarpackie	1 548	4 331	92	91	99	94	66	62	113	128	113	187
Podlaskie	1 518	4 444	90	91	97	97	79	67	112	114	103	148
Pomorskie	1 680	5 093	100	106	106	111	106	97	133	101	108	78
Śląskie	1 613	4 202	96	99	91	91	103	108	78	81	92	30
Świętokrzyskie	1 560	4 463	93	92	100	97	73	67	122	118	105	172
Warmińsko-mazurskie	1 617	4 661	96	101	103	101	80	68	123	121	108	163
Wielkopolskie	1 570	4 348	93	97	94	94	97	97	85	97	102	78
Zachodniopomorskie	1 809	4 774	108	101	101	104	102	82	113	100	96	101

Zródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

2.3. Wydatki lubuskich jednostek samorządu terytorialnego

Po utrzymującej się przez w latach 2008-2010 tendencji szybszego tempa wzrostu wydatków niż dochodów, w 2011 r. wydatki lubuskich j.s.t. zmniejszyły się w porównaniu do roku ubiegłego o 5,2% (dynamika: 94,85). Tendencja ta utrzymywała się w roku 2012; w którym wykonane wydatki budżetowe lubuskich j.s.t. zmniejszyły się w stosunku do roku poprzedniego o 5,9% (dynamika: 94,1%). Największe zahamowanie tempa wzrostu wydatków budżetowych odnotowano właśnie w j.s.t. województw lubuskiego (spadek o 5,9%) i podkarpackiego (o 4,7%).

W roku 2012 lubuskie j.s.t. zrealizowały wydatki na poziomie 93,9% (realnie 90,2%). W skali całego kraju poziom wydatków zrealizowanych przez j.s.t. wyniósł 99,4%, co po uwzględnieniu 3,7% wskaźnika inflacji oznaczało realne ich wykonanie na poziomie 95,7%.

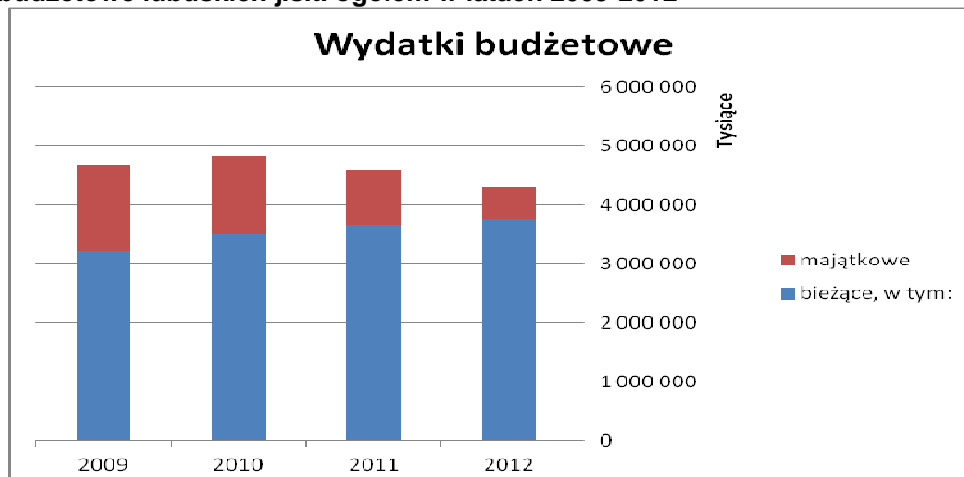
Rok 2012 był trzecim z rzędu rokiem słabszego wzrostu wydatków majątkowych niż bieżących. Dynamika wydatków majątkowych lubuskich j.s.t. ogółem w porównaniu do roku poprzedniego wyniosła zaledwie 61,3% (na koniec roku 2011: 69,0%). Analogicznie niekorzystna sytuacja wystąpiła również w zakresie wydatków inwestycyjnych. Rozkład tempa wzrostu wydatków inwestycyjnych w j.s.t. poszczególnych województw pokrywał się z mapą dynamiki wydatków ogółem. Ograniczenie tempa wzrostu tej grupy wydatków wystąpiło w największym stopniu w jst województw: lubuskiego (spadek aż o 38,7%), opolskiego (o 30,3%), wielkopolskiego (o 28,0%) i podkarpackiego (o 27,1%). Nie było natomiast województwa, którego j.s.t. wykonałyby wydatki inwestycyjne wyższe niż w roku poprzednim, najwyższy wskaźnik ich realizacji wystąpił w j.s.t. województw pomorskiego, mazowieckiego i kujawsko-pomorskiego, które zrealizowały wydatki inwestycyjne na poziomie, odpowiednio 94,7%, 91,6% i 91,4% wydatków roku poprzedniego.

Przeciętne tempo wzrostu wydatków bieżących w j.s.t. województwa lubuskiego (wzrost o 2,2%) nie odbiegało od tendencji dotyczących całego sektora samorządowego (wzrost o 4,2%). Przy dużym zróżnicowaniu sytuacji jst województw w zakresie działalności inwestycyjnej, wzrost wydatków bieżących jst był dość wyrównany, od 2,0% w jst województwa dolnośląskiego, do 7,3% w jst województwa zachodniopomorskiego. Jednostki samorządu terytorialnego wszystkich województw osiągnęły poziom wydatków bieżących roku ubiegłego.

Średni wzrost wydatków bieżących przeznaczanych przez lubuskie j.s.t. na wynagrodzenia i pochodne – podobnie jak w latach ubiegłych – wyniósł 4,7% w skali roku (w roku ubiegłym: 9,6%).

W znaczącym stopniu (o 21,1%) – podobnie jak w latach poprzednich - wzrosło obciążenie lubuskich j.s.t. wydatkami związanymi z obsługą długu (w roku 2011 - 53,1%; w roku 2010 - 35,8%) co potwierdza tendencje dotyczące całego sektora samorządowego. Koszty z tego tytułu wzrosły bardziej dynamicznie od pozostałych grup wydatków bieżących i majątkowych we wszystkich typach j.s.t., ich udział w ogólnej kwocie wydatków wciąż pozostawał jednak niewysoki (w lubuskich j.s.t.: 2,5%)

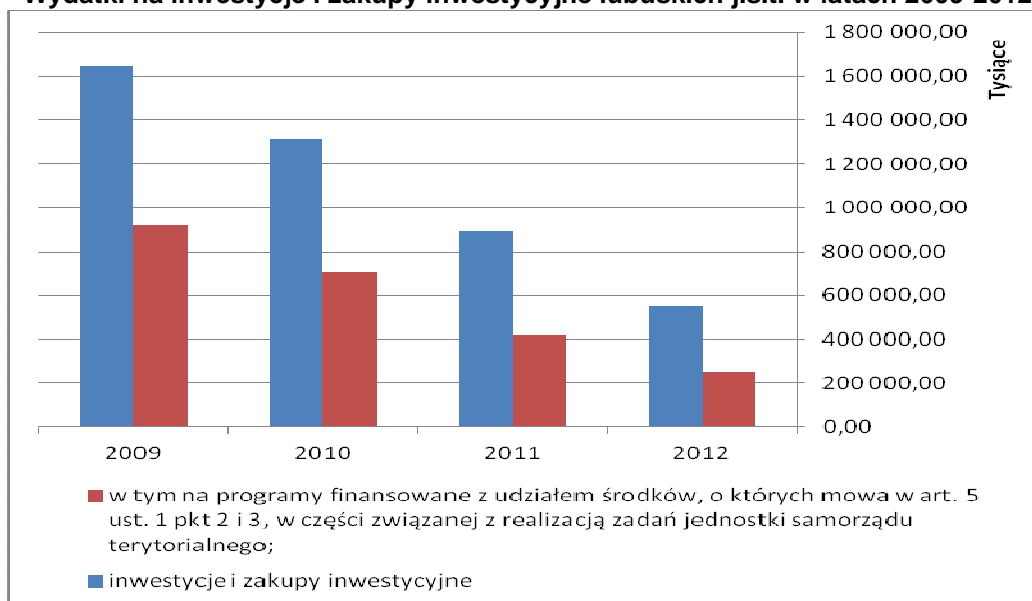
Wydatki budżetowe lubuskich j.s.t. ogółem w latach 2009-2012

W skali całego kraju średni poziom wydatków budżetowych ogółem w przeliczeniu na jednego mieszkańca zmniejszył się, w porównaniu do roku poprzedniego, o 71 zł. Nie zmieniły się jednocześnie dysproporcje pomiędzy j.s.t. województw o najwyższym i najniższym poziomie wydatków *per capita*. Inaczej sytuacja wyglądała w przypadku wydatków inwestycyjnych. Spadek tej części wydatków, w porównaniu do roku ubiegłego, oraz dość duże zróżnicowanie ich dynamiki w j.s.t. poszczególnych województw przełożyły się na zwiększenie różnic w poziomie wydatków inwestycyjnych *per capita*, który wahał się od 60% średniej krajowej w j.s.t. województwa lubuskiego do 140% w j.s.t. województwa pomorskiego (dynamika wydatków ogółem i wydatków inwestycyjnych j.s.t. województwa pomorskiego była - podobnie jak w roku ubiegłym - jedną z najwyższych w 2012 r.).

W roku 2012 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem lubuskich j.s.t. wyniósł zaledwie 12,7% (w roku 2011 - 19,5%; w roku 2010 – 27,1%; w 2009 – 30,9%). Obniżenie udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem przełożyło się automatycznie na zmiany w strukturze wydatków. Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem lubuskich j.s.t. wyniósł aż 87,0% (w roku ubiegłym: 80,0%; w roku 2010 – 72,6%). W skali kraju najwięcej ze swoich budżetów na finansowanie wydatków bieżących przeznaczyły j.s.t. województwa mazowieckiego (80,6%), a najmniej podlaskiego i pomorskiego (73,0%).

Wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne lubuskich j.s.t. w latach 2009-2012

Wydatki lubuskich j.s.t. ogółem wg układu, o którym mowa w art. 236 ustawy o finansach publicznych (w latach 2011-2012)

WYSZCZEGÓLNIENIE	4 kwartał		4 kwartał		% wykonania		% struktury wykonania		% dynamika wykonania (rok poprzedni=100)	
	2012		2011							
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Wydatki ogółem	4 591 845 685	4 312 500 776	4 940 311 774	4 584 493 723	93,9%	92,8%	100,0%	100,0%	94,1%	94,8%
Wydatki bieżące	3 911 974 010	3 751 311 103	3 838 996 284	3 669 263 518	95,9%	95,6%	87,0%	80,0%	102,2%	104,6%
1) wydatki jednostek budżetowych, w tym na:	2 745 012 022	2 637 186 370	2 685 225 005	2 576 195 794	96,1%	95,9%	61,2%	56,2%	102,4%	107,1%
a) wynagrodzenia i składki od nich naliczane,	1 756 877 286	1 731 285 389	1 676 451 023	1 653 481 773	98,5%	98,6%	40,1%	36,1%	104,7%	109,6%
b) wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań;	988 134 735	905 900 981	1 008 773 982	922 714 021	91,7%	91,5%	21,0%	20,1%	98,2%	103,0%
2) dotacje na zadania bieżące;	389 327 185	384 398 713	380 278 569	374 631 014	98,7%	98,5%	8,9%	8,2%	102,6%	91,6%
3) świadczenia na rzecz osób fizycznych;	526 025 670	514 741 553	514 587 328	506 094 740	97,9%	98,3%	11,9%	11,0%	101,7%	99,5%
4) wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego;	124 773 330	105 068 044	147 621 191	122 924 067	84,2%	83,3%	2,4%	2,7%	85,5%	101,8%
5) wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym;	14 854 775	2 440 560	14 913 707	760 000	16,4%	5,1%	0,1%	0,0%	321,1%	12,2%
6) obsługa długu jednostki samorządu terytorialnego.	111 981 029	107 475 863	96 370 483	88 657 903	96,0%	92,0%	2,5%	1,9%	121,2%	153,1%
Wydatki majątkowe	679 871 675	561 189 674	1 101 315 491	915 230 205	82,5%	83,1%	13,0%	20,0%	61,3%	69,0%
inwestycje i zakupy inwestycyjne	665 798 391	548 048 953	1 079 193 346	894 160 826	82,3%	82,9%	12,7%	19,5%	61,3%	68,2%
w tym na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego;	322 238 910	253 900 022	534 685 425	419 652 250	78,8%	78,5%	5,9%	9,2%	60,5%	59,4%
zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego	14 073 284	13 140 721	22 122 145	21 069 379	93,4%	95,2%	0,3%	0,5%	62,4%	135,0%

2.4. Środki pochodzące ze źródeł zagranicznych i ich wykorzystanie

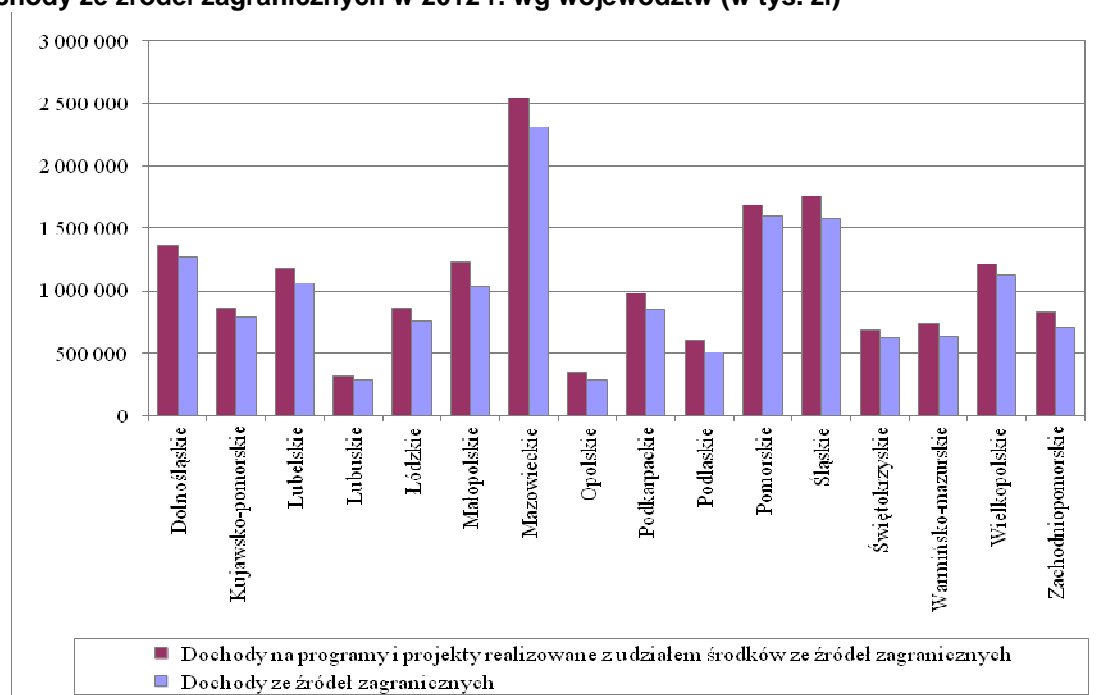
Jednostki samorządu terytorialnego, korzystają z dodatkowego źródła finansowania, którym są środki ze źródeł zagranicznych. Są to m.in. środki pochodzące z budżetu UE oraz niepodlegające zwrotowi środki z innych źródeł zagranicznych.

Wyszczególnienie	2012			2011			Dynamika wykonania (rok poprzedni= 100)		
	Plan	Wykonanie	%	Plan	Wykonanie	%	2012	2011	2010
Dochody ogółem	420 610 364	321 323 812	76,4%	548 993 695	412 138 766	75,1%	78,0%	89,8%	61,4%
bieżące	113 394 097	99 876 409	88,1%	144 675 367	121 989 858	84,3%	81,9%	111,1%	77,1%
majątkowe	307 216 268	221 447 404	72,1%	404 318 327	290 148 908	71,8%	76,3%	83,1%	57,7%
Wydatki ogółem	447 871 492	358 971 462	80,2%	682 310 674	542 580 359	79,5%	66,2%	65,6%	86,1%
bieżące	124 798 370	105 071 440	84,2%	147 625 249	122 928 109	83,3%	85,5%	101,8%	90,0%
majątkowe	323 073 123	253 900 022	78,6%	534 685 425	419 652 250	78,5%	60,5%	59,4%	85,4%

W skali całego kraju wykonanie dochodów j.s.t. ze środków (zarówno krajowych, jak i zagranicznych) przeznaczonych na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych⁵ w 2012 r. w skali kraju wyniosło 17 209 715 tys. zł (co stanowiło 9,7% wykonania dochodów ogółem) i było wyższe o 691 545 tys. zł (o 4,2%) w stosunku do 2011 r.

Jednocześnie w województwie lubuskim w roku 2012 wykonanie dochodów j.s.t. ze środków (zarówno krajowych jak i zagranicznych) przeznaczonych na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych wyniosło 321 323 812 zł (wykonano 76,4% planowanych dochodów) i było niższe w porównaniu do roku ubiegłego aż o 22,0%.

Dochody j.s.t. na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych oraz dochody ze źródeł zagranicznych w 2012 r. wg województw (w tys. zł)

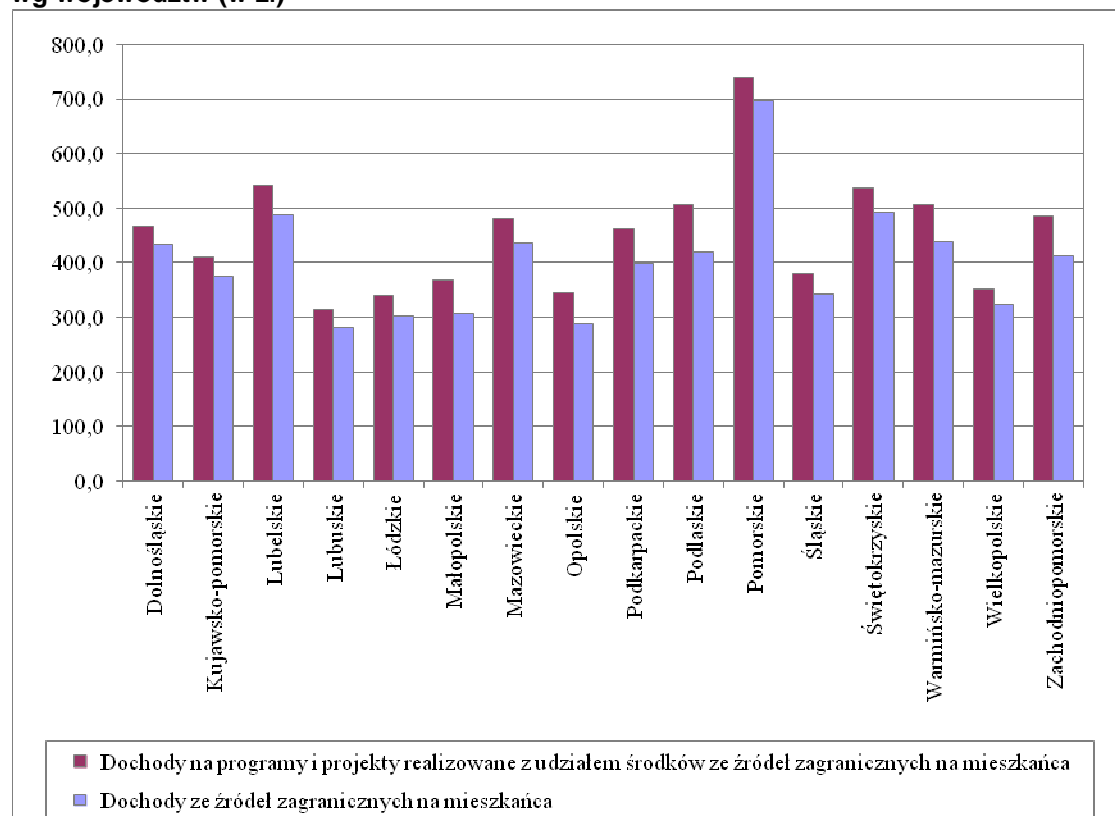
Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

Najwięcej dochodów na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych w roku 2012 wykonały jst województwa mazowieckiego – 2 547 666 tys. zł (w tym dochody ze środków zagranicznych 2 313 651 tys. zł). Najniższe wykonanie odnotowano w jst województwa lubuskiego.

⁵ W Sprawozdaniu KR RIO, kwota dochodów na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych uwzględnia paragrafy dochodowe z czwartą cyfrą 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9 (czwarta cyfra 2, 4, 6 i 9 oznacza dofinansowanie ze źródeł krajowych przedsięwzięć współfinansowanych ze źródeł zagranicznych).

Udział dochodów pozyskanych na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych w stosunku do dochodów ogółem był najwyższy w województwie pomorskim i wyniósł 14,5% (również w tym województwie najwyższy był udział dochodów ze środków zagranicznych w dochodach ogółem – 13,7%). Najniższy udział wyżej wymienionych środków do dochodów ogółem odnotowano w województwie lubuskim (odpowiednio 7,4% i 6,6%).

Dochody j.s.t. na jednego mieszkańca na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych oraz dochody per capita ze źródeł zagranicznych w 2012 r. wg województw (w zł)

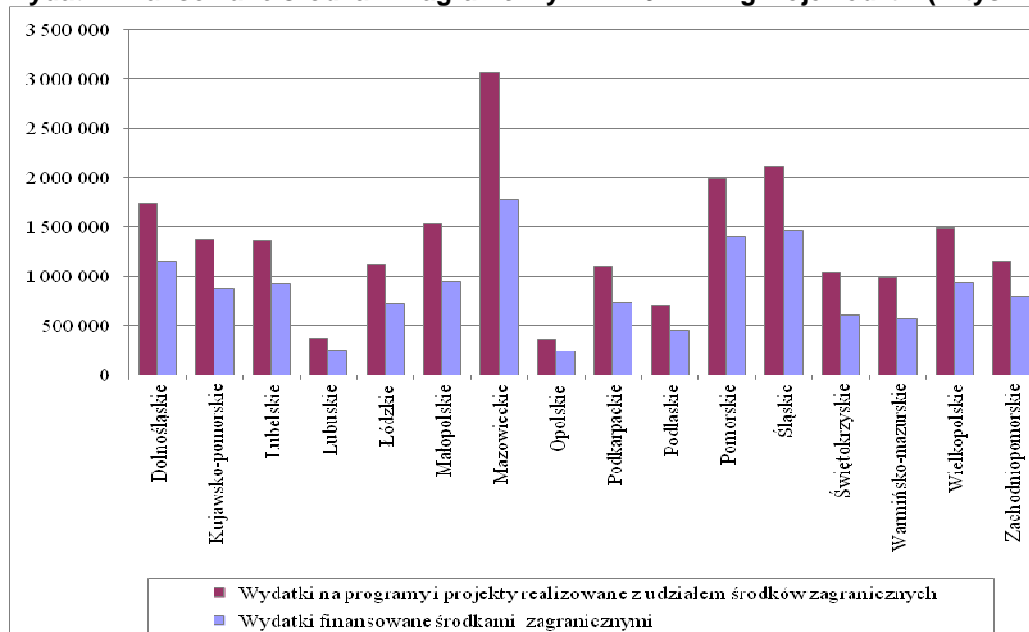

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

W roku 2012 w województwie lubuskim wykonanie wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych wyniosło 358 971 462 zł (łącznie zrealizowano 80,2% zaplanowanych wydatków). W porównaniu do roku ubiegłego odnotowano znaczący spadek ww. wydatków ogółem: o 20,5%. (odnotowano spadek wydatków majątkowych – o 39,5% i spadek wydatków bieżących – o 14,5%).

W skali całego kraju wykonanie wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych w 2012 r. wyniosło 21 424 669 tys. zł (w tym wydatków finansowanych środkami zagranicznymi – 13 794 345 tys. zł), co stanowiło, odpowiednio 11,9% i 7,6% udziału tych środków w wydatkach budżetowych sektora samorządowego ogółem.

Najwyższy udział wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych w wydatkach ogółem wystąpił w jst województwa świętokrzyskiego – 17,4% wydatków ogółem. Natomiast w jst województwa pomorskiego odnotowano największy udział wydatków finansowanych środkami zagranicznymi w wydatkach ogółem – 11,7%. Najniższe udziały uzyskały jst województwa lubuskiego – odpowiednio 8,3% i 5,8%.

Wydatki j.s.t. na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych oraz wydatki finansowane środkami zagranicznymi w 2012 r. wg województw (w tys. zł)

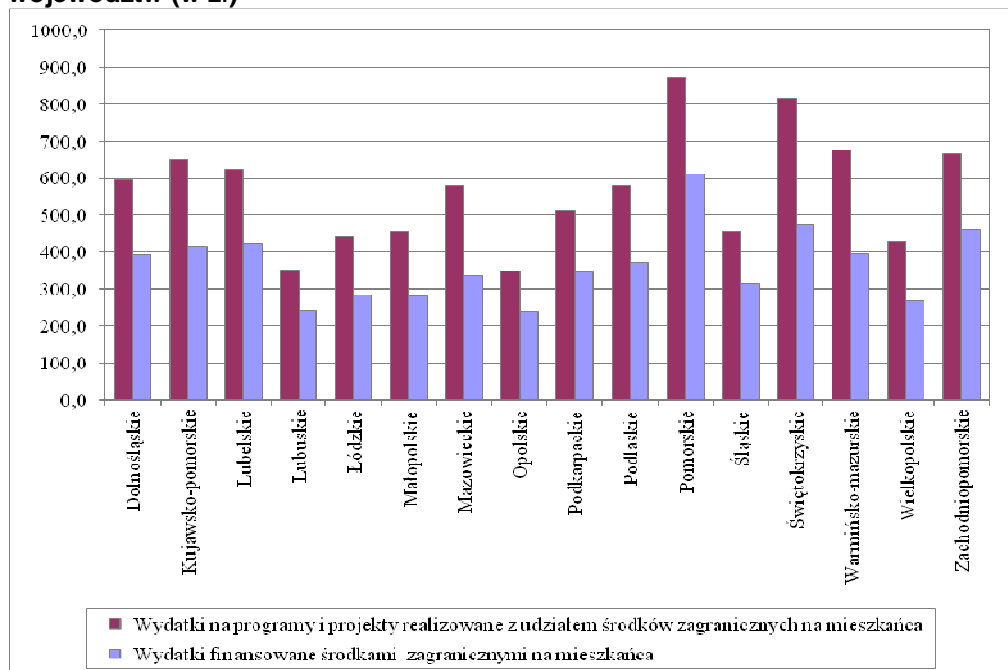
Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

Udział wydatków j.s.t. na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych oraz udział wydatków finansowanych środkami zagranicznymi w wydatkach budżetowych ogółem j.s.t. w 2012 r.

Wyszczególnienie	Wydatki ogółem (w tys. zł)	Wydatki na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych (w tys. zł)	Wydatki finansowane środkami zagranicznymi (w tys. zł)	Udział wydatków na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych w wydatkach ogółem (w %)	Udział wydatków finansowanych środkami zagranicznymi w wydatkach ogółem (w %)
Polska, z tego:	180 459 271	21 424 669	13 794 345	11,9	7,6
Dolnośląskie	14 695 197	1 734 965	1 143 676	11,8	7,8
Kujawsko-pomorskie	9 553 300	1 367 036	873 374	14,3	9,1
Lubelskie	9 396 111	1 355 839	916 717	14,4	9,8
Lubuskie	4 312 407	359 011	249 367	8,3	5,8
Łódzkie	11 076 444	1 116 824	717 909	10,1	6,5
Małopolskie	14 616 257	1 526 805	937 647	10,4	6,4
Mazowieckie	29 669 336	3 063 989	1 780 295	10,3	6,0
Opolskie	4 202 941	354 925	243 111	8,4	5,8
Podkarpackie	9 359 794	1 094 533	740 373	11,7	7,9
Podlaskie	5 383 186	695 143	445 970	12,9	8,3
Pomorskie	11 933 886	1 991 237	1 392 905	16,7	11,7
Śląskie	19 675 284	2 104 273	1 455 565	10,7	7,4
Świętokrzyskie	5 986 755	1 040 725	603 053	17,4	10,1
Warmińsko-mazurskie	6 925 219	983 744	574 829	14,2	8,3
Wielkopolskie	15 166 968	1 490 626	926 925	9,8	6,1
Zachodniopomorskie	8 506 187	1 144 993	792 629	13,5	9,3

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

Wydatki j.s.t. na 1 mieszkańca na programy i projekty realizowane z udziałem środków zagranicznych oraz wydatki *per capita* finansowane środkami zagranicznymi w 2012 r. wg województw (w zł)

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

2.5. Nadwyżka operacyjna w budżetach jednostek samorządu terytorialnego.

W 2012 r. zrealizowane dochody bieżące wszystkich lubuskich j.s.t. przekroczyły *per saldo* poniesione wydatki bieżące o 211 752 733 zł, z czego 91 lubuskich j.s.t. (94,8%) osiągnęło dodatnią różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, pozostałe 5 j.s.t. (5,2%) zakończyły rok budżetowy deficytem operacyjnym. W województwie lubuskim deficyt operacyjny, pokryty środkami pochodzącymi z nadwyżek z lat ubiegłych oraz wolnymi środkami, wystąpił w 2 powiatach oraz 3 gminach.

W skali kraju w 2012 r. 2 707 j.s.t. (96,4% ogółu) osiągnęło dodatnią różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi, zaś 102 j.s.t. (3,6% ogółu) zakończyły rok budżetowy deficytem operacyjnym na łączną kwotę 56 284 zł. Deficyt operacyjny w 2012 r. wystąpił w 84 gminach, w 3 miastach na prawach powiatu oraz w 15 powiatach. W skali całego kraju spośród 102 j.s.t., w których wydatki bieżące przekroczyły dochody bieżące, w 79 różnica ta została pokryta środkami pochodzącymi z nadwyżek z lat ubiegłych oraz wolnymi środkami.

W 2012 r. najwięcej jst z wykonanym deficytem operacyjnym wystąpiło w województwie dolnośląskim – 11 i podkarpackim – 10, najmniej w województwie opolskim – 2..

W skali całego kraju analiza zestawienia planowanych i wykonanych dochodów bieżących oraz wydatków bieżących w 2012 r. przez j.s.t. wskazuje, że:

- w 2.450 j.s.t. planowano i osiągnięto nadwyżkę operacyjną (na poziomie o 81,9% wyższym niż zakładano),
- w 77 j.s.t. planowano i osiągnięto deficyt operacyjny (niższy o 53,3% niż zakładano),
- w 243 j.s.t. planowano deficyt lecz osiągnięto nadwyżkę operacyjną⁶.

Zgodnie z art. 242 ustawy o finansach publicznych j.s.t. nie mogły na 2012 r. uchwalić budżetu, w którym bieżące wydatki budżetowe nie znajdą pokrycia w dochodach bieżących,

⁶ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl.

powiększonych o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych oraz o wolne środki, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt 6 uofp, natomiast na koniec roku budżetowego wykonane wydatki bieżące nie mogły być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych i wolne środki. Spośród 102 jst, w których wydatki bieżące przekroczyły dochody bieżące, w 79 różnica ta została pokryta środkami pochodzącymi z nadwyżek z lat ubiegłych oraz wolnymi środkami.

W pozostałych 23 jst (w tej grupie były wyłącznie gminy) wskazywano różne przyczyny niezachowania reguły wydatkowej, lecz tylko w 4 jst wynikały z dopuszczonego prawem wyjątku określonego w art. 242 ust. 3 uofp⁷.

Wśród przyczyn niezachowania ww. reguły w pozostałych 19 jst wymieniano głównie:

- niewywiązanie się przez strategicznych dla jst podatników z ich zobowiązań,
- niższą niż planowana realizację niepodatkowych dochodów bieżących,
- konieczność dokonania obligatoryjnych wydatków bieżących, w szczególności z zakresu oświaty i wychowania oraz pomocy społecznej⁸.

Rozkład terytorialny jst wg ujemnego pierwszego i drugiego faktycznie wykonanego składnika średniej arytmetycznej z art. 243 uofp, który wejdzie w limit spłaty zadłużenia na 2014 r.

Wyszczególnienie	Relacja wykonana za 2011 r. (Db ₂₀₁₁ -Wb ₂₀₁₁ +Dsm ₂₀₁₁)/D ₂₀₁₁				Relacja wykonana za 2012 r. (Db ₂₀₁₂ -Wb ₂₀₁₂ +Dsm ₂₀₁₂)/D ₂₀₁₂			
	Razem	z tego:			Razem	z tego:		
		Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty		Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty
Polska	103	93	1	9	44	36	-	8
Dolnośląskie	12	11	-	1	4	2	-	2
Kujawsko-pomorskie	2	2	-	-	2	1	-	1
Lubelskie	9	8	-	1	4	3	-	1
Lubuskie	2	1	-	1	-	-	-	-
Łódzkie	6	4	-	2	1	1	-	-
Małopolskie	8	7	-	1	6	6	-	-
Mazowieckie	11	9	1	1	4	3	-	1
Opolskie	1	1	-	-	-	-	-	-
Podkarpackie	3	3	-	-	4	3	-	1
Podlaskie	9	9	-	-	2	2	-	-
Pomorskie	5	5	-	-	4	4	-	-
Śląskie	5	5	-	-	3	3	-	-
Świętokrzyskie	3	3	-	-	2	2	-	-
Warmińsko-mazurskie	12	12	-	-	3	1	-	2
Wielkopolskie	4	3	-	1	2	2	-	-
Zachodniopomorskie	11	10	-	1	3	3	-	-

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl

2.6. Wyniki budżetów oraz zobowiązania i należności lubuskich j.s.t.

Wyniki budżetów

W 2012 j.s.t. woj. lubuskiego ogółem zaplanowały budżet deficytowy jednak na koniec roku wypracowały nadwyżkę budżetową w kwocie 36 446 091 zł. Jest to sytuacja odwrotna niż ta która miała miejsce przez ostatnie lata.

W 2012 roku 63 jednostki zamknęły swój budżet nadwyżką, natomiast 33 jednostki wykonały deficyt. Oznacza to iż liczba jednostek z wykonanym budżetem deficytowym zmniejszyła się z 68,7%

⁷ Wykonane wydatki bieżące mogą być wyższe niż wykonane dochody bieżące powiększone o nadwyżkę z lat ubiegłych i wolne środki jedynie o kwotę związaną z realizacją wydatków bieżących z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 3, w przypadku gdy środki te nie zostały przekazane w danym roku budżetowym.

⁸ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w roku 2012, KR RIO, Warszawa 2013, www.rio.gov.pl.

w 2011 do 34,4% w 2012 roku. Liczba budżetów nadwyżkowych zwiększyła się z 30 do 63 w roku 2012.

Wyniki budżetów j.s.t. w 2012 r. i ich relacje do dochodów.

Wyszczególnienie	Nadwyżka			Deficyt		
	Liczba j.s.t.	Kwota (w tys. zł.)	Relacja do dochodów (w %)	Liczba j.s.t.	Kwota (w tys. zł.)	Relacja do dochodów (w %)
Polska ⁹	1542	3 025 516	4,6	1267	6 071 296	5,4
województwo lubuskie	63	114 151	4,5	33	77 704	4,2
gminy	54	81 336	5,0	27	45 532	6,6
miasta na prawach powiatów	1	17 530	4,0	1	19 628	4,0
powiaty	8	15 285	3,5	4	5 270	2,3
województwo samorządowe	0	0	0	1	7 274	1,7

W budżetach j.s.t. podobnie jak w roku ubiegłym zaplanowano przychody wyższe od rozchodów. Zaplanowane przychody zrealizowano w wysokości 468 494 893 zł co stanowi 107,1% planu. Rozchody zrealizowano w kwocie 327 261 213 co stanowi 95,5% planowanych rozchodów. Na wyższy od planowanego poziom realizacji przychodów wpływ miały przychody z tytułu wolnych środków, które wykonano w 134,2%.

Struktura przychodów j.s.t. w woj. lubuskim w 2012 r. wg tytułów dłużnych (w %).

Wyszczególnienie	j.s.t. ogółem	Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Samorząd Województwa
Razem przychody, w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- kredyty i pożyczki, w tym:	50,2	52,1	61,7	47,6	14,5
- na realizację programów przy udziale środków zagranicznych	18,9	30,7	0	0	0
- spłata pożyczek udzielonych	0,2	0,3	0	0	1,0
- nadwyżka z lat ubiegłych, w tym:	1,8	3,1	0	0	0
- środki na pokrycie deficytu	0,4	0,6	0	0	0
- papiery wartościowe i obligacje j.s.t., w tym:	8,6	14,7	0	0	0
- na realizację programów przy udziale środków zagranicznych	16,2	16,2	0	0	0
- prywatyzacja majątku	0	0	0	0	0
- inne źródła, w tym:	39,2	29,8	38,3	52,4	84,5
- środki na pokrycie deficytu	2,2	1,2	0	8,6	8,6

Dominującą rolę w strukturze przychodów ogółem wciąż zajmują kredyty i pożyczki, ich wartość stanowi 50,2% przychodów. Jednak w przypadku powiatów i samorządu województwa nie były to już dominujące formy przychodów.

W strukturze rozchodów j.s.t. dominującą pozycję zajmują spłaty kredytów i pożyczek, które wynosiły 79,8% w gminach, do 100,0% w miastach na prawach powiatu oraz samorządzie województwa. Wykup wcześniej wyemitowanych papierów wartościowych stanowił 12,4% rozchodów ogółem i dotyczył tak samo jak w roku ubiegłym gmin (18,4%) i powiatów (8,9%).

Struktura rozchodów j.s.t. województwa lubuskiego w 2012 r. wg tytułów dłużnych (w %)

Wyszczególnienie	j.s.t. ogółem	Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Samorząd Województwa
Razem rozchody, w tym:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- kredyty i pożyczki, w tym:	86,4	79,8	100,0	91,1	100,0
- na realizację programów przy udziale środków zagranicznych	21,1	32,4	0	18,8	0

⁹ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku, KR RIO Warszawa 2013.

- pożyczki udzielone	0,3	0,5	0	0	0
- wykup papierów wartościowych i obligacji j.s.t., w tym:	12,4	18,4	0	8,9	0
- na realizację program przy udziale środków zagranicznych	40,2	44,1	0	0	0
- inne cele	0,8	1,3	0	0	0

Zobowiązania i należności

Do zobowiązań zaliczanych do państwowego długu publicznego wlicza się zobowiązania z tytułu nie wykupionych papierów wartościowych wyemitowanych przez j.s.t. oraz niespłaconych kredytów i pożyczek. Przy czym do kategorii pożyczek i kredytów zalicza się również zobowiązania z tytułu umów o partnerstwie publiczno-prywatnym, papiery wartościowe, których zbywalność jest ograniczona, umowy sprzedaży, których cena płatna jest w ratach, zobowiązania z tytułu umów leasingu finansowego oraz umów nienazwanych o terminie zapłaty dłuższym niż rok, związane z finansowaniem robót budowlanych, dostaw i usług. W kategorii zobowiązań mieszczą się również przyjęte i wykorzystane depozyty oraz zobowiązania publicznoprawne i cywilnoprawne, których termin płatności minął, co przesądza o ich wymagalnym charakterze.

Prawną granicą dla wielkości długu publicznego j.s.t. jest wyznaczony w ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych¹⁰ limit zadłużenia, który na koniec poszczególnych kwartałów nie może przekroczyć 60% w relacji do dochodów¹¹ planowanych a na koniec roku do dochodów wykonanych. Ograniczenie to nie obejmuje wyemitowanych papierów wartościowych oraz kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z realizacją zadań finansowanych przy udziale środków z budżetu UE, środków uzyskiwanych od państw członkowskich EFTA i innych środków zagranicznych. Powyższy limit zadłużenia wynikający z zapisów ustawy o finansach publicznych z 2005 r. będzie miał zastosowanie do końca 2013 r., po tym terminie wejdzie w życie art. 243 obowiązującej ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹², nakładający na j.s.t. obowiązek wyliczania indywidualnego limitu zadłużenia. Trzyletni okres karencji daje j.s.t. możliwość dostosowania swoich budżetów do nowej metodologii wyliczania zadłużenia.

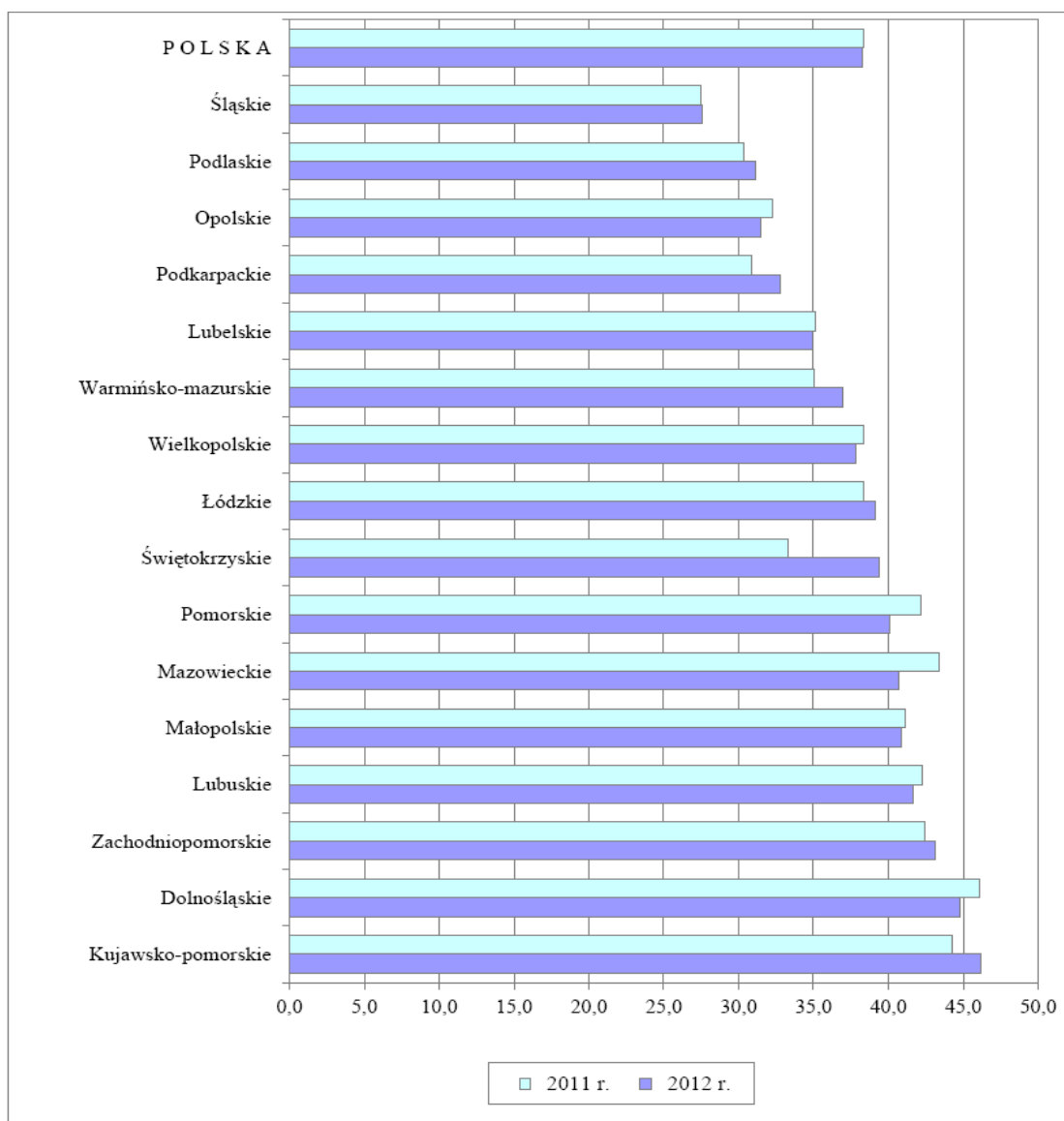
Stopień zadłużenia j.s.t. w poszczególnych województwach uwarunkowany był szeregiem czynników. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na wysokość zadłużenia była konieczność zabezpieczenia środków na wkład własny w związku z realizacją zadań, z udziałem środków UE.

Wskaźnik zadłużenia samorządów woj. lubuskiego, jak wynika z niżej zamieszczonego wykresu należy do jednego z najwyższych w skali kraju.

¹⁰ Dz. U. z 2005 r. nr 249 poz.2104.

¹¹ Relacja w I, II i III kwartale odnosi się do dochodów planowanych, w IV kwartale do wykonanych.

¹² Dz. U. z 2013, poz. 885.

Zobowiązania j.s.t. poszczególnych województw w relacji do dochodów budżetowych w 2011 i 2012 r. (w%).

Podobnie jak w skali kraju w województwie lubuskim zwiększyła się liczba jednostek (z 10 do 14), których dług nie przekroczył 20% dochodów. Liczba jednostek, których zadłużenie przekracza 40% w relacji do dochodów zwiększyła się z 43 do 47, natomiast w skali kraju liczba ta zmniejszyła się. Mimo, iż wzrosła liczba jednostek z zadłużeniem przewyższającym 40% dochodów to zmniejszyła się liczba jednostek z zadłużeniem przewyższającym 60% (z 7 w 2011 r. do 3 w 2012r.). Jednak po wyłączeniach zobowiązań zaciągniętych na zadania realizowane z udziałem środków unijnych, ustawy limit zadłużenia nie został przekroczony w żadnym samorządzie województwa lubuskiego.

Jednostki samorządu terytorialnego województwa lubuskiego wg poziomu relacji zadłużenia (bez wyłączeń) do dochodów wykonanych ogółem w 2012 r.

Wyszczególnienie	Wskaźnik zadłużenia							
	poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%	
							art. 170 ust. 1 uofp z 2005	art. 170 ust. 3 uofp z 2005
Liczba j.s.t. ogółem	6	8	10	22	32	15	3	-
% j.s.t. ogółem	6,3	8,3	10,4	22,9	33,4	15,6	3,1	-
liczba gmin	6	7	10	19	24	12	3	-
% gmin	7,4	8,6	12,3	23,5	29,6	14,8	3,7	-
liczba miast na prawach powiatu	-	-	-	-	2	-	-	-
% miast na prawach powiatów	-	-	-	-	100,0	-	-	-
liczba powiatów	-	1	-	3	5	3	-	-
% powiatów	-	8,3	-	25,0	41,7	25,0	-	-
Samorząd województwa	-	-	-	-	1	-	-	-
%	-	-	-	-	100,0	-	-	-

Zobowiązania j.s.t. woj. lubuskiego w 92,9% miało charakter krajowy. Zwiększyły się wierzytelności wobec podmiotów zagranicznych. Podobnie jak w latach ubiegłych główną grupą wierzycieli były banki (98,5% zobowiązań j.s.t.). Zobowiązania wobec sektora finansów publicznych stanowiły 2,9% ogólnej kwoty zobowiązań. Relacje te kształtowały się na podobnym poziomie w latach ubiegłych.

Struktura zadłużenia j.s.t. woj. lubuskiego wliczanych do długu publicznego według tytułów dłużnych w 2012r. (w %)

Wyszczególnienie	Zobowiązania ogółem (w tys. zł.)	Kredyty i pożyczki	Emisja papierów wartościowych	Zobowiązania wymagalne
J.s.t. Polska ¹³	67 834 515	92,5	7,2	0,3
J.s.t. Woj. Lubuskiego ogółem w tym	1 812 514	97,4	2,2	0,4
Gminy	927 739	98,7	0,7	0,6
Miasta na prawach powiatu	400 188	99,8	0	0,2
Powiaty	281 275	87,9	11,8	0,3
Samorząd Województwa	203 311	99,9	0	0,1

Udział poszczególnych typów j.s.t. w zobowiązaniach ogółem pozostaje na poziomie zbliżonym do poziomu roku ubiegłego. Wciąż największy udział w ogólnej kwocie zadłużenia dla woj. lubuskiego miały gminy i miasta na prawach powiatu (odpowiednio 51,2% i 22,1%). Niezmiennie od kilku lat w strukturze zadłużenia województwa lubuskiego dominują kredyty i pożyczki ich poziom wynosi 97,4% zadłużenia i udział ten wzrósł o 2,2 punktu procentowego, natomiast w kraju ogółem poziom kredytów i pożyczek wynosi 92,5%. Udział zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach ogółem w 2012 był na tym samym poziomie jak w 2011 roku i stanowił 0,4% zobowiązań ogółem. Poziom ten jest wyższy o 0,1 punktu procentowego niż przeciętny udział zobowiązań wymagalnych j.s.t. w kraju. Podobnie jak w roku 2011 najczęściej obciążone zobowiązaniami wymagalnymi były gminy (0,6% zobowiązań). W porównaniu z rokiem 2011 wzrósł poziom zobowiązań wymagalnych w miastach na prawach powiatu, natomiast w pozostałych typach jednostek poziom ten obniżył się.

¹³ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku, KR RIO Warszawa 2013.

Wskaźnik spłaty zobowiązań (w %) w poszczególnych typach j.s.t. woj. lubuskiego 2011 r. i 2012 r.

Wyszczególnienie	2011 r.		2012 r.	
	art.169 ust. 1 uofp.	art. 169 ust. 3 uofp.	art. 169 ust. 1 uofp.	art.. 169 ust. 3 uofp.
Gminy	9,1	6,8	10,9	8,0
Miasta na prawach powiatu	10,6	9,0	10,8	10,8
Powiaty ziemskie	6,6	6,5	9,3	8,2
Samorząd Województwa	2,6	2,6	3,9	3,9
Ogółem j.s.t.	8,2	6,7	10,0	8,2

Przeciętny wskaźnik spłaty zadłużenia w większości samorządów woj. lubuskiego został zachowany w granicach normy wyznaczonej przez art. 169 uofp i wynosi 10,0%. Wzrost w porównaniu do roku ubiegłego o 1,8 punktu procentowego. Jednakże w 20 samorządach wskaźnik 15% relacji spłaty zobowiązań do dochodów wykonanych został przekroczony. Po uwzględnieniu wyłączeń dotyczących spłaty zobowiązań zaciągniętych na realizację zadań ze środków UE określonych w art. 169 ust 3 uofp 15% wskaźnik został przekroczony przez 4 samorzady. Dane zestawione w powyższej tabeli wskazują iż obsługa zadłużenia j.s.t. woj. lubuskiego znacznie wzrosła w roku 2012 w porównaniu do roku ubiegłego. Koszty związane z obsługą zadłużenia stanowiły 10,0% zrealizowanych dochodów. Przyczyną przekroczeń 15% wskaźnika spłaty były działania mające na celu restrukturyzację zadłużenia zmierzające do zachowania relacji, wskazanej w art. 243 uofp. obowiązującej od roku 2014. Wspomniany indywidualny wskaźnik spłaty z art. 243 uofp zastąpi obowiązujące do końca 2013 roku wskaźniki z art. 169 i 170 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.

Należności oraz wybrane aktywa finansowe zwiększyły się w stosunku do roku ubiegłego o 8,2% i wynosiły 903 049 117 zł. Najwyższą część tej kwoty stanowią należności wymagalne (48,3%), które wzrosły w stosunku do roku ubiegłego o 23,9%. Największym dłużnikiem samorządów w tej kategorii były gospodarstwa domowe, których zadłużenie w stosunku do j.s.t. wynosiło 274 627 988 zł. Po należnościach wymagalnych, wciąż drugą największą część stanowią depozyty na żądanie (32,3%) mimo, że ich wartości w porównaniu z rokiem ubiegłym spadła o 1,7%. Zanotowano również wzrost należności z tytułu pożyczek o 2,0%. W tej kategorii odnotowano 63,2% wzrost należności, których dłużnikami są przedsiębiorstwa niefinansowe. Nominalnie wzrost ten nie był wysoki i wynosił 489 387 zł. Podobnie jak w latach poprzednich głównym dłużnikiem j.s.t. były banki 33,8%, gospodarstwa domowe 33,3% i przedsiębiorstwa niefinansowe 19,3%.

Poręczenia zobowiązań zaciągniętych przez inne podmioty udzielone w roku 2012 przez samorzady lubuskie wzrosły o 61,6% w stosunku do roku 2011. Kwota poręczeń udzielonych w 2012 r. wynosiła 8 984 242 zł. W 2011 roku była to kwota 5 559 129 zł. Wartość potencjalnych nie wymagalnych zobowiązań z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji zmniejszyła się o 11 249 675 zł (z 163 292 657 zł. w 2011 r. do 152 043 012 zł.). Zobowiązania wymagalne z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji wynosiły 639 606 zł. Należności j.s.t. z tytułu udzielonych poręczeń czyli kwoty zapłacone przez j.s.t. za dłużników i jeszcze od nich niewyegzekwowane wynosiły na koniec 2012 roku 2 262 110 zł. Kwota odzyskanych od beneficjentów poręczeń w 2012 roku zmniejszyła się w porównaniu do roku ubiegłego o 513 802 zł. i wynosiły 1 310 574 zł.

Zobowiązania samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i wynikające z nich zagrożenia dla sytuacji finansowej j.s.t.

Zobowiązania nadzorowanych przez j.s.t. jednostek posiadających osobowość prawną w 2012 roku wynosiły 319 759 548 zł. i były wyższe o 8,7% niż w roku ubiegłym (294 137 985 zł w 2011). W 98,8% były to zobowiązania nadzorowanych przez j.s.t. samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (SP ZOZ). Zobowiązania pozostałych jednostek posiadających osobowość prawną nadzorowanych przez j.s.t. woj. lubuskiego stanowiły 1,2% zobowiązań tych osób i nie stanowiły zagrożenia dla stabilności finansów samorządów.

Jednostki posiadające osobowość prawną nadzorowane przez j.s.t., winny pokrywać wszystkie wydatki z uzyskanych przez siebie przychodów, jednak w przypadku, gdy nie są w stanie pokryć ujemnego wyniku finansowego, ostateczną decyzję o ich likwidacji lub zmianie formy organizacyjnej podejmuje organ stanowiący j.s.t., co wiąże się z koniecznością spłacenia zobowiązań

obciążających daną jednostkę. Restrukturyzacja publicznych zakładów opieki zdrowotnej, podjęta w oparciu o ustawę z dnia 15 kwietnia 2005 r.¹⁴, poprawiła częściowo sytuację finansową tych jednostek, jednak utrzymujący się nadal wysoki stopień ich zadłużenia w dalszym ciągu stwarza realne zagrożenie dla finansów wielu j.s.t..

Od 1 lipca 2011 r. obowiązuje ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej¹⁵, która zastąpiła obowiązującą wcześniej ustawę z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej i wprowadziła nowe mechanizmy przekształcania lub likwidacji SP ZOZ.

J.s.t. na podstawie tej ustawy mogą przekształcać lub likwidować SP ZOZ już od chwili jej wejścia w życie. W miarę upływającego czasu mechanizmy finansowe zawarte w nowej ustawie będą miały różne skutki dla budżetu j.s.t. Nie bez znaczenia jest możliwość skorzystania z dotacji z budżetu państwa oraz umorzeń zobowiązań SP ZOZ, pod warunkiem zakończenia jego przekształcenia do końca 2013 r.

Ponadto, zgodnie z ustawą o działalności leczniczej rok 2012 był pierwszym rokiem obrotowym, po którym w przypadku uzyskania przez SP ZOZ ujemnego wyniku finansowego j.s.t. jest zobowiązana do podjęcia decyzji w sprawie pokrycia tego wyniku z własnego budżetu albo przekształcenia SP ZOZ bądź jego likwidacji.

Zobowiązania j.s.t. Województwa Lubuskiego oraz SP ZOZ nadzorowanych przez j.s.t. poszczególnych typów w latach 2011 i 2012.

	Zobowiązania j.s.t. (w tys. zł)		Dynamika (w%) 3:2	Zobowiązania SP ZOZ (w tys. zł)		Dynamika (w %) 6:5	Relacja zobowiązań do dochodów j.s.t. (w%)		Relacja skumulowanych zobowiązań do dochodów j.s.t. (w%)	
	2011	2012		2011	2012		2011	2012	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Polska ¹⁶	65 756 468	67 834 151	103,2	4 127 061	4 401 923	106,7	38,4	38,2	36,4	39,7
Woj. Lubuskie w tym:	1 868 854	1 812 515	97,0	292 279	316 003	108,1	42,3	41,7	48,9	50,0
gminy	946 958	927 740	98,0	0	0	0,0	42,3	40,1	42,3	40,1
miasta na prawach powiatu	419 456	400 188	95,4	0	0	0,0	46,6	42,9	46,6	42,9
powiaty	298 585	281 275	94,2	70 069	68 821	98,2	38,3	42,3	47,3	52,9
Samorząd Województwa	203 855	203 312	99,7	222 210	247 183	111,2	40,9	46,3	85,5	102,5

Zobowiązania własne samorządów lubuskich stanowiły 41,7% dochodów, jednak po doliczeniu zobowiązań nadzorowanych przez nie SP ZOZ wskaźnik ten wzrasta do 50,0%. W porównaniu z rokiem 2011 zobowiązania własne samorządów spadły o 3%, natomiast skumulowane zobowiązania własne z zobowiązaniami nadzorowanych przez samorządy SP ZOZ wzrosły w porównaniu z rokiem ubiegłym o 8,1%.

Istotne znaczenie ma skumulowane zadłużenie powiatów i samorządu województwa. Skumulowane zadłużenie samorządu województwa w relacji do dochodów wykonanych wynosi 102,5%, co oznacza że wartość zobowiązań województwa samorządowego oraz nadzorowanych przez niego SP ZOZ o 2,5% przekroczyły wartość dochodów wykonanych przez województwo samorządowe. Zobowiązania SP ZOZ nadzorowanych przez województwo samorządowe wzrosły o 11,2% w porównaniu z rokiem 2011. Statystycznie sytuacja lepiej wygląda w powiatach, gdzie ogólna kwota zobowiązań własnych powiatów zmniejszyła się o 5,8% w porównaniu z rokiem ubiegłym, natomiast kwota zobowiązań skumulowanych uległa zmniejszeniu o 1,8%. Zadłużenie własne w relacji do dochodów wynosi 42,3% natomiast po doliczeniu zobowiązań SP ZOZ relacja skumulowanych zobowiązań do dochodów wynosi 52,9%. Trzeba jednak wziąć pod uwagę, iż sytuacja w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana..

¹⁴ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 78, poz. 684 z późn. zm.).

¹⁵ Dz.U. Nr 112, poz. 654.

¹⁶ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku, KR RIO Warszawa 2013.

Należy również zauważyć, iż w chwili likwidacji SP ZOZ i przejęcia przez j.s.t. dodatkowym obciążeniem ich budżetu byłyby odsetki naliczane od zobowiązań wymagalnych. W roku 2012 ww. stanowiły kwotę 55 160 326 zł. i wzrosły w stosunku do ubiegłego roku o 14,9%.

Zobowiązania ogółem oraz zobowiązania wymagalne SP ZOZ nadzorowanych przez j.s.t. woj. lubuskiego j.s.t. w latach 2011 i 2012

Wyszczególnienie	Zobowiązania ogółem samorządowych SP ZOZ (w tys. zł)		Dynamika (w %) 3:2	w tym: zobowiązania wymagalne samorządowych SP ZOZ (w tys. zł)		Dynamika (w %) 6:5	Udział zobowiązań wymagalnych w zobowiązaniach SP ZOZ (w %)	
	2011	2012		2011	2012		2011	2012
	1	2		3	4		5	6
Polska¹⁷	4 127 061	4 401 923	106,7	1 659 449	1 733 684	104,5	40,2	39,4
Lubuskie j.s.t. z tego:	292 279	316 003	108,1	97 157	136 472	140,5	33,2	43,2
powiaty	70 069	68 821	98,2	55 613	54 552	98,1	79,4	79,3
samorząd województwa	222 210	247 183	111,2	41 544	81 919	197,2	18,7	33,1

*

W skali kraju w roku 2012 odnotowano wzrost zobowiązań SP ZOZ nadzorowanych przez samorządy województwa o 6,1% w stosunku do roku ubiegłego, natomiast w województwie lubuskim zobowiązania wzrosły o 11,2%. Na wzrost zobowiązań SP ZOZ nadzorowanych przez samorząd województwa lubuskiego wpłynął wzrost zobowiązań wymagalnych o kwotę 40 385 314 zł, który wyniósł 97,2%. Kwota zobowiązań wymagalnych stanowiła na koniec 2012 roku 81 919 290 zł. (33,1% kwoty zobowiązań SP ZOZ nadzorowanych przez samorząd województwa). Zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytów zaciąganych przez SP ZOZ zmniejszyły się o 8,6%. Zmniejszeniu uległa kwota odsetek naliczanych od zobowiązań wymagalnych o 2,9%. Na koniec 2012 roku odsetki stanowiły 5 881 930 zł. Na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach jednostkowych ustalono, że szczególnie trudna sytuacja finansowa była w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Wojewódzkim w Gorzowie Wlkp., którego zobowiązania na koniec 2012r. stanowiły 196 791 228 zł, (79,6% łącznej kwoty zobowiązań wszystkich nadzorowanych przez samorząd województwa SP ZOZ).

Natomiast relacja łącznej wartości zobowiązań własnych oraz zobowiązań nadzorowanych przez nie SP ZOZ do dochodów uległa pogorszeniu w stosunku do roku ubiegłego. Relacja ta dla wszystkich województw wynosi 54,4%, natomiast w województwie lubuskim wynosi ona 102,5% i zwiększyła się w porównaniu z rokiem ubiegłym o 17 punktów procentowych.

Zobowiązania SP ZOZ nadzorowanych przez województwa samorządowe w latach 2011 i 2012¹⁸.

Wyszczególnienie	Zobowiązania SP ZOZ nadzorowanych przez województwa samorządowe (w tys. zł)		Dynamika (w %) 3:2	Relacja sumy zobowiązań jst i nadzorowanych SP ZOZ do dochodów budżetowych województw (w %)	
	2011	2012		2011	2012
1	2	3	4	5	6
Polska, z tego:	2 046 497	2 171 557	106,1	50,5	54,4
Śląskie	253 627	338 146	133,3	44,3	54,9
Lubelskie	234 686	288 048	122,7	65,0	88,0
Mazowieckie	379 276	276 858	73,0	72,3	68,5
Lubuskie	222 210	247 182	111,2	85,5	102,5
Łódzkie	149 047	166 302	111,6	65,2	71,5
Pomorskie	175 687	157 195	89,5	63,3	60,1
Podlaskie	158 801	150 679	94,9	36,1	38,5
Podkarpackie	133 805	140 334	104,9	46,5	53,4

¹⁷ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku, KR RIO Warszawa 2013.

¹⁸ Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku, KR RIO Warszawa 2013.

Dolnośląskie	115 034	126 413	109,9	52,4	42,0
Wielkopolskie	72 661	88 760	122,2	18,6	30,8
Zachodniopomorskie	32 270	60 874	188,6	38,0	41,8
Świętokrzyskie	65 734	60 473	92,0	12,8	30,5
Kujawsko-pomorskie	23 999	31 417	130,9	53,8	54,4
Małopolskie	20 726	19 051	91,9	37,1	38,2
Warmińsko-mazurskie	4 071	14 468	355,4	33,0	40,6
Opolskie	4 862	5 357	110,2	56,7	62,6

W skali kraju zobowiązania powiatowych SP ZOZ zmniejszyły się o 4,8% w roku 2012. W powiatach woj. lubuskiego zobowiązania SP ZOZ zmniejszyły się 1,8%. Zarówno w roku 2011 jak i 2012 przeciętne skumulowane wskaźniki zadłużenia powiatów w poszczególnych województwach nie przekroczyły 60%.

Średnia w skali kraju dla powiatów wynosiła 32,6%, natomiast dla powiatów województwa lubuskiego była to średnia 52,9% co oznacza, że nie została przekroczona 60% relacja zobowiązań do dochodów. Jak już wspomniano w 2012 roku kwota zadłużenia powiatowych SP ZOZ nieznacznie spadła również nieznacznie, bo o 1,9% spadła kwota zobowiązań wymagalnych SP ZOZ.

Na koniec 2012 roku zobowiązania SP ZOZ wynosiły 68 820 694 zł. W strukturze zobowiązań powiatowych SP ZOZ udział zobowiązań wymagalnych stanowi 79,3%, natomiast pożyczki i kredyty stanowią 5,7% zobowiązań. Kwota odsetek od zobowiązań wymagalnych wynosi 49 278 397 zł i stanowi ona 71,6% kwoty zobowiązań SP ZOZ.

Wśród powiatowych SP ZOZ województwa lubuskiego najbardziej był zadłużony w powiecie gorzowskim SP ZOZ w Kostrzynie nad Odrą. Jego zadłużenie wyniosło 80,1% wszystkich powiatowych SP ZOZ w woj. lubuskim.

Zadłużenie SP ZOZ powiatu gorzowskiego wynosi 55 104 310 zł z czego 92,9% to zobowiązania wymagalne, które wynoszą 51 192 432 zł. Kwota zobowiązań SP ZOZ zmniejszyła się o 3,4% a zobowiązań wymagalnych o 3,6% w porównaniu z rokiem 2011. Powiat gorzowski posiada również własne zobowiązania w kwocie 27 924 787 zł, co stanowi 55,8% dochodów powiatu. Skumulowane zobowiązania powiatu gorzowskiego i SP ZOZ wyniosły 83 029 097 zł. co stanowiło 165,9% dochodów tego powiatu.

W przypadku przejęcia zobowiązań SP ZOZ jednostka przejmuje również odsetki od zobowiązań wymagalnych w kwocie 49 087 331 zł., co sprawi że relacja zobowiązań własnych i SP ZOZ wraz z odsetkami w stosunku do dochodów wynosi 263,9%. Sytuację powiatu gorzowskiego pogarszają odsetki od nieterminowych wpłat, które wzrosły o 17,3% w stosunku do roku 2011, w którym wynosiły 41 863 876 zł. Przejęcie tak dużego zadłużenia spowoduje realne zagrożenie wykonywania zadań powiatu, natomiast przedłużenie terminu likwidacji generować będzie dalsze zadłużenie szczególnie z tytułu odsetek od nieterminowych płatności.

Zobowiązania SP ZOZ nadzorowanych przez powiaty w latach 2011 i 2012¹⁹.

Wyszczególnienie	Zobowiązania SP ZOZ nadzorowanych przez powiaty (w tys. zł)		Dynamika (w %) 3:2	Relacja sumy zobowiązań jst i nadzorowanych SP ZOZ do dochodów budżetowych powiatów (w %)	
	2011	2012		2011	2012
1	2	3	4	5	6
Polska, z tego:	1 433 982	1 364 907	95,2	32,1	32,6
Lubelskie	171 760	171 210	99,7	37,2	34,8
Mazowieckie	163 063	158 705	97,3	30,0	30,9
Wielkopolskie	139 362	142 487	102,2	33,0	31,6
Dolnośląskie	141 532	118 575	83,8	41,1	41,7
Podkarpackie	98 316	100 809	102,5	27,0	31,8
Śląskie	126 759	98 362	77,6	28,3	25,4
Małopolskie	98 195	92 752	94,5	34,8	33,4
Łódzkie	92 254	88 913	96,4	27,1	28,2

¹⁹Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2012 roku, KR RIO, Warszawa 2013.

Świętokrzyskie	88 010	87 172	99,0	35,4	40,8
Lubuskie	70 069	70 265 *	100,3 *	47,3	52,9
Warmińsko-mazurskie	51 767	58 779	113,5	32,0	34,0
Zachodniopomorskie	62 646	51 006	81,4	38,5	37,1
Podlaskie	56 079	50 339	89,8	21,4	20,0
Pomorskie	26 046	33 340	128,0	27,6	31,1
Opolskie	38 458	27 404	71,3	26,1	24,2
Kujawsko-pomorskie	9 666	14 789	153,0	24,2	24,5

*Dane bez uwzględnienia korekty sprawozdania Rb-Z SP ZOZ powiatu gorzowskiego, które wpłynęło do Izbyw Zielonej Górze 22.05.2013 roku. Kwota po uwzględnieniu korekty 68 820 694 zł. Dynamika po uwzględnieniu kwoty wynikającej z korekty. 98,2%.

Podsumowanie

1. W 2012 r. dochody budżetowe ogółem jednostek samorządu terytorialnego województwa lubuskiego zaplanowane na poziomie 4 497 260 783 zł zrealizowane zostały w 96,7%, tj. w kwocie 4 348 946 867 zł, w tym dochody majątkowe wykonane zostały 76,5% planu, zaś dochody bieżące w 99,2%.
2. Samorządy województwa lubuskiego zaplanowały w swoich budżetach wydatki w kwocie 4 591 845 685 zł które zostały zrealizowane w 93,9% i wynosiły 4 312 500 776 zł wydatki majątkowe zostały wykonane w 82,5% zaś wydatki bieżące w 95,9%.
3. Zrealizowane w 2012 roku dochody były wyższe od wydatków o 36 446 091. Łączna kwota wykonanej nadwyżki budżetowej stanowiła 8,3% wykonanych dochodów.
4. W 2012 roku 56 j.s.t. zaplanowało budżet deficytowy, 38 j.s.t. nadwyżkowy i 2 j.s.t. budżet zrównoważony, natomiast 63 j.s.t. wypracowały nadwyżkę a 33 j.s.t. zamknęły budżet deficytem. J.s.t. województwa lubuskiego ogółem planowały budżet deficytowy w kwocie 94 584 902 zł jednak zakończyły rok nadwyżką w kwocie 36 446 091 zł.
5. Obsługa zadłużenia j.s.t. województwa lubuskiego w 2012 wzrosła w porównaniu z rokiem 2011 – na spłatę zadłużenia samorządy lubuskie przeznaczyły przeciętnie 10,0% zrealizowanych dochodów (w 2011 r. -8,2%).
6. Przeciętne zadłużenie j.s.t. w 2012 roku było niższe od zeszłorocznego o 0,6 punktu procentowego i wynosiło 41,7%. Relacja zobowiązań do dochodów zmniejszyła się w gminach i w miastach na prawach powiatu. W gminach nastąpił spadek o 2,2 punktu procentowego i wynosił 40,1% dochodów. W miastach na prawach powiatu spadek w porównaniu z rokiem ubiegłym wynosił 3,7 punktu procentowego i stanowi 42,9% dochodów wykonanych. W powiatach i samorządzie województwa relacja zobowiązań do dochodów wykonanych wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym i wyniosła odpowiednio 42,3% i 46,3%. Nominalnie zadłużenie we wszystkich typach j.s.t. zmniejszyło się. Poniżej przeciętnej zadłużenia dla województwa lubuskiego było zadłużenie gmin. Udział jednostek, w których wskaźnik zadłużenia nie przekraczał 20% zwiększył się w porównaniu z rokiem ubiegłym o 5,8 punktu procentowego i wynosił on 17,3%. Jednocześnie zmniejszyła się z 7 do 3 liczba jednostek których zadłużenie przekracza 60% dochodów. Jednak po wyłączeniach zobowiązań zaciągniętych na zadania realizowane z udziałem środków UE ustawowy limit był spełniony przez wszystkie j.s.t.
7. Mimo trwającej od 2005 roku restrukturyzacji zobowiązań SP ZOZ nie minęło zagrożenie, które stwarzają dla j.s.t. te jednostki. Ich zadłużenie stanowi bowiem 98,8% zadłużenia wszystkich nadzorowanych przez samorządy jednostek posiadających osobowość prawną.
8. Skumulowanie zobowiązań SP ZOZ i zobowiązań własnych samorządów podniosłoby ich wskaźnik zadłużenia z 41,7% do 50,0%. Skumulowany wskaźnik zadłużenia szczególnie znacząco podwyższył ciężar długu w samorządzie województwa z 46,3% do 102,5% oraz w powiatach z 42,3% do 52,9%. Mimo, iż zobowiązania własne samorządów zmniejszyły się to nastąpił wzrost skumulowanych zobowiązań samorządów i SP ZOZ. Do tego niekorzystnego wskaźnika dla województwa lubuskiego szczególnie przyczynił się 11,2% wzrost zobowiązań SP ZOZ nadzorowanych przez samorząd województwa. Konieczność przejęcia w 2012 roku zobowiązań swoich SP ZOZ doprowadziła by do przekroczenia ustawowego limitu zadłużenia przez powiat gorzowski i samorząd województwa (samorządy te w 2013 r. podjęły działania przekształceniowe).
9. W wyniku przejęcia zobowiązań SP ZOZ zadłużenie j.s.t. zostanie zwiększone dodatkowo o odsetki od nieterminowo regulowanych zobowiązań.
- 10.

3. Wykonanie budżetów przez gminy województwa lubuskiego

3.1. Wykonanie planu dochodów budżetowych

W 2012 r. dochody budżetowe wszystkich typów gmin województwa lubuskiego zostały zaplanowane na poziomie 2 378 447 974 zł i zrealizowane w wysokości 2 312 857 639 zł. Wskaźnik wykonania dochodów wyniósł 97,2% i był nieco wyższy niż w roku 2011 (97,1%).

Wykonanie dochodów gmin województwa lubuskiego z podziałem na dochody bieżące i majątkowe w 2012 r. (w zł)

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie	Dochody bieżące		Dochody majątkowe		Wykonanie (w %)	
			Plan	Wykonanie	Plan	Wykonanie	dochody bieżące 5:4	dochody majątkowe 7:6
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gminy ogółem, z tego:	2 378 447 974	2 312 857 639	2 130 778 936	2 109 177 226	247 669 038	203 680 414	99,0%	82,2%
- miejskie	447 249 478	441 557 592	381 831 486	377 250 791	65 417 993	64 306 802	98,8%	98,3%
- miejsko-wiejskie	1 228 278 604	1 187 303 428	1 115 435 533	1 102 551 530	112 843 071	84 751 898	98,8%	75,1%
- wiejskie	702 919 892	683 996 619	633 511 918	629 374 905	69 407 974	54 621 714	99,3%	78,7%

Jak wynika z powyższej tabeli w największym stopniu dochody zostały zrealizowane w gminach miejskich (98,7%), w najmniejszym – w gminach o statusie miejsko-wiejskim (96,7%). Biorąc pod uwagę podział dochodów j.s.t. na bieżące i majątkowe zawarty w art. 235 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, można wskazać, iż w roku 2012 na wyższym poziomie zostały wykonane dochody bieżące, tj. w wysokości 99,0% planu (na poziomie roku ubiegłego). Największy stopień wykonania dochodów bieżących odnotowały gminy wiejskie (99,3%) natomiast gminy miejskie i miejsko-wiejskie zrealizowały dochody bieżące na tym samym poziomie (98,8%). Dochody majątkowe lubuskich gmin zostały wykonane w kwocie 203.680.414 zł, co stanowi tylko 82,2% planu. Najniższy poziom wykonania dochodów majątkowych odnotowano w gminach miejsko-wiejskich tj. 75,1% (w 2011r.–87,6%), a najwyższy w gminach miejskich tj. 98,3% (w roku 2011 – 80%).

Wykonanie dochodów gmin województwa lubuskiego wg źródeł w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	2011		2012		Dynamika (w %)		
	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %)	nominalnie	realnie*	struktura
					6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8
Dochody ogółem, z tego:	2 240 560 205	2 378 447 974	2 312 857 639	97,2	103,2	99,5	100,0
Dochody własne, w tym:	1 093 928 804	1 177 237 855	1 135 871 470	96,5	103,8	100,1	49,1
- podatki i opłaty	479 995 659	542 436 279	546 759 639	100,8	113,9	110,2	23,6
- PIT	313 185 723	348 147 411	338 916 441	97,3	108,2	104,5	14,7
- CIT	18 859 109	15 519 622	16 147 707	104,0	85,6	81,9	0,7
Dotacje celowe, w tym:	538 598 093	525 197 432	533 209 198	96,0	93,5	89,8	23,1
- na zadania własne, w tym:	207 667 865	207 292 844	188 311 096	90,8	90,7	87,0	8,1
- dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków zagranicznych, w tym:	166 617 948,65	174 503 135	144 462 168	83,0	86,7	83,0	6,2
- na zadania bieżące w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich	29 934 663,35	29 837 612	26 345 131	88,3	88,0	84,3	1,1
- na zadania inwestycyjne w ramach programów	136 683 285,30	144 665 523	118 117 037	81,6	86,4	82,7	5,1

finansowanych z udziałem środków europejskich							
- na zadania zlecone	294 420 815	300 965 996	299 421 564	99,5	102,0	98,3	12,9
Subwencja ogólna, w tym:	608 033 308	642 820 161	643 776 971	100,1	105,9	102,2	27,8
- oświatowa	457 897 758	489 207 543	489 322 281	100,1	106,9	103,2	21,2
Gminy:							
- miejskie	422 097 073	447 249 478	441 557 592	98,7	104,6	100,9	19,1
- miejsko-wiejskie	1 159 885 174	1 228 278 604	1 187 303 428	96,7	102,4	98,7	51,3
- wiejskie	658 577 958	702 919 892	683 996 619	97,3	103,9	100,2	29,6

*wskaznik inflacji – 3,7%

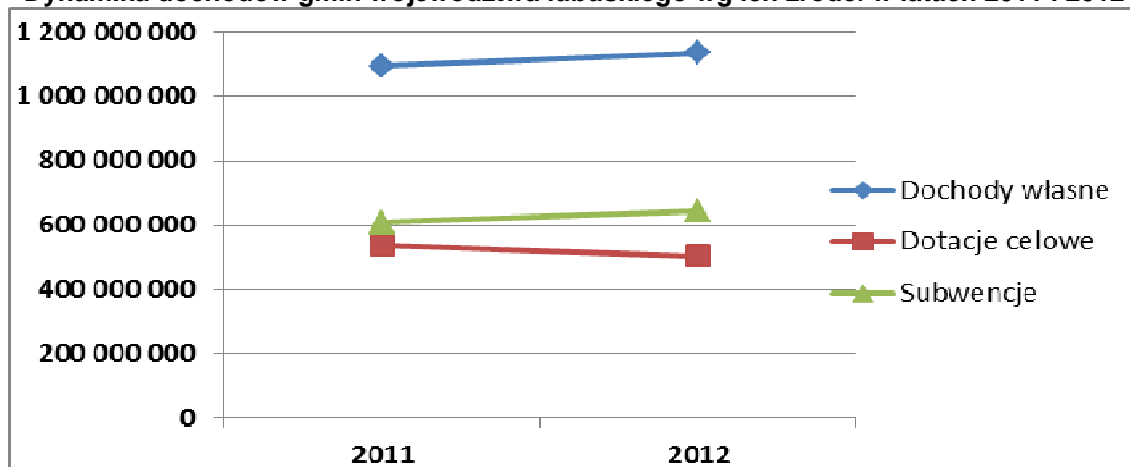
Biorąc pod uwagę podział dochodów wg źródeł ich pochodzenia, należy wskazać, iż najlepsze wykonanie wystąpiło w grupie subwencji, które wyniosło ponad 100% planowanych wielkości. W mniejszym stopniu zrealizowane zostały dochody własne; w tej grupie dochodów wykonanie wyniosło 96,5%. Należy przy tym podkreślić, iż dochody z udziału w PIT i CIT wykonano ponad zaplanowane kwoty. Najniższe wykonanie dochodów gmin w 2012 r. zaznaczyło się w grupie dotacji celowych i wyniosło 96,0% przewidywanych wpływów. Na tak niskie wykonanie ww. dochodów składa się przede wszystkim pozyskanie dotacji celowych na zadania z udziałem środków zagranicznych w 83,0% planu, co świadczy o trudnościach w rozliczaniu projektów, współfinansowanych ze środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt 2 i 3 ufp.

Dynamika i struktura dochodów

W 2012 r. dochody lubuskich gmin nominalnie wzrosły w porównaniu do roku 2011 o 3,2%, jednak biorąc pod uwagę inflację, nastąpił ich realny spadek o 0,5%. O malejącej dynamice zdecydowało wykonanie dochodów w grupie gmin miejsko-wiejskich w 98,7% wykonania roku ubiegłego. Pozostałe typy gmin wykonały dochody powyżej poziomu z roku 2011 (gminy miejskie o 0,9%, gminy wiejskie o 0,2%).

Dynamikę dochodów samorządów gminnych województwa lubuskiego prezentuje poniższy wykres.

Dynamika dochodów gmin województwa lubuskiego wg ich źródeł w latach 2011 i 2012

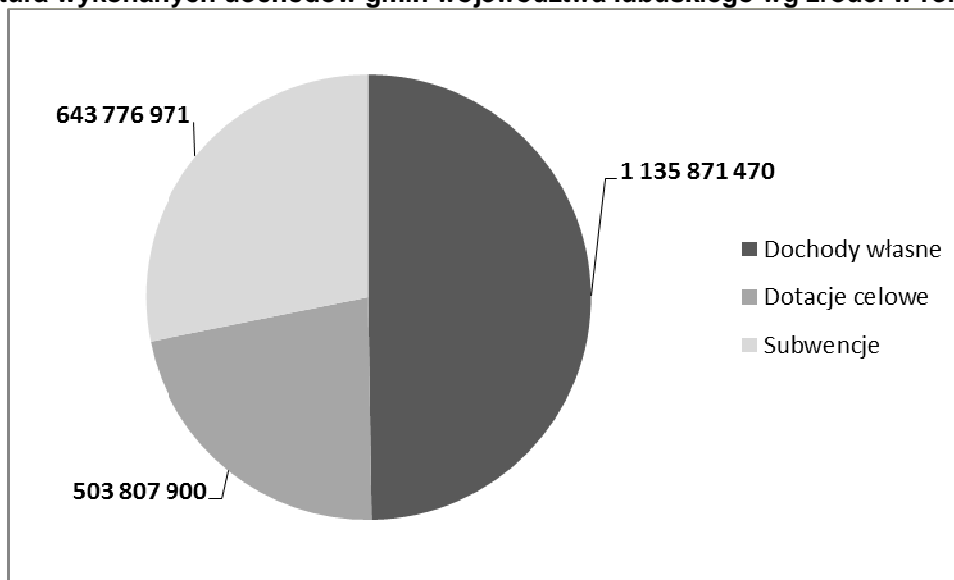
Jak wynika z powyższego wykresu, największy wzrost dochodów wystąpił w grupie subwencji ogólnej z budżetu państwa. Nominalnie wzrost ten wyniósł 5,9% i był spowodowany zwiększeniem obciążeń gmin w związku z realizacją zadań oświatowych. Jednakże biorąc pod uwagę inflację, dochody te wzrosły tylko o 2,2%, a w przypadku subwencji oświatowej o 3,2%.

W niewielkim zakresie wzrosły również dochody własne gmin. Choć nominalnie wzrost ten wyniósł 3,8%, to realnie tylko 0,1%. Największe zwiększenie wpływów wystąpiło w grupie podatków i opłat lokalnych, tj. realnie o 10,2%. O rosnącej dynamice tej grupy dochodów zdecydowała polityka podatkowa gmin, związana z poszukiwaniem dodatkowych możliwości pozyskiwania środków wobec panującego kryzysu finansowego. Tendencją wzrostową odznaczają się również wpływy z PIT (realnie o 4,5%), co jest związane ze zwiększeniem w 2012 r. udziałów gmin z 37,12% do 37,26%, a więc był

on wyższy niż w roku ubiegłym o 0,14 punktu procentowego²⁰. O 18,1% spadły natomiast wpływy z udziału w CIT (udziały gmin w tym zakresie pozostały na poziomie z roku ubiegłego, tj. 22,86%), co świadczy o spadku dochodów przedsiębiorców na terenie lubuskich gmin.

Malejącą dynamiką odznaczają się natomiast dochody z tytułu dotacji celowych. Ogólnie wpływy w tej grupie spadły w porównaniu do roku ubiegłego o 10,2%. Spadek dochodów dotyczy głównie dotacji na zadania własne - o 13%. Istotnie spadł poziom środków uzyskanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków zagranicznych, i to zarówno bieżących (o 15,7%), jak i majątkowych (o 17,3%). Najmniejszy spadek wystąpił w zakresie dotacji celowych na zadania zlecone, tj. o 1,7% (nominalnie nastąpił wzrost o 2,0%).

Struktura wykonanych dochodów gmin województwa lubuskiego wg źródeł w roku 2012

Dominującą pozycję w strukturze dochodów gmin zajmują dochody własne (50,0%), a ich udział wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 1,2%. Z tej grupy największy udział mają dochody z tytułu podatków i opłat lokalnych tj. 23,6% w dochodach ogółem i 48,1% wśród dochodów własnych. Udział ten wzrósł w porównaniu do roku ubiegłego odpowiednio o 2,2% oraz o 4,23%, co świadczy o wzroście pozyskiwania środków z tytułu podatków i opłat lokalnych między innymi poprzez likwidację części ulg i zwolnień wobec ogólnego spadku dochodów gmin z innych tytułów.

Zwiększył się także udział subwencji ogólnych w strukturze dochodów gmin- z 27,1% w 2011 r. do 28,1% w 2012 r. Zdecydował o tym nie tylko nominalny wzrost należnej subwencji, ale także spadek dochodów z tytułu dotacji celowych. Zwiększył się natomiast udział subwencji oświatowej w dochodach ogółem - o 0,8% w stosunku do roku ubiegłego i wyniósł 21,2%.

Udział dotacji celowych w strukturze dochodów gmin wyniósł w 2012 r. 22,0%. Najmniejszy wkład w dochodach gmin, podobnie jak w roku ubiegłym, miały dotacje celowe na realizację bieżących w ramach projektów współfinansowanych z udziałem środków zagranicznych - 1,1%, a ich udział w grupie dotacji celowych wyniósł jedynie 5,2%. Niewiele większe znaczenie w strukturze dochodów miały dotacje ze źródeł zagranicznych na realizację inwestycji tj. 5,1% w dochodach ogółem i 23,4% w grupie dotacji celowych ogółem, choć ich udział jest nieco większy niż w roku ubiegłym (o 2,3% w dochodach ogółem i o 11,9% w grupie dotacji). Wzrost ten świadczy o finalizacji długoterminowych projektów inwestycyjnych z udziałem środków z budżetu Unii Europejskiej w perspektywie finansowej na lata 2007-2013.

3.2. Wykonanie planu wydatków budżetowych

W 2012r. wydatki budżetowe gmin zostały zaplanowane na poziomie 2.426.714.520 zł i zrealizowane w wysokości 2.277.054.306 zł. Wskaźnik wykonania wydatków wyniósł 94,0%, i został zrealizowany na poziomie z roku 2011.

²⁰ Art.9 ust.1 w związku z art.89 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późn.zm.).

Wydatki budżetowe gmin województwa lubuskiego według rodzajów w latach 2011 i 2012

Wyszczególnienie	2011		2012				Struktura
	Wykonanie (w zł)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie (w %)	Dynamika (w %)		
					nomin alna	realna	
1	2	3	4	5	6	7	8
Wydatki ogółem, z tego:	2 354 514 849	2 426 714 520	2 277 054 306	94,0	96,7	93,0	100,0
- majątkowe, w tym:	477 345 497	350 958 262	303 145 599	86,4	63,5	59,8	13,0
- inwestycyjne, w tym:	459 667 119	337 415 348	290 535 249	86,1	63,2	59,5	12,8
- wydatki inwestycyjne na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	217 538 916	162 543 289	140 779 692	86,6	64,7	61,0	6,2
- bieżące, w tym:	1 877 169 352	2 075 756 257	1 973 908 707	95,1	105,2	101,5	87,0
- wynagrodzenia i składki od nich naliczane	841 976 555	908 085 591	886 826 816	97,7	105,3	101,6	39,0
- dotacje	112 144 506	114 878 850	113 120 946	98,5	100,9	97,2	5,0
- wydatki na obsługę długu	44 544 920	57 108 213	54 313 004	95,1	121,9	118,2	2,4
- wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	760 000	7 490 200	2 440 560	32,6	321,1	317,4	0,1
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	393 553 563	407 049 534	397 566 729	97,7	101,0	97,3	17,5
- wydatki bieżące na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	30 283 440	33 962 218	28 672 452	84,4	94,7	91,0	1,3
Gminy:							
- miejskie	462 773 479	454 194 101	429 414 219	94,5	92,8	89,1	18,9
- miejsko-wiejskie	1 204 393 818	1 253 908 793	1 177 187 451	93,9	97,7	94,0	51,7
- wiejskie	687 347 552	718 611 626	670 452 636	93,3	97,5	93,8	29,4

Jak wynika z powyższego zestawienia na wykonanie wydatków ogółem gmin poniżej planu zaważyła głównie realizacja wydatków majątkowych na poziomie 86,4%, w tym także wydatków na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ufp, które wykonano w 86,6%. W dalszym ciągu na płynną realizację zadań z udziałem środków z budżetu UE wpływają przedłużające się procedury, związane z przeprowadzaniem postępowań w ramach Prawa zamówień publicznych²¹ oraz pozyskiwaniem finansowania wkładu własnego tychże zadań.

Wydatki bieżące zostały zrealizowane na wyższym poziomie niż wydatki majątkowe, tj. w 95,1%. Na najwyższym poziomie wykonano zadania związane z udzielaniem dotacji z budżetów gmin – wykonanie tej grupy wydatków wyniosło 98,5%. Wydatki związane ze świadczeniami na rzecz osób fizycznych oraz na wynagrodzenia i składki od nich naliczane wykonano na identycznym, wysokim poziomie (97,7%), co wynika ze specyfiki tychże zadań. Nieco gorzej prezentuje się realizacja zadań współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej, gdyż tu wykonanie wyniosło 84,4%. W najmniejszym stopniu zrealizowane zostały wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji (32,6%), co świadczy o terminowym wywiązywaniu się z zobowiązań przez dłużników lubuskich gmin.

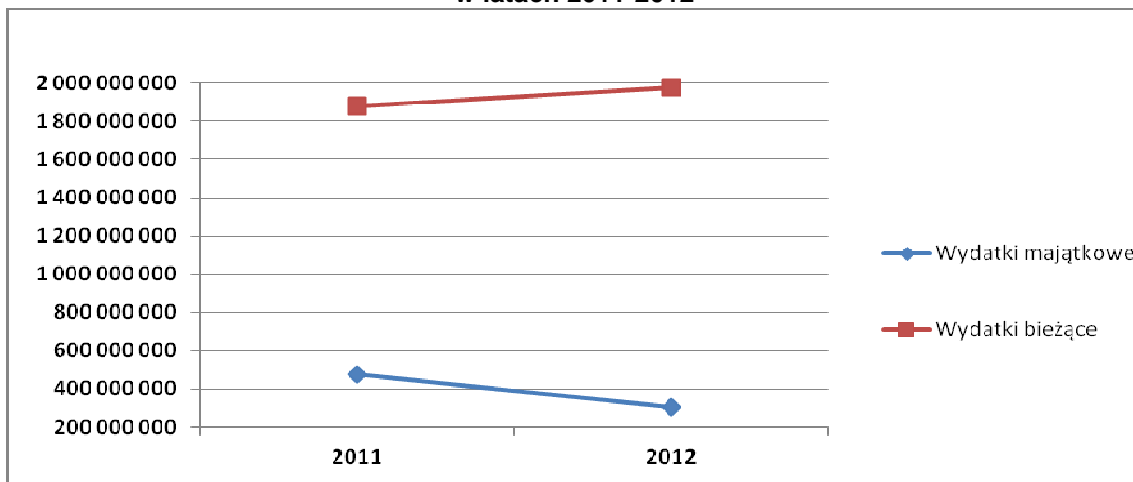
W najwyższym stopniu planowane wydatki ogółem zrealizowały gminy miejskie tj. w 94,5%, natomiast w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich wskaźnik wykonania jest na zbliżonym poziomie – odpowiednio 93,9% i 93,3%.

Dynamika i struktura wydatków

W 2012 r. wykonane wydatki lubuskich samorządów gminnych wyniosły 2 277 054 306 zł i realnie były niższe o 7,0% w porównaniu do roku 2011 (2 354 514 849 zł). Największy spadek wydatków wystąpił w gminach miejskich tj. o 10,9%. W gminach miejsko-wiejskich i wiejskich wahania były nieco niższe (spadek odpowiednio o 6,0% i 6,2%), jednakże te jst planowały nominalny wzrost wydatków w stosunku do wykonania roku ubiegłego o 4,1% i o 4,5%.

²¹ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych(Dz.U.Nr 113,poz.759 z późn.zm.).

Dynamika wydatków bieżących i majątkowych gmin województwa lubuskiego w latach 2011-2012

Z powyższych danych wynika, iż wydatki majątkowe lubuskich gmin spadły realnie o 40,2% w stosunku do roku ubiegłego. Jest to trend występujący od kilku lat (w 2011 roku realny spadek wydatków majątkowych wyniósł 35,5%). Przyczyny takiej polityki budżetowej należy upatrywać w pogłębiającym się kryzysie finansowym; gminy ze względu na ograniczone możliwości pozyskiwania dochodów rezygnują z inwestowania na rzecz niezbędnych wydatków bieżących. Kluczowe jest także ryzyko pozyskiwania finansowania inwestycji z przychodów zwrotnych przy konieczności zachowania ustawowych wskaźników zadłużenia i jego spłaty w relacji do pomniejszających się dochodów gmin.

Podobna tendencja występuje w przypadku wydatków majątkowych związanych z realizacją programów finansowanych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ufp. Realny spadek tych wydatków rok do roku wyniósł 31,0 %. Spadek ten świadczy o finalizacji projektów w perspektywie finansowej UE na lata 2007-2013, jak również trudności w znalezieniu finansowania wkładu własnego tych inwestycji, mimo możliwości wyłączenia z ustawowych wskaźników zaciąganych w tym celu kredytów i pożyczek oraz możliwości uzyskania wyprzedzającego finansowania części unijnej.

W przypadku wydatków bieżących gmin obserwuje się generalnie tendencję wzrostową, a realny ich spadek wystąpił jedynie w grupie dotacji (o 2,8%) oraz w grupie świadczeń na rzecz osób fizycznych (o 2,7%). Ograniczanie finansowania zadań w tym zakresie wystąpił również w roku poprzednim i wynika z kryzysowej polityki oszczędnościowej w budżetach gmin. Największy wzrost wydatków bieżących – o 217,4% nastąpił w przypadku wydatków z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji dłużnikom gmin. Duży wzrost wydatków obserwuje się również w ramach obsługi zadłużenia gmin (wzrost o 18,2%), a przyczynę takiego stanu rzeczy należy upatrywać w rosnących w ostatnich latach kosztach zaciąganych przychodów zwrotnych.

Podobnie jak w przypadku wydatków majątkowych, również w grupie wydatków bieżących zmniejszyły się wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ufp. Spadek jest tu jednak nieco niższy i wyniósł jedynie 9,0%. Świadczy to o dalszym aplikowaniu gmin o środki UE nie tylko w zakresie dużych projektów infrastrukturalnych, ale także w zakresie projektów, finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Struktura wydatków bieżących wg typów gmin w latach 2011 i 2012 (w %)

Wyszczególnienie	Wydatki bieżące ogółem	z tego:									
		Wynagrodzenia i pochodne		dotacje		obsługa długu		świadczenia na rzecz osób fizycznych		pozostałe	
		2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ogółem, z tego:	100,0	44,9	43,7	6,0	5,5	2,4	2,7	21,0	19,6	25,7	28,5
- miejskie	100,0	44,2	42,2	8,0	7,7	2,1	2,7	19,5	18,1	26,2	29,3
- miejsko-wiejskie	100,0	45,3	44,4	5,8	5,1	2,7	3,0	21,1	17,2	25,1	30,3
- wiejskie	100,0	44,5	43,6	5,1	4,9	2,0	2,2	21,7	20,4	26,7	29,8

W strukturze wydatków bieżących gmin, poniesionych w 2012 roku dominującą pozycję zajmują wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane (43,7%). Jest to stała tendencja w budżetach gmin (w roku 2011 udział tej grupy wydatków wyniósł 44,9%, a w roku 2010 – 41,4%). Największy udział wynagrodzeń i składek od nich naliczanych wystąpił w gminach miejsko-wiejskich, tj. w 44,4%. W roku 2012 odnotowano nieznaczny spadek wydatków w tej grupie, co wynika z działań gmin, zmierzających do ograniczenia zatrudnienia w urzędach oraz likwidacji placówek oświatowych.

Wysoki udział w ramach wydatków bieżących mają także wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych, które w roku 2012 wyniosły 19,6%. Udział tychże wydatków w wydatkach bieżących ulega jednak zmniejszeniu – w porównaniu do roku 2011 spadł on o 1,4 punktu procentowego, a do roku 2010 – o 2 punkty procentowe. Największe nakłady w tym zakresie ponoszą gminy wiejskie, co wynika ze specyfiki tych jednostek.

Wyraźna tendencja spadkowa w strukturze wydatków bieżących zarysowuje się w przypadku dotacji. W roku 2012 wyniosły one 5,5%, gdzie w roku 2011 stanowiły 6,0%, a w 2010 – 8,1% wydatków bieżących. Spadek ten obserwowany jest we wszystkich typach gmin. Rośnie natomiast udział wydatków związanych z obsługą długu – ich udział w strukturze wydatków bieżących wzrósł w stosunku do roku 2011 o 0,3 punktu procentowego i wyniósł 2,7%. Świadczy to o rosnącym obciążeniu gmin kosztami zadłużenia.

Wydatki w działach klasyfikacji budżetowej

Wykonane wydatki gmin województwa lubuskiego ogółem i wydatki inwestycyjne w działach klasyfikacji budżetowej w 2012 r.

Działy klasyfikacji budżetowej	Wydatki ogółem				Wydatki inwestycyjne			
	Kwota (w zł)	Struktura (w %)	Dynamika (2011=100%)		Kwota (w zł)	Struktura (w %)	Dynamika (2011=100%)	
			nominalnie	realnie			nominalnie	realnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Wydatki ogółem, z tego:	2 277 054 306	100,0	96,7	93,0	290 535 249	100,0	63,2	59,5
801 Oświata i wychowanie	811 896 596	35,7	103,8	100,1	23 448 630	8,1	60,5	56,8
852 Pomoc społeczna	450 657 383	19,8	103,8	100,1	695 575	0,2	161,4	157,7
600 Transport i łączność	100 845 005	4,4	63,2	59,5	65 448 792	22,6	51,0	47,3
750 Administracja publiczna	250 151 900	11,0	104,2	100,5	5 757 751	2,0	84,2	80,5
900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	147 012 694	6,5	73,6	69,6	43 866 674	15,1	45,3	41,6
010 Rolnictwo i łowiectwo	57 450 134	2,5	73,0	69,3	28 314 024	9,7	54,1	50,4
921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	119 285 985	5,2	107,0	103,3	46 403 228	16,0	117,6	113,9
926 Kultura fizyczna	70 468 596	3,1	102,1	98,4	30 923 455	10,6	110,5	106,8
700 Gospodarka mieszkaniowa	73 462 108	3,2	87,7	84,0	12 259 023	4,2	37,6	33,9
854 Edukacyjna opieka wychowawcza	29 424 857	1,3	101,0	97,3	14 372	0,0	126,3	122,6
853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	25 259 865	1,1	95,6	91,9	2 890 162	1,0	96,8	93,4
Pozostałe działy	141 139 182	6,2	100,7	97,0	30 513 562	10,5	92,1	88,4

Jak wynika z powyższej tabeli, w strukturze wydatków ogółem, podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział – 35,7% – mają wydatki na realizację zadań oświatowych. W dziale tym ponoszone są głównie wydatki bieżące (wydatki inwestycyjne w tej grupie stanowią jedynie 2,9% wydatków w dziale „Oświata i wychowanie”), przeznaczone na wynagrodzenia i składki od nich naliczane oraz wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem placówek oświatowych. Mimo przeprowadzanej w ostatnich latach restrukturyzacji szkolnictwa w gminach, wysokość wydatków w dziale „Oświata i wychowanie” utrzymują się na stałym, wysokim poziomie.

Istotną pozycję w wydatkach ogółem zajmują zadania realizowane w dziale „Pomoc społeczna”. Ich udział w 2012 roku wyniósł 19,8% i jest wyższy niż w roku ubiegłym o 1,3 punktu procentowego. W tym dziale wykazuje się wydatki, realizowane w ramach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²², zarówno w ramach zadań własnych gmin, jak i zleconych z zakresu administracji

²² Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.

rządowej. Są to w głównej mierze świadczenia dla osób fizycznych, jak również koszty funkcjonowania ośrodków pomocy społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych. W tym dziale ponoszone wydatki inwestycyjne stanowią jedynie 0,2% ogółu wydatków inwestycyjnych i 0,6% wydatków na pomoc społeczną.

Wydatki w ramach działu „Administracja publiczna” stanowią 11,0% ogółu wydatków. Podobnie jak w przypadku działów opisanych powyżej są to w większości zadania bieżące (wydatki o charakterze majątkowym stanowią 2,3% wydatków ogółem w tym dziale). Udział wydatków ponoszonych na administrację wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 0,8 punktu procentowego. W dziale tym ujmuje się m.in. koszty funkcjonowania urzędów i rad gmin i miast, wydatki na promocję gmin oraz wydatki w ramach zadań zleconych.

Udział wydatków w działach „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska”, „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” oraz „Transport i łączność” nie przekracza 7% wydatków ogółem, jednak to głównie w tych działach realizowane są zadania inwestycyjne gmin. Duża część inwestycji finansowana jest ze środków pozyskanych ze źródeł zagranicznych. Największe nakłady w tym zakresie ponoszone są na budowę i modernizację dróg (22,5% ogółu wydatków inwestycyjnych). Wydatki inwestycyjne w ramach kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz gospodarki komunalnej stanowią odpowiednio 16,0% i 15,1%. Wysoki udział w wydatkach majątkowych ogółem mają także wydatki w zakresie kultury fizycznej (10,6%) oraz rolnictwa i łowiectwa (9,7%). Realny wzrost wydatków majątkowych zaznaczył się w działach „Edukacyjna opieka wychowawcza” (o 22,6%), „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” (o 13,9%) oraz „Kultura fizyczna” (o 6,8%), ale w większości ww. działów wydatki na inwestycje są sporo niższe w porównaniu do roku ubiegłego.

3.3. Wyniki budżetów gmin, przychody i rozchody oraz zobowiązania w latach 2011 i 2012

W 2012 r. lubuskie gminy zakończyły realizację budżetu nadwyżką w ogólnej kwocie 35 803 333 zł, przy planowanym deficycie w wys. -48 266 546,04. Wyniki ich budżetów przedstawia poniższa tabela.

Wyniki realizacji budżetów gmin województwa lubuskiego w latach 2011-2012

Wyszczególnienie	2011		2012	
	Liczba gmin	Kwota w (w zł)	Liczba gmin	Kwota w (w zł)
Wynik budżetu (+/-), z tego:	81	-113 954 644	81	35 803 333
- nadwyżka	25	38 524 028	54	81 335 740
- deficyt	56	-152 478 672	27	-45 532 407
Udział gmin z deficytem w liczbie gmin ogółem (%)	69,1	x	33,3	x

54 gminy wykonały w 2012 r. nadwyżkę i jest to o blisko 36% gmin więcej niż w roku ubiegłym. Oznacza to zmianę polityki finansowej gmin, które w związku z kryzysem finansowym ograniczają wydatki wskutek obniżonych dochodów. Deficyt wyniósł łącznie -45 532 407,1 zł i dotyczył jedynie 27 gmin.

Struktura wyników budżetów w podziale na typy gmin w 2012 roku

Wyszczególnienie	Nadwyżka				Deficyt			
	Liczba gmin	Struktura (w %)	Kwota (w zł)	Struktura (w %)	Liczba gmin	Struktura (w %)	Kwota (w zł)	Struktura (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gminy ogółem, z tego:	54	100,0	81 335 740	100,0	27	100,0	-45 532 407,1	100,0
- miejskie	6	11,1	15 586 323	19,2	1	3,7	-3 442 949,6	7,6
- miejsko-wiejskie	20	37,0	35 589 793	43,8	13	48,1	-20 043 647,2	44,0
- wiejskie	28	51,9	30 159 624	37,1	13	48,1	-22 045 810,4	48,4

Realizacja budżetu w 2012 r. najlepiej wypadła w gminach wiejskich. Wśród gminnych jest, które uzyskały dodatni wynik budżetu, 51,9% to właśnie gminy wiejskie. Należy jednak podkreślić, iż jest to najliczniejsza grupa we wszystkich typach lubuskich gmin, a nominalnie wypracowana przez gminy wiejskie nadwyżka wyniosła 37,1%. W 19,2% nadwyżkę wypracowały gminy miejskie, a wynik ten dotyczy 6 z 7 lubuskich miast. Największy wpływ na kwotę osiągniętej nadwyżki miały wyniki gmin miejsko-wiejskich tj. w 43,8%.

27 gmin zamknęło rok deficytem, a najliczniejszą grupę stanowią tu gminy wiejskie i miejsko-wiejskie. Nominalnie największy deficyt wystąpił w gminach wiejskich – wyniósł on 48,4% całej kwoty. Tylko jedna gmina miejska – Miasto Żagań – zamknęło rok wynikiem ujemnym, jednak nominalnie stanowi on aż 7,6%.

Przychody i rozchody oraz zobowiązania

Zaplanowane w budżetach gmin na 2012 r. przychody zrealizowane zostały w 108,4% i stanowiły 273 425 939 zł, natomiast rozchody wykonane zostały w wysokości 200 065 564 zł, co stanowiło 98,1% planu.

W 2012 roku wykonanie przychodów gmin w stosunku do 2011 r. uległo obniżeniu o 25,4%, w tym przychody związane z zaciągnięciem długu o 25,8%, a wypracowane wolne środki i nadwyżka z lat ubiegłych o 24,8%. Natomiast rozchody znacznie wzrosły – o 20,2%, z tego spłata długu związana z realizacją zadań z udziałem środków zagranicznych – o 31,6%.

Struktura przychodów i rozchodów gmin w 2012 r. (w %)

Wyszczególnienie	Gminy ogółem	w tym:		
		miejskie	miejsko-wiejskie	wiejskie
Przychody ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0
- kredyty i pożyczki	52,1	48,8	53,3	52,2
- spłaty pożyczek udzielonych	0,3	0,4	0,2	0,3
- nadwyżka z lat ubiegłych	3,1	2,3	0,0	8,0
- obligacje i papiery wartościowe	14,7	20,7	19,9	3,9
- prywatyzacja majątku j.s.ł.	0,0	0,0	0,0	0,0
- inne źródła (wolne środki)	29,8	27,9	26,5	35,7
Rozchody ogółem, z tego:	100,0	100,0	100,0	100,0
- spłaty kredytów i pożyczek	80,0	56,3	80,0	94,6
- pożyczki udzielone	1,0	0,3	0,6	0,5
- wykup obligacji i papierów wartościowych	18,0	36,7	19,4	4,9
- inne cele	1,0	6,6	0,0	0,0

Z powyższej tabeli wynika, iż dominującą pozycję w przychodach lubuskich gmin stanowią te pozycje, które związane są z zaciągnięciem długu tj. kredyty i pożyczki (52,1%), oraz emisja obligacji komunalnych (14,7%). W 2012 roku gminy uzyskały łącznie z tych tytułów 182 578 667 zł. Dynamika ww. przychodów utrzymuje się na stałym poziomie, przy czym w 2012 r. wzrosło zainteresowanie gmin emisją obligacji, zaś zmniejszyło się zaciąganiem kredytów i pożyczek. Najwięcej obligacji emitują gminy miejskie - ich udział w przychodach ogółem wyniósł 20,7%, a gminy miejsko-wiejskie i wiejskie preferują zadłużanie się poprzez kredyty i pożyczki.

Ważnym źródłem przychodów gmin w 2012 r. były także wolne środki, w rozumieniu art. 217 ust. 2 pkt 6 ustawy o finansach publicznych. Jednak wysoki, prawie 30% udział tej kategorii w przychodach ogółem, nie jest pozytywnym zjawiskiem w gospodarce finansowej gmin. Oznacza bowiem, iż w latach ubiegłych dług zaciągany był w nadmiernej wysokości, co związane jest głównie z przeszacowaniem kosztów inwestycyjnych. W największym stopniu zjawisko to występuje w gminach wiejskich, gdzie wolne środki stanowią 35,7% ogólnej kwoty przychodów.

Nadwyżka z lat ubiegłych w strukturze przychodów stanowi jedynie 3,1%, co świadczy o deficytowej realizacji budżetów gmin w latach ubiegłych. Spłata udzielonych pożyczek to tylko 0,3%, natomiast prywatyzacja majątku gmin nie występuje w województwie lubuskim w ogóle.

Struktura rozchodów jest odzwierciedleniem struktury przychodów, gdyż w 80,0% są to spłaty zaciągniętych kredytów i pożyczek, a w 19,4% wykup wyemitowanych obligacji komunalnych. Najwięcej spłat kredytów dokonują gminy wiejskie tj. w 94,6% wszystkich rozchodów, a wykup obligacji stanowi dominującą pozycją w strukturze rozchodów miast. Nikłe znaczenie w strukturze rozchodów ogółem mają udzielone pożyczki, co świadczy o ograniczaniu aktywności gmin w tym zakresie (w 2011 r. udział udzielonych pożyczek w strukturze rozchodów wyniósł 0,3%, w 2012 – 0,1%). Inne cele, wskazane w tabeli to dokonywane lokaty, które generalnie występują jedynie w gminach miejskich.

Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych w latach 2011 i 2012

Wyszczególnienie	Gminy ogółem						Relacja zobowiązań do dochodów w 2012 r. (w %)			
	Zobowiązania wg stanu na 31.XII. (w zł)		Struktura (w %)		Relacja do dochodów (w %)		Dynamika 2011=100% (3:2)	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie
	2011	2012	2011	2012	2011	2012				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Zobowiązania ogółem, z tego:	946 958 297	927 739 575	100,0	100,0	42,3	40,1	97,9	36,6%	45,2%	33,6%
- emisja papierów wartościowych	8 383 000	6 200 000	0,8	0,7	0,4	0,3	74,0	0,6%	0,3%	-
- kredyty i pożyczki	929 523 516	915 947 919	98,2	98,7	41,5	39,6	98,5	36,0%	44,5%	33,4%
- zobowiązania wymagalne	9 051 781	5 591 656	1,0	0,6	0,4	0,2	61,8	0,0%	0,3%	0,2%

Dominującą pozycją w zobowiązaniach ogółem stanowią kredyty i pożyczki, co jest stałą tendencją w strukturze zadłużenia gmin. Zobowiązania z tego tytułu stanowią aż 98,7%. Pozostałe tytuły dłużne to zobowiązania z tytułu emisji obligacji i zobowiązania wymagalne (odpowiednio po 0,7% i 0,6%).

Z powyższej tabeli wynika, iż zobowiązania gmin spadają – w roku 2012 zadłużenie ogółem zmniejszyło się o 2,1%. Największy spadek wystąpił w zakresie zobowiązań wymagalnych, które zmalały aż o 38,2%. Świadczy to o zmniejszającej się skali zjawiska nieterminowego wywiązywania się z zobowiązań przez gminy. Najmniejszą kwotę zobowiązań wymagalnych odnotowały gminy miejskie, która wyniosła 76 091 zł (zobowiązania te wystąpiły tylko w 3 na 7 gmin miejskich).

Relacja zobowiązań do dochodów ogółem w 2012 r. wyniosła 40,1%, w przy czym w różnych typach gmin była to relacja bardzo zróżnicowana: w gminach wiejskich była najniższa i wyniosła 33,6%, a w gminach miejsko-wiejskich najwyższa – 45,2%.

Podsumowanie

1. Dochody budżetowe gmin województwa lubuskiego zostały zrealizowane w 97,2% planu. W największym stopniu dochody zrealizowały gminy miejskie tj. w 98,7%, w najmniejszym – gminy o statusie miejsko-wiejskim (96,7%). Zrealizowano 99 % dochodów bieżących i 82,2% dochodów majątkowych.
2. Realizacja dochodów w stosunku do roku ubiegłego wzrosła o 3,2 %, jednak biorąc pod uwagę wskaźnik inflacji (3,7%), zmalała o 0,5%. Największy spadek dochodów wystąpił w gminach miejsko-wiejskich (o 1,3%), natomiast pozostałe typy gmin wykonały dochody powyżej poziomu z roku 2011 (gminy miejskie o 0,9%, gminy wiejskie o 0,2%).
3. Największy wzrost dochodów wystąpił w grupie subwencji ogólnej z budżetu państwa. Nominalnie wzrost ten wyniósł 5,9% i był spowodowany zwiększeniem obciążeń gmin w związku z realizacją zadań oświatowych. Jednakże biorąc pod uwagę inflację, dochody te wzrosły tylko o 2,2%. W niewielkim zakresie wzrosły dochody własne gmin. Choć nominalnie wzrost ten wyniósł 3,8%, to realnie tylko 0,1%. Malejącą dynamiką odznaczają się natomiast dochody z tytułu dotacji celowych. Ogólnie wpływy w tej grupie spadły w porównaniu do roku ubiegłego o 10,2%.
4. Wskaźnik wykonania wydatków lubuskich gmin wyniósł 94,0%. Realizacja wydatków bieżących wyniosła 95,1% planu, majątkowych 86,4%.
5. Realny spadek wydatków w stosunku do roku ubiegłego wystąpił w gminach miejskich, natomiast w gminach miejsko-wiejskich i wiejskich zauważalny jest ich wzrost.
6. Wydatki majątkowe gmin zmniejszyły się o 4,7%, natomiast wydatki bieżące wzrosły o 3,5%.
7. Tendencję wzrostową wykazują również wydatki na dotacje (o 26,2%), wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji (o 189,4%), wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych (o 2,4%) oraz wydatki bieżące na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt 2 i 3 (o 3,1%).
8. W ramach wydatków bieżących gmin w 2012 roku najwięcej wydatków poniesiono na wynagrodzenia i składki od nich naliczane, tj. 43,7%. Jednakże w porównaniu z rokiem poprzednim zauważalny jest spadek tych wydatków.

9. W strukturze wydatków ogółem lubuskich gmin największą pozycję zajmują wydatki realizowane w dziale 801 „Oświata i wychowanie”(35,7%), wydatki na pomoc społeczną(19,8%) oraz wydatki ponoszone w dziale 750 „Administracja publiczna”. Najmniejszy udział w strukturze wydatków miały wydatki w dziale 853 „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (1,1%) oraz w dziale 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza” (1,3%).
10. W roku 2012 zmalały dochody i wydatki na realizację programów i projektów finansowanych z udziałem środków zagranicznych. Dochody z tytułu dotacji na zadania UE spadły o 13,3%, wydatki na ww. zadania o 31,63%.
11. 54 lubuskich gmin zakończyły 2012 r. nadwyżką w ogólnej kwocie 35 803 333 zł i jest to o blisko 36 % gmin więcej niż w roku ubiegłym. Deficyt wyniósł łącznie – 45 532 407,1 zł i dotyczył jedynie 27 gmin.
12. W 2012 roku wykonanie przychodów gmin w stosunku do 2011 r. uległo obniżeniu o 25,4%, w tym przychody związane z zaciągnięciem długu o 25,8%. Natomiast rozchody budżetów gmin wzrosły o 20,2 %, z tego spłata długu związana z realizacją zadań z udziałem środków zagranicznych o 31,6%.
13. Dominującą pozycję w strukturze przychodów zajmują kredyty i pożyczki oraz emisja obligacji, a w strukturze rozchodów ich spłata.
14. Na zobowiązania lubuskich gmin składają się w głównej mierze zaciągnięte kredyty i pożyczki, które w strukturze zobowiązań stanowią 98,7%.
15. W 2012 r. zobowiązania wymagalne gmin spadły w stosunku do roku ubiegłego o 38,2%.

4. Wykonanie budżetów przez miasta na prawach powiatu województwa lubuskiego

Miasta na prawach powiatu zwane powiatami grodzkimi funkcjonują od piętnastu lat. Co do zasady miasta na prawach powiatu są gminami, które podlegają regulacjom ustawy o samorządzie gminnym. Ze względu na odrębną specyfikę ustrojową, jednostki te realizują zarówno zadania przypisane gminom, jak i zadania należące do powiatów. W województwie lubuskim funkcjonują dwa miasta na prawach powiatu - Miasto Zielona Góra oraz Miasto Gorzów Wielkopolski.

4.1. Wykonanie planu dochodów budżetowych

W 2012 r. **dochody ogółem** budżetów miast na prawach powiatu zaplanowano na poziomie 956 119 796 zł, a zrealizowano w wysokości 931 944 190 zł. Odnotowano wzrost wykonanych dochodów ogółem w stosunku do 2011 r. o kwotę 31 142 110 zł (o 3,5%). Wskaźnik wykonania dochodów ogółem w relacji do planu w 2012 r. wyniósł 97,5%. Brak pełnej realizacji planu dochodów był wynikiem znacznie odbiegającego od planu poziomu wykonania dochodów majątkowych. Stopień realizacji dochodów majątkowych wyniósł 68,1%. Miasto Zielona Góra wykonało w 2012 r. 94,9% dochodów ogółem w stosunku do planu, zaś Miasto Gorzów Wlkp. 100,6%.

Dochody bieżące powiatów grodzkich wykonano w 2012 r. w kwocie 882 357 767 zł tj. 99,9% planu. Stwierdzono wzrost dochodów bieżących w stosunku do 2011 r. o kwotę 55 145 498 zł (o 6,7%). Natomiast **dochody majątkowe** zrealizowano w 2012 r. w wysokości 49 586 422 tj. 68,1% planu. Zaobserwowano spadek dochodów majątkowych w stosunku do 2011 r. o kwotę 24 003 388 zł (o 32,6%). Dochody bieżące stanowią 94,7% dochodów ogółem, zaś dochody majątkowe – 5,3%.

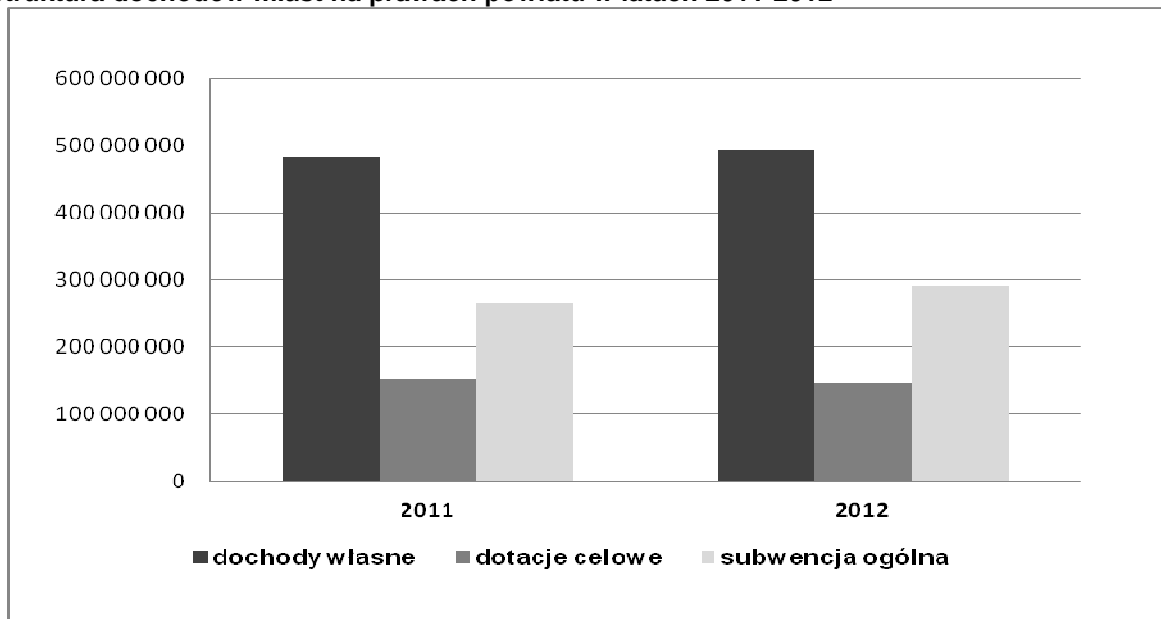
W największym stopniu na niepełną realizację dochodów wpłynęło, odbiegające od założeń wykonanie **dotacji celowych**. Wskaźnik wykonania planu w 2012 r. wyniósł jedynie 91,1%. Zaobserwowano spadek dotacji celowych w stosunku do 2011 r. o kwotę 6 411 869 zł (o 4,2%). W 2012 r. odnotowano natomiast wysoki stopień realizacji **dochodów własnych**. Wskaźnik realizacji tej grupy dochodów w relacji do planu w 2012 r. wyniósł 98,0%. Dochody własne wzrosły w stosunku do 2011 r. o kwotę 12 346 281 zł (o 2,6%). Dochody z tytułu **subwencji ogólnej** zostały w 2012 r. wykonane w 100,1% zgodnie z ostatecznie ukształtowanym planem. W stosunku do 2011 r. nastąpił wzrost subwencji ogólnej o kwotę 25 207 700 zł (o 9,5%).

Dochody budżetów miast na prawach powiatu w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %) 4:3
	2011	2012		
1	2	3	4	5
Dochody ogółem, z tego:	900 802 080	956 119 796	931 944 190	97,5
- dochody własne,	482 021 880	504 616 733	494 368 161	98,0
- dotacje celowe	152 888 042	160 796 944	146 476 173	91,1
- subwencja ogólna	265 892 156	290 706 119	291 099 856	100,1

Dynamika i struktura dochodów

Struktura dochodów miast na prawach powiatu w latach 2011-2012

Wykonane dochody ogółem powiatów grodzkich województwa lubuskiego wzrosły o 3,5% w stosunku do roku poprzedniego. W Mieście Zielona Góra odnotowano wzrost na poziomie 4,6%, natomiast w Mieście Gorzów Wielkopolski - 2,2%.

Wzrost zaobserwowano w grupie **dochody własne**. Wskaźnik dynamiki dochodów własnych wyniósł 102,6%. W roku 2012 wzrosły dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych i od osób fizycznych o 5,6%. Jest to najwyższy wzrost spośród tej grupy dochodów. Obniżyły się natomiast dochody z tytułu sprzedaży majątku (o 35,9%). Wzrost zaobserwowano także w podatkach i opłatach (o 5,1%) a także w pozostałych dochodach (o 1,4%). Dochody własne w Mieście Gorzów Wlkp. wzrosły o 4,4%, zaś w Mieście Zielona Góra o 1,1%.

W najwyższym stopniu wśród poszczególnych grup dochodów wzrosła **subwencja ogólna**. Wskaźnik dynamiki dla tej grupy wyniósł 109,5%. Subwencja oświatowa wzrosła o 8,3% w stosunku do okresu poprzedniego, zaś subwencja równoważąca obniżyła się o 1,6%. Subwencja ogólna w Mieście Zielona Góra wzrosła o 11,6%, zaś w Mieście Gorzów Wlkp. o 7,4%.

Stwierdzono spadek dochodów z tytułu **dotacji celowych** w stosunku do roku 2011. Wskaźnik dynamiki w 2012 r. wyniósł 95,8%. Wzrosły dochody z tytułu dotacji na zadania z zakresu administracji rządowej (o 1,4%), dotacji celowych na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (o 19,2%) oraz dotacji celowych otrzymanych z funduszy celowych (o 128,7%). Spadek zaobserwowano w kategorii dotacji celowych na zadania własne (o 9,2%) oraz dotacji celowych na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST i pomocą finansową (o 30,0%). Dotacje celowe w Mieście Zielona Góra wzrosły o 4,7%, zaś w Mieście Gorzów Wlkp. nastąpił ich spadek o 11,7%.

Zmiany w **strukturze dochodów** miast na prawach powiatu w roku 2012 w stosunku do 2011 r. nie były znaczące. Nastąpił wzrost dochodów bieżących i jednoczesny spadek dochodów majątkowych w dochodach ogółem o 2,9%.

Zmniejszył się udział dochodów własnych (o 0,5%) oraz dotacji celowych (o 1,3%) w dochodach ogółem, zwiększyła się natomiast subwencja ogólna (o 1,7%). W 2012 r. na dochody ogółem składały się: dochody własne (53,0%), subwencja ogólna (31,2%) oraz dotacje celowe (15,7%). Wśród dochodów własnych największy udział w 2012 r. mają dochody z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (48,6%) oraz z tytułu podatków i opłat (35,5%). Dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej oraz na zadania własne stanowią największą grupę w strukturze dotacji celowych w 2012 r. (odpowiednio 56,0% i 39,2%). Natomiast subwencja oświatowa stanowi główne źródło w grupie subwencji ogólnej (udział jej wynosi 93,6%).

Dynamika i struktura dochodów miast na prawach powiatu w latach 2011 – 2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody wykonane		Dynamika % (3:2)	Udział w dochodach ogółem (w %)		Struktura podstawowych grup dochodów (w %)	
	2011	2012		2011	2012	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8
Dochody ogółem, w tym:	900 802 080	931 944 190	103,5	100,0	100,0	X	X
Dochody własne, w tym:	482 021 880	494 368 161	102,6	53,5	53,0	100,0	100,0
- udział w podatku dochodowym	227 352 796	240 096 433	105,6	25,2	25,8	47,2	48,6
- z podatków i opłat	166 856 983	175 381 648	105,1	18,5	18,8	34,6	35,5
- ze sprzedaży majątku	27 160 274	17 400 777	64,1	3,0	1,9	5,6	3,5
- pozostałe	60 651 827	61 489 303	101,4	6,7	6,6	12,6	12,4
Dotacje celowe, w tym:	152 888 042	146 476 173	95,8	17,0	15,7	100,0	100,0
- na zadania z zakresu administracji rządowej	80 920 187	82 046 923	101,4	9,0	8,8	52,9	56,0
- na zadania własne	63 287 592	57 455 467	90,8	7,0	6,2	41,4	39,2
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	85 044	101 382	119,2	0,0	0,0	0,1	0,1
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między j.s.t. i pomoc finansowa	8 047 737	5 630 719	70,0	0,9	0,6	5,3	3,8
- otrzymane z funduszy celowych	542 817	1 241 682	228,7	0,1	0,1	0,4	0,8
Subwencja ogólna, w tym:	265 892 156	291 099 856	109,5	29,5	31,2	100,0	100,0
- oświatowa	251 522 684	272 522 626	108,3	27,9	29,2	94,6	93,6
- równoważąca	14 369 472	14 138 175	98,4	1,6	1,5	5,4	4,9
- podział rezerwy subwencji ogólnej	0	4 439 055	X	0,0	0,5	0,0	1,5

4.2. Wykonanie planu wydatków budżetowych

W 2012 r. **wydatki ogółem** budżetów miast na prawach powiatu zaplanowano na poziomie 959 279 996 zł, a zrealizowano w wysokości 934 042 655 zł. Odnotowano wzrost wykonanych wydatków ogółem w stosunku do 2011 r. o kwotę 548 781 zł (o 0,1%). Wskaźnik wykonania wydatków ogółem w relacji do planu w 2012 r. wyniósł 97,4%. Zaniżony stopień realizacji planu wydatków był wynikiem odbiegającego od planu poziomu wykonania wydatków majątkowych. Stopień realizacji wydatków majątkowych wyniósł 92,1%. Miasto Gorzów Wlkp. wykonało w 2012 r. 99,2% wydatków ogółem w stosunku do planu, zaś Miasto Zielona Góra - 95,9%.

Wydatki bieżące powiatów grodzkich wykonano w 2012 r. w kwocie 852 979 348 zł tj. 97,9% planu. Stwierdzono wzrost wydatków bieżących w stosunku do 2011 r. o kwotę 52 774 503 zł (o 6,6%). Natomiast **wydatki majątkowe** zrealizowano w 2012 r. w wysokości 81 063 307 tj. 92,1% planu. Zaobserwowano spadek wydatków majątkowych w stosunku do 2011 r. o kwotę 52 225 723 zł (o 39,2%).

Dynamika i struktura wydatków

Wykonane wydatki ogółem powiatów grodzkich województwa lubuskiego wzrosły o 0,1% w stosunku do roku poprzedniego. W Mieście Zielona Góra odnotowano wzrost na poziomie 11,4%, natomiast w Mieście Gorzów Wielkopolski nastąpił spadek o 11,0%.

Wydatki bieżące zwiększyły się w porównaniu do wydatków bieżących w 2011 r. o 6,6%. Spośród poszczególnych grup wydatków bieżących wzrost zaobserwowano w wynagrodzeniach i pochodnych od wynagrodzeń (o 5,4%), dotacjach na zadania bieżące (o 2,3%), wydatków na obsługę długu (o 17,6%), świadczeniach na rzecz osób fizycznych (o 2,8%) oraz pozostałych wydatkach bieżących (o 13,4%). Nie odnotowano spadku w żadnej z podstawowych kategorii wydatków bieżących.

Analizując strukturę wykonania wydatków ogółem w 2012 r. możemy zauważyć, iż wydatki bieżące stanowią 91,3% wydatków ogółem, natomiast wydatki majątkowe 8,7%. Spośród wydatków bieżących największy odsetek wydatków ogółem stanowią wynagrodzenia i składki od nich naliczane (43,3%). W dalszej kolejności występują wydatki bieżące pozostałe (20,6%), dotacje na zadania bieżące (15,4%), świadczenia na rzecz osób fizycznych (9,4%) oraz wydatki na obsługę długu (2,7%).

Struktura wydatków budżetowych według działów klasyfikacji budżetowej w 2012 r. w porównaniu do 2011 r. również nie uległa znacznym zmianom. Analogicznie do roku 2011, największą część wydatków budżetowych powiaty grodzkie przeznaczyły na realizację zadań z zakresu oświaty i wychowania. Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” w 2012 r. stanowiły 38,3% wydatków ogółem (w 2011 r. – 35,6%). Wliczając wydatki z działu „Edukacyjna opieka wychowawcza” możemy stwierdzić, iż łączne wydatki na oświatę osiągają w 2012 r. wysokość 42,4% wydatków ogółem. W dalszej kolejności najwyższe wydatki w 2012 r. poniesiono w działach: „Pomoc społeczna” – 15,3%, „Transport i łączność” – 9,0%, „Administracja publiczna – 7,7% oraz „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 5,9%. Wydatki inwestycyjne miast na prawach powiatu w 2012 r. zostały skoncentrowane na przedsięwzięciach drogowych, które obejmowały 39,1% łącznych wydatków inwestycyjnych tej grupy samorządów, a także na przedsięwzięciach realizowanych w działach „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 24,7% oraz „Kultura fizyczna i sport” – 14,5%.

Analizując dynamikę wydatków według działów klasyfikacji budżetowej obserwujemy wzrost wydatków w stosunku do roku poprzedniego w działach: „Oświata i wychowanie” (o 7,7%), „Pomoc społeczna” (o 2,7%), „Administracja publiczna” (o 2,5%), „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” (o 16,7%), „Edukacyjna opieka wychowawcza” (o 9,6%), „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (o 8,9%) oraz „Rolnictwo i łowiectwo” (o 9,6%). W pozostałych działach odnotowano obniżenie wydatków, z czego najwyższy spadek wystąpił w działach „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” (o 63,1%) oraz „Gospodarka mieszkaniowa” (o 29,5%).

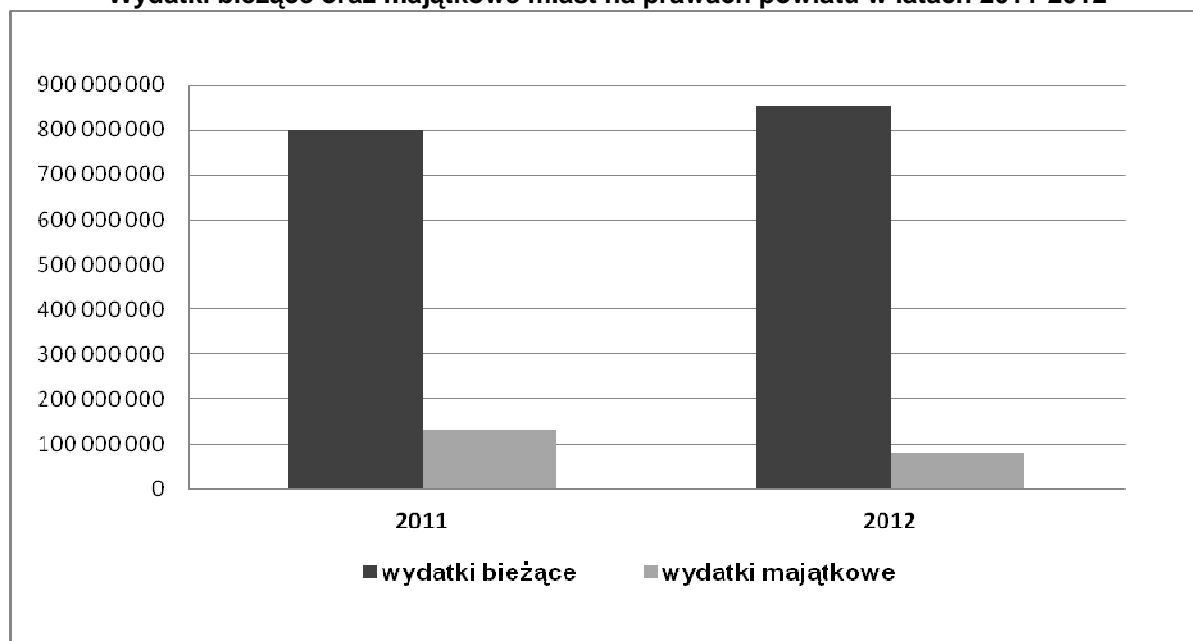
Wydatki budżetów miast na prawach powiatu w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %) 4:3	Dynamika (w %) 4:2	Struktura wykonania 2012 (w %)
	2011	2012				
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki ogółem, w tym:	933 493 874	959 279 996	934 042 655	97,4	100,1	100,0
- majątkowe, w tym:	133 289 030	88 016 834	81 063 307	92,1	60,8	8,7
- inwestycyjne i zakupy inwestycyjne	131 969 030	87 986 464	81 032 938	92,1	61,4	8,7
- bieżące, w tym:	800 204 845	871 263 162	852 979 348	97,9	106,6	91,3
- wynagrodzenia i składki od nich naliczane	383 572 975	404 729 186	404 209 828	99,9	105,4	43,3
- dotacje na zadania bieżące	140 660 033	144 347 919	143 895 192	99,7	102,3	15,4
- wydatki na obsługę długu	21 062 243	25 846 098	24 770 484	95,8	117,6	2,7
- wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	0	5 107 383	0	0,0	X	0,0
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	85 115 717	88 244 853	87 527 071	99,2	102,8	9,4
- pozostałe wydatki bieżące	169 793 877	202 987 723	192 576 773	94,9	113,4	20,6

Wydatki miast na prawach powiatu w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w latach 2011-2012 (w zł)

Działy klasyfikacji budżetowej	Wydatki			Udział w wydatkach (w %)			Dynamika wydatków (w %)	
	Ogółem		w tym inwestycyjne	Ogółem		w tym inwestycyjne	Ogółem 3:2	X
	2011	2012	2011	2012				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Wydatki ogółem, z tego:	933 493 874	934 042 655	81 032 938	100,0	100,0	100,0	100,1	X
801 Oświata i wychowanie	331 898 039	357 479 144	4 693 528	35,6	38,3	5,8	107,7	X
600 Transport i łączność	86 866 228	84 354 688	31 717 631	9,3	9,0	39,1	97,1	X
852 Pomoc społeczna	139 464 747	143 189 455	791 458	14,9	15,3	1,0	102,7	X
750 Administracja publiczna	70 513 918	72 241 735	425 544	7,6	7,7	0,5	102,5	X
700 Gospodarka mieszkaniowa	25 500 303	17 983 485	2 842 591	2,7	1,9	3,5	70,5	X
900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	47 132 217	55 014 015	19 982 539	5,0	5,9	24,7	116,7	X
926 Kultura fizyczna i sport	41 439 713	40 451 652	11 713 814	4,4	4,3	14,5	97,6	X
921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	63 557 752	23 465 951	106 506	6,8	2,5	0,1	36,9	X
854 Edukacyjna opieka wychowawcza	34 964 621	38 337 043	128 857	3,7	4,1	0,2	109,6	X
853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	22 887 940	24 917 542	212 576	2,5	2,7	0,3	108,9	X
010 Rolnictwo i łowiectwo	285 633	313 192	78 083	0,0	0,0	0,1	109,6	X
Pozostałe działy	68 982 763	76 294 753	8 339 811	7,4	8,2	10,3	110,6	X

Wydatki bieżące oraz majątkowe miast na prawach powiatu w latach 2011-2012

Struktura wydatków bieżących miast na prawach powiatu w roku 2012

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej i źródeł zagranicznych

W 2012 r. wykonane wydatki na zadania realizowane ze środków z budżetu Unii Europejskiej wynoszą 45 782 669 zł i stanowią 4,9% wydatków ogółem powiatów grodzkich. Dochody ogółem zmniejszyły się w porównaniu do 2011 r. o 25,3%, zaś wydatki ogółem aż o 39,6%. Analizując strukturę wykonania wydatków ogółem w 2012 r. na zadania finansowane ze środków Unii Europejskiej możemy zauważyć, iż wydatki bieżące stanowią 30,5% wydatków ogółem, natomiast wydatki majątkowe 69,5%.

Środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej i źródeł zagranicznych w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Dynamika (4:2)
	2011	2012		
1	2	3	4	5
Dochody ogółem, z tego:	45 569 434	50 870 283	34 018 091	74,7
- dochody bieżące	11 777 060	15 080 187	13 211 391	112,2
- dochody majątkowe	33 792 374	35 790 096	20 806 700	61,6
Wydatki ogółem, z tego:	75 749 973	52 815 658	45 782 669	60,4
- wydatki bieżące	13 600 842	16 738 527	13 960 444	102,6
- wydatki majątkowe	62 149 131	36 077 131	31 822 225	51,2

4.3. Wyniki budżetów, przychody i rozchody oraz zobowiązania w latach 2011-2012

Wyniki budżetów

Zaplanowany na 2012 r. przez miasta na prawach powiatu **deficyt** w łącznej wysokości 3 160 200 zł został ostatecznie zrealizowany *per saldo* w niższej wysokości, tj. 2 098 466 zł. Wykonany deficyt roku 2011 był dużo wyższy i wynosił 32 691 795 zł. Miasto Gorzów Wlkp. zakończyło 2012 rok nadwyżką w kwocie 17 530 436 zł, zaś Miasto Zielona Góra deficytem w wysokości 19 628 902 zł.

Patrząc na wynik operacyjny (różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) budżetów powiatów grodzkich zauważamy, iż w obu latach wystąpiła nadwyżka operacyjna. W 2012 r. wyniosła ona 29 378 420 zł, zaś w 2011 r. – 27 007 424 zł. Wynik majątkowy (różnica między dochodami majątkowymi a wydatkami majątkowymi) nie kształtował się tak optymistycznie. W obu latach wystąpił deficyt majątkowy. W 2012 r. wyniósł on 31 476 885 zł, zaś w 2011 r. – 59 699 219 zł.

Wyniki budżetów miast na prawach powiatu w latach 2011-2012 (w zł)

Wynik budżetu	2011				2012			
	Kwota	Stosunek do zrealizowanych dochodów (w %)	Miasta na prawach powiatu		Kwota	Stosunek do zrealizowanych dochodów (w %)	Miasta na prawach powiatu	
			liczba	Udział (w %)			liczba	Udział (w %)
Nadwyżka	11 169 365	1,2	1	50	17 530 436	1,9	1	50
Deficyt	-43 861 160	4,9	1	50	-19 628 902	2,1	1	50

Przychody i rozchody

W roku 2011 **przychody** miast na prawach powiatu wynosiły 141 795 219 zł, zaś w roku 2012 - 91 404 116 zł. Wskaźnik dynamiki ukształtował się na poziomie 64,5%. W 2012 roku w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyły się przychody z tytułu kredytów i pożyczek (o 43,3%) oraz z tytułu wolnych środków (o 17,2%). Innych kategorii przychodów w powiatach grodzkich w latach 2011-2012 nie odnotowano. Kredyty i pożyczki stanowiły ciągle najważniejszą grupę przychodów ogółem w 2012 r. – 61,7%, natomiast przychody z tytułu wolnych środków stanowiły 38,3%.

Przychody miast na prawach powiatu w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Wykonanie		Dynamika (2011 r. = 100%)	Struktura (w %)	
	2011	2012		2011	2012
Przychody ogółem, z tego:	141 795 219	91 404 116	64,5	100,0	100,0
- kredyty i pożyczki	99 540 000	56 400 000	56,7	70,2	61,7
- spłaty pożyczek udzielonych	0	0	X	0	0
- nadwyżka z lat ubiegłych	0	0	X	0	0
- papiery wartościowe, w tym obligacje	0	0	X	0	0
- prywatyzacja majątku j.s.t.	0	0	X	0	0
- inne źródła (wolne środki)	42 255 219	35 004 116	82,8	29,8	38,3

Kwota **rozchodów** miast na prawach powiatu w roku 2012 nieznacznie wzrosła (2,9%) w stosunku do roku poprzedniego i osiągnęła wysokość 76 239 800 zł. Rozchody powiatów grodzkich stanowiły jedynie spłaty kredytów i pożyczek. Innych kategorii rozchodów w latach 2011-2012 nie odnotowano.

Rozchody miast na prawach powiatu w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Wykonanie		Dynamika 2011 r. = 100%	Struktura (w %)	
	2011	2012		2011	2012
Rozchody ogółem, z tego:	74 099 115	76 239 800	102,9	100,0	100,0
- spłaty kredytów i pożyczek	74 099 115	76 239 800	102,9	100,0	100,0
- pożyczki udzielone	0	0	X	0	0
- wykup papierów wartościowych	0	0	X	0	0
- wykup obligacji samorządowych	0	0	X	0	0
- inne cele (lokaty)	0	0	X	0	0

Zobowiązania

Zadłużenie miast na prawach powiatu w skali kraju odgrywa istotną rolę w kształtowaniu się zadłużenia całego sektora samorządowego. W 2012 r. zobowiązania powiatów grodzkich stanowiły 43,6% zobowiązań ogółem jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. W województwie lubuskim zadłużenie miast na prawach powiatu na koniec 2012 r. stanowiło 22,1% zobowiązań ogółem jednostek samorządu terytorialnego.

Zadłużenie miast na prawach powiatu województwa lubuskiego w 2012 r. wyniosło 400 188 123 zł i stanowiło 42,9% dochodów ogółem. Zmniejszyło się w porównaniu z 2011 r. o kwotę 19 267 992 zł tj. o 4,6%. Na zadłużenie ogółem miast w 2012 r. składały się zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek w wysokości 399 575 416 zł oraz zobowiązania wymagalne w kwocie 612 707 zł.

Miasto Zielona Góra w 2012 r. osiągnęło zadłużenie w wysokości 213 547 991 zł co stanowiło 43,3% dochodów ogółem jednostki. Zwiększyło się w porównaniu z 2011 r. o kwotę 5 172 705 zł (o 2,5%). Miasto Gorzów Wlkp. w 2012 r. osiągnęło zadłużenie w wysokości 186 640 132 zł co

stanowiło 42,6% dochodów ogółem jednostki. Zmniejszyło się w porównaniu z 2011 r. o kwotę 24 440 697 zł (o 11,6%).

Zobowiązania miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	Kwota		Dynamika (2011 r. = 100%)	Struktura (w %)		Zobowiązania do dochodów ogółem (w %) 2012
	2011	2012		2011	2012	
Zobowiązania ogółem, z tego:	419 456 115	400 188 123	95,4	100,0	100,0	42,9
- emisja papierów wartościowych	0	0	X	0,0	0,0	0,0
- kredyty i pożyczki	419 415 216	399 575 416	95,3	100,0	99,8	42,9
- przyjęte depozyty	0	0	X	0,0	0,0	0,0
- zobowiązania wymagalne, w tym:	40 899	612 707	1498,1	0,0	0,2	0,1
- wobec ZUS, FP, KRUS	0	0	X	0,0	0,0	0,0

Podsumowanie

1. Niskie wykonanie dochodów majątkowych w 2012 r. - 68,1% planu, w 2011 r. – 82,4% planu
2. Spadek dochodów majątkowych (o 32,6%) w stosunku do roku 2011 r.;
3. Wzrost dochodów bieżących (o 6,7%) w stosunku do roku 2011 r.;
4. Spadek kwoty otrzymanych dotacji celowych (o 4,2%) w porównaniu z rokiem poprzednim;
5. Niewielki udział wydatków majątkowych w strukturze wydatków ogółem - 8,7%, w 2011 r. – 14,3%
6. Znaczny spadek wydatków majątkowych (o 39,2%) w stosunku do roku 2011 r.;
7. Wzrost wydatków bieżących (o 6,6%) w stosunku do roku 2011 r.;
8. Nominalny wzrost wynagrodzeń i składek od nich naliczanych (o 5,4%) w porównaniu z okresem poprzednim, realny wzrost o 1,7%;
9. Wzrost wynagrodzeń i składek od nich naliczanych w budżetach roku 2012 w stosunku do roku poprzedniego. Wydatki te stanowią aż 43,3% wydatków ogółem (w 2011 r. – 41,1%);
10. Wzrastające wydatki na oświatę, które w 2012 r. stanowiły 42,4% wydatków ogółem (w 2011 r. – 39,3%);
11. Wydatki na zadania realizowane ze środków z budżetu Unii Europejskiej stanowiły 4,9% wydatków ogółem powiatów grodzkich (w 2011 r. – 8,1%).
12. W latach 2011-2012 wykonano budżety deficytowe (łącznie). Źródłami finansowania deficytów były kredyty i pożyczki oraz wolne środki;
13. Spadek zadłużenia miast na prawach powiatu (o 4,6%) w porównaniu z rokiem 2011 r.;
14. Zobowiązania powiatów grodzkich w 2012 r. stanowiły 42,9% dochodów ogółem (w 2011 r. – 46,6%).

5. Wykonanie budżetów przez powiaty województwa lubuskiego

Szczegółowe źródła dochodów powiatów określa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 ze zm.). Przepisy określają które zadania własne powiatu mają charakter obowiązkowy. Pieniądze na wykonanie tych zadań muszą być zawsze zaplanowane w budżecie powiatu w wystarczającej wysokości.

5.1. Wykonanie planu dochodów budżetowych

W 2012 r. powiaty ziemskie województwa lubuskiego zrealizowały dochody ogółem w wysokości 664 646 426 zł (w 2011 r. – 779 167 068 zł), tj. na poziomie 97,5% planu. Oznacza to spadek dochodów w stosunku do roku ubiegłego o 14,7% (realnie spadek wyniósł 18,4%²³). Wykonanie dochodów lubuskich powiatów ogółem mieściło się w przedziale od 82,4% w Powiecie Sulęcińskim do 101,1% w Powiecie Świebodzińskim.

²³ Po uwzględnieniu inflacji w roku 2012, która wyniosła 3,7%.

Dochody budżetowe powiatów w latach 2011-2012 (w zł)

Wyszczególnienie	2011		2012			
	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %) 4:3	Dynamika (w %) 4:2	Udział w dochodach ogółem (w %)
1	2	3	4	5	6	7
Dochody ogółem, z tego:	779 167 068	681 859 298	664 646 426	97,5	85,3	100,0
Dochody bieżące w tym:	697 415 625	632 832 065	631 416 138	99,8	90,5	95,0
- na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	18 465 062	15 219 215	13 517 674	88,8	73,2	2,0
Dochody majątkowe w tym:	81 751 443	49 027 233	33 230 288	67,8	40,6	5,0
- ze sprzedaży majątku	18 441 346	8 446 767,00	9 376 171,16	111,0	50,8	1,3
- na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	25 490 990	26 019 880	11 376 524	43,7	44,6	1,7

Plan dochodów bieżących powiatów na rok 2012 został wykonany w 99,8%, co stanowi niewielkie odchylenie w stosunku do roku ubiegłego (w 2011 r. dochody bieżące wykonano na poziomie 100,11%). Niskie wykonanie zaznacza się natomiast w przypadku dochodów na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ufp. Tutaj dochody zrealizowane zostały jedynie w 88,8%, i to mimo ustalenia planu na niższym poziomie (o 17,6%), niż wykonanie roku poprzedniego.

Dochody majątkowe wykonano w wysokości 33 230 288 zł, co stanowi jedynie 67,8% zaplanowanej kwoty. Szczególnie nisko zaznacza się wykonanie dochodów na zadania z udziałem środków zagranicznych - tutaj wpływy wyniosły jedynie 43,7% założonej kwoty. Tak niska realizacja ww. dochodów wynika między innymi z przedłużających się procedur refundacji poniesionych wcześniej nakładów na zadania z udziałem środków z budżetu UE oraz przyhamowania tempa realizowanych inwestycji.

Natomiast wysokie wykonanie (111,0%) powiaty osiągnęły w przypadku dochodów ze sprzedaży majątku. Zakładana na 2012 r. kwota uzyskanych wpływów z tego tytułu w stosunku do roku poprzedniego nominalnie spadła, jednak w dalszym ciągu powiaty planują wysokie dochody ze sprzedaży mienia. Przyczyny wyprzedaży majątku należy upatrywać w nominalnym spadku dochodów z pozostałych źródeł oraz w potrzebie zachowania relacji, o której mowa w art. 243 ufp, w której osiągnięte dochody m.in. ze sprzedaży majątku decydują o możliwości spłaty zaciągniętych wcześniej zobowiązań.

Dynamika i struktura dochodów

Dochody ogółem powiatów w województwie lubuskim w roku 2012 w porównaniu do roku poprzedniego spadły o 14,7%. Dynamika dochodów poszczególnych powiatów kształtowała się od 67,5% w Powiecie Strzelecko-Drezdeneckim do 100% w Powiecie Międzyrzeckim.

Dynamika dochodów bieżących i majątkowych powiatów województwa lubuskiego w latach 2011-2012

Dochody własne powiatów, w porównaniu do roku poprzedniego, spadły o 2,6% (realnie spadek wyniósł 6,3%). Wśród powiatów województwa lubuskiego dynamika ta prezentowała się różnie i kształtowała się od 65,8% w Powiecie Świebodzińskim do 127,7% w Powiecie Krośnieńskim. W 2012 r. zaznaczyła się rosnąca dynamika wpływów z udziału w PIT (o 7,8%, realnie o 4,1%). Bazowa stawka udziału w PIT dla powiatów nie zmieniła się w badanym okresie i wyniosła 10,3%. Zatem wzrost dochodów z tego tytułu należy przypisać wzrostowi dochodów mieszkańców powiatów. Jednocześnie istotnie spadły wpływy z udziału w CIT – realnie aż o 17,5%. Tak duża dysproporcja w porównaniu do roku ubiegłego w dochodach z ww. tytułu jest konsekwencją kryzysu finansowego i wiążącym się z nim spadkiem dochodów przedsiębiorców.

Znaczną dynamiką odznaczały się dochody z tytułu otrzymanych przez powiaty dotacji celowych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, natomiast wpływy z dotacji celowych ogółem w roku 2012 zmalały realnie aż o 42,6%. W poszczególnych powiatach dynamika ta przebiegała różnie – wzrost odnotowano w Powiecie Gorzowskim i Międzyrzeczkim (realnie odpowiednio o 2,4% i 0,5%) po największe spadki w Powiecie Sulęcińskim (o 24,3%) i Świebodzińskim (o 15,3%).

Największy spadek dochodów z dotacji w powiatach odnotować należy w grupie dotacji celowych na zadania własne (po uwzględnieniu inflacji o 67,6%). Mniejsze wpływy powiatów zaznaczyły się także w grupie na zadania z zakresu administracji rządowej – spadek wyniósł tu realnie 6,7%. Świadczy to o oszczędnościach w budżecie państwa i przełożeniu ciężaru finansowania niektórych zadań na samorządy. Zdecydowanie wzrosły natomiast dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej (o 18,5%), co oznacza, iż budżet państwa preferuje te przedsięwzięcia, w których w kosztach realizacji partycypuje wspólnie z samorządem. Największy udział dotacji celowych w dochodach budżetu omawianych jednostek był w Powiecie Nowosolskim i wyniósł 17 888 020 zł (23,3%), a najmniejszy odnotowano w Powiecie Słubickim w wysokości 7 696 804 zł (19,0%). Analiza dynamiki dochodów z tytułu dotacji celowych na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego wykazuje, iż także w budżetach samorządów poczynione zostały oszczędności na wspólną realizację zadań. Spadek w tej grupie dochodów wyniósł realnie aż 54,7%. Tendencja ta widoczna jest także w grupie dotacji otrzymanych z funduszy celowych, które w 2012 r. dofinansowały zadania powiatów jedynie na poziomie 80,1% wykonania dotacji z roku poprzedniego.

Znacząco spadły dochody z tytułu dotacji celowych na realizację zadań inwestycyjnych. Spadek ten odnotować należy w każdej grupie dotacji celowych. Konieczne oszczędności w okresie pozyskiwania niższych dochodów, zarówno w budżecie państwa, jak i w samorządach, dokonywane są przede wszystkim właśnie w zakresie inwestycji.

Dynamika i struktura dochodów budżetowych powiatów w latach 2011-2012 (w zł)

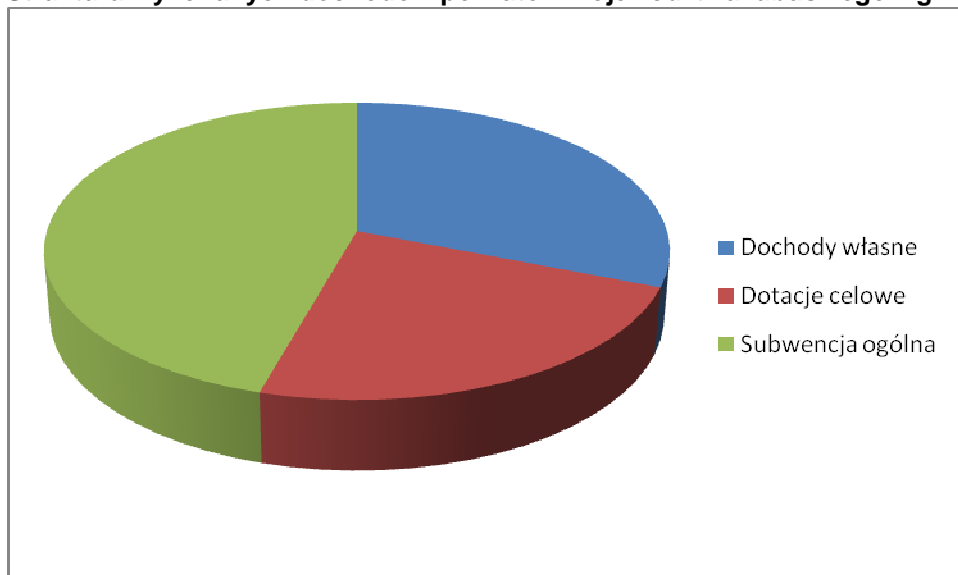
Wyszczególnienie	2011		2012				
	Wykonanie	Plan	Wykonanie	Wykonanie planu (w %) 4:3	Dynamika (w %) 4:2	Udział w dochodach ogółem (w %)	Struktura podstawowych grup dochodów (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8
Dochody ogółem, z tego:	779 167 068	681 859 298	664 646 426	97,5	85,3	100,0	-
Dochody własne, w tym:	211 530 126	206 313 577	205 979 074	99,8	97,4	31,0	100,0
- udziały w PIT	86 480 426	95 486 689	93 233 846	97,6	107,8	14,0	45,3
- udziały w CIT	3 889 296	3 235 451	3 352 602	103,6	86,2	0,5	1,6
- opłaty w tym:	28 416 757	27 649 046	27 783 730	100,5	97,8	4,2	13,5
wpływy z opłaty komunikacyjnej	18 403 774	17 775 762	17 692 652	99,5	96,1	2,7	8,6
- pozostałe dochody	92 743 647	79 942 391	81 608 896	102,2	88,0	12,3	39,6
Dotacje celowe, w tym:	254 347 545	172 408 684	155 359 807	90,1	61,1	23,4	100,0
- na zadania z zakresu administracji rządowej w tym:	97 441 942	94 676 831	94 558 203	99,9	97,0	14,2	60,9
- inwestycyjne	5 179 273	3 458 253	3 458 252	100,0	66,8	0,5	2,2

- na zadania własne, w tym:	131 883 898	63 239 707	47 603 959	75,3	36,1	7,2	30,6
- inwestycyjne	34 233 109	26 287 653	12 129 162	46,1	35,4	1,8	7,8
- na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej, w tym:	443 551	544 263	541 836	99,5	122,2	0,1	0,4
- inwestycyjne	0	0	0	-	-	-	-
- na zadania realizowane na podstawie porozumień między j.s.t., w tym:	22 622 764	12 361 379	11 088 485	89,7	49,0	1,7	7,1
- inwestycyjne	11 988 373	1 467 974	1 053 637	71,8	8,8	0,2	0,7
- otrzymane z funduszy celowych, w tym:	1 955 390	1 586 504	1 567 324	98,8	80,1	0,2	1,0
- inwestycyjne	1 571 803	1 313 846	1 299 343	98,9	82,7	0,2	0,8
Subwencja ogólna, w tym:	312 039 757	303 137 037	303 307 546	100,0	97,2	45,6	100,0
- oświatowa	222 657 731	222 578 861	222 578 861	100,0	100,0	33,5	73,4
- równoważąca	20 669 211	22 132 683	22 132 655	100,0	107,1	3,3	7,3
- wyrównawcza	61 303 134	57 478 544	57 478 544	100,0	93,8	8,6	18,9
- uzupełnienie subwencji ogólnej	7 409 681	946 949	1 117 486	118,0	15,1	0,2	0,4

Subwencja ogólna w powiatach, w porównaniu do roku 2011, zmalała o 2,8% i wyniosła 303 307 546 zł. Realnie spadek ten był wyższy i wyniósł 6,5%.

Kwota części oświatowej subwencji ogólnej na 2012 rok dla powiatów, naliczona na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 grudnia 2011 roku w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2012²⁴, nominalnie przekazana była na poziomie roku poprzedniego. Jednak po uwzględnieniu inflacji była to kwota realnie niższa o 3,7%. Istotnie spadły dochody otrzymywane przez powiaty w ramach środków na uzupełnienie subwencji ogólnej – spadek wyniósł nominalnie 84,9%. Zmalały także wpływy powiatów w części wyrównawczej subwencji ogólnej – nominalnie o 6,2%, realnie aż o 9,9%.

Struktura wykonanych dochodów powiatów województwa lubuskiego wg źródeł w roku 2012

²⁴Dz. U. Nr 288, poz. 1693.

W strukturze dochodów powiatów województwa lubuskiego największą grupę stanowią wpływy z subwencji ogólnej, których udział wyniósł w 2012 r. 45,6%. Jest to stała tendencja w strukturze dochodów powiatów (w 2011 r. udział ten wyniósł 40,0%). Dominującą pozycję zajmuje subwencja oświatowa – jej udział w dochodach ogółem stanowi 33,5%, a w grupie subwencji z budżetu państwa aż 73,4%.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem stanowił w 2012 r. 31,0% i wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego o 3,8 punktu procentowego. Największe znaczenie miały wpływy z tytułu udziału w PIT – ich udział w dochodach własnych wyniósł 45,3%, a w dochodach ogółem 14,0%. Środki na wyżej wymienione cele muszą być zawsze zaplanowane w budżecie powiatu w wystarczającej wysokości.

Wzrost udziału dochodów własnych w dochodach ogółem powiatów nie jest wynikiem nominalnego wzrostu wpływów z tego tytułu, ale istotnym spadkiem dochodów w ramach dotacji celowych, których udział w omawianej strukturze wyniósł w 2012 r. 23,4% (w 2011 r. 32,7%).

Wśród dochodów własnych znikomy wpływ na wysokość wykonanych dochodów ogółem miały wpływy z opłaty komunikacyjnej w kwocie 17 692 652 zł i stanowiły 2,7% ogółu dochodów powiatów. Największy wpływ z ww. opłaty odnotowano w Powiecie Zielonogórskim (w wys. 2 378 750 zł 3,6%), a najniższy w Powiecie Sulęcińskim (w wys. 767 727 zł 2,2%).

5.2. Wykonanie planu wydatków budżetowych

Jak wynika z poniższego zestawienia powiaty w 2012 r. zrealizowały wydatki budżetowe w kwocie 654 631 001 zł, co stanowiło 93,7% planowanych na ten rok wydatków (89,1% w 2011 r.). Wydatki ogółem w 2012r. zmalały o 17,6% w stosunku do wydatków budżetowych zrealizowanych w 2011r. W skali województwa lubuskiego wykonanie planu wydatków w poszczególnych powiatach, kształtowało się od 79,4% w Powiecie Sulęcińskim do 96,8% w Powiecie Krośnieńskim i Świebodzińskim, zatem żaden powiat nie zrealizował planu w 100%. Wydatki majątkowe zostały zrealizowane w 2012 r. w kwocie 37 347 944 zł tj. na poziomie 65,4% i były niższe od wykonanych w 2011 r. o 68,9%. Malejąca dynamika wydatków inwestycyjnych świadczy o wprowadzeniu polityki oszczędnościowej w budżetach powiatów, oraz trudnościach w pozyskiwaniu środków na ich sfinansowanie. Realizacja wydatków bieżących wyniosła 96,2% planu. Najwyżej zrealizowane zostały wynagrodzenia i składki od nich naliczane osiągając najwyższy poziom 99,1%, co wynika ze specyfiki tychże wydatków. Wydatki z tytułu świadczeń na rzecz osób fizycznych oraz wydatki na obsługę długu zostały zrealizowane, odpowiednio w 96,3% i 96,7%. Wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji nie zostały wykonane w 2012 r., co świadczy o terminowym wywiązywaniu się z zobowiązań dłużników, dla których powiaty pełniły rolę poręczyciela.

Dynamika i struktura wydatków

Dynamika i struktura wydatków budżetowych powiatów w latach 2011-2012.

Wyszczególnienie	2011	2012					
	Wykonanie (w zł)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %) 4:3	Dynamika (w %) 4:2	Udział w wydatkach ogółem (w %)	Struktura podstawowych grup wydatków (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8
Wydatki ogółem, z tego:	794 278 364	698 768 132	654 631 001	93,7	82,4	100,0	-
-wydatki majątkowe, w tym:	120 211 871	57 066 461	37 347 944	65,4	31,1	5,7	100,0
- inwestycyjne i zakupy inwestycyjne w tym:	118 690 871	56 566 461	36 847 944	65,1	31,0	5,6	98,7
- na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3	40 778 723	18 111 466,60	4 512 497,93	24,9	11,1	0,7	12,1
- zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa	1 521 000	500 000	500 000	100,0	32,9	0,1	1,3

handlowego							
- wydatki bieżące, w tym:	674 066 493	641 701 671	617 283 057	96,2	91,6	94,3	100,0
- wynagrodzenia i składki od nich naliczane	360 524 926	372 513 252	369 112 434	99,1	102,4	56,4	59,8
- wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań	230 855 801	173 634 584	159 776 719	92,0	69,2	24,4	25,9
- dotacje	27 787 155	32 071 854	30 237 080	94,3	108,8	4,6	4,9
- obsługa długu	14 238 492	17 464 031	16 880 088	96,7	118,5	2,6	2,7
- wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji	0	683 572	0	-	-	-	-
- świadczenia na rzecz osób fizycznych	25 873 615	29 049 286	27 984 264	96,3	108,2	4,3	4,5
- wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust. 1 pkt 2 i 3	14 786 504	16 285 092	13 292 472	81,6	89,9	2,0	2,2

Struktura wydatków ogółem w ciągu ostatnich kilku lat nie ulegała większym zmianom. Podobnie jak w latach poprzednich najwyższy udział w strukturze wydatków miały wydatki bieżące, a ich udział w wydatkach ogółem zwiększył się o 9,4 punktu procentowego w stosunku do 2011 roku. W dobie kryzysu finansowego i związanego z nim niższego poziomu uzyskiwanych dochodów, władze powiatowe rezygnują z realizacji zadań inwestycyjnych na rzecz niezbędnych wydatków bieżących. W 2012 roku wzrost wydatków odnotowano tylko w Powiecie Sulęcińskim o 5%, natomiast największy spadek wydatków ogółem wystąpił w Powiecie Strzelecko-Drezdeneckim o 36,4% jak i również w Powiecie Krośnieńskim o 32,4%.

Najwyższy udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem nastąpił w Powiecie Słubickim (98,1%), zaś najniższy odnotowano podobnie jak w roku poprzednim w Powiecie Sulęcińskim (89,4%). W poszczególnych grupach wydatków bieżących powiatów obserwuje się generalnie ich wzrost, a realny ich spadek wystąpił jedynie w grupie wydatków związanych z realizacją ich statutowych zadań (o 30,8%) oraz w grupie wydatków na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych (o 10,1%), co jest związane z trudnościami w pozyskaniu wkładu własnego na realizację zadań bieżących. Największy wzrost wydatków bieżących nastąpił w ramach obsługi zadłużenia powiatów (o 18,5%) z uwagi na rosnące koszty finansowe, związane z zaciągniętym długiem, oraz z tytułu dotacji (o 8,8%) i świadczeń na rzecz osób fizycznych (o 8,2%). W strukturze wydatków bieżących powiatów poniesionych w 2012 r. dominującą pozycję zajmują wydatki na wynagrodzenia i składki od nich naliczane 59,8%, udział tej grupy w wydatkach w roku 2011 wyniósł 53,5%, a w roku 2010 56,4%. Wynika to z rosnących kosztów płacowych oraz zmniejszenia wydatków na inne zadania bieżące. Największy udział wynagrodzeń i składek od nich naliczanych wystąpił w Powiecie Krośnieńskim 64,9% i w Powiecie Wschowskim 64,6%.

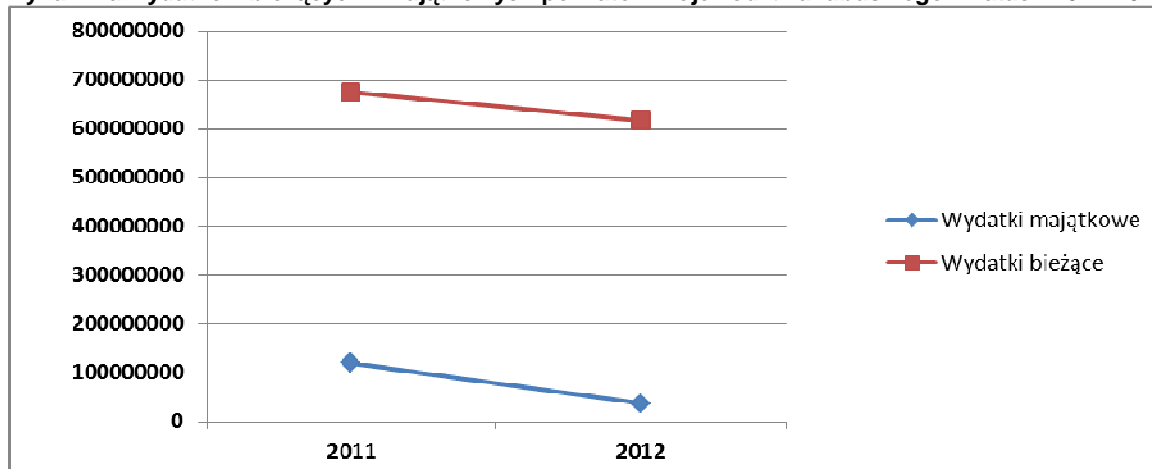
Z powyższych danych wynika, iż wydatki majątkowe powiatów województwa lubuskiego znacząco spadły w 2012r. i wyniosły 37 347 944 zł, zatem realnie były niższe o 72,6% w porównaniu do roku ubiegłego (2011r. 120 211 871 zł). Największy spadek ww. wydatków wystąpił w Powiecie Krośnieńskim o 12,8% i w Powiecie Słubickim o 12,5%, natomiast tylko w Powiecie Sulęcińskim odnotowano wzrost tej grupy wydatków, który wyniósł 37,4%, a realnie o 33,7%. Podobna tendencja występuje w przypadku wydatków majątkowych związanych z realizacją programów finansowych z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych. Realny spadek tych wydatków rok do roku wyniósł 92,6%. Spadek związany jest z problemami w finalizacji projektów z UE, w znacznym stopniu z trudnościami w znalezieniu finansowania wkładu własnego tych inwestycji.

Dynamika wydatków bieżących i majątkowych powiatów województwa lubuskiego w latach 2011-2012

Wydatki ogółem powiatów w województwie lubuskim w roku 2012 w porównaniu do roku poprzedniego spadły o 17,6%. Dynamika wydatków poszczególnych powiatów w województwie

lubuskim zawierała się w przedziale od 50,3% w Powiecie Sulęcińskim do 96,6% w Powiecie Zielonogórskim. W 11 powiatach województwa lubuskiego wydatki ogółem uległy zmniejszeniu.

Dynamika wydatków bieżących i majątkowych powiatów województwa lubuskiego w latach 2011-2012

Strukturę wydatków budżetowych powiatów, według działów klasyfikacji budżetowej przedstawia poniższa tabela.

Wydatki budżetowe powiatów w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w 2012 r.

Działy klasyfikacji budżetowej	Wydatki ogółem		w tym wydatki inwestycyjne	
	Kwota (w zł)	Udział w wydatkach ogółem (w %)	Kwota (w zł)	Udział w wydatkach inwestycyjnych (w %)
Wydatki ogółem, z tego:	654 631 001	100,0	36 847 944	100,0
010 Rolnictwo i łowiectwo	1 634 535	0,3	0	-
600 Transport i łączność	44 510 409	6,8	19 368 626	52,6
630 Turystyka	1 181 075	0,2	383 796	1,0
700 Gospodarka mieszkaniowa	5 712 855	0,9	1 531 376	4,2
750 Administracja publiczna	73 100 389	11,2	793 478	2,2
754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż.	46 302 227	7,1	5 197 766	14,1
801 Oświata i wychowanie	198 312 844	30,3	3 337 503	9,1
851 Ochrona zdrowia	37 215 040	5,7	418 272	1,1
852 Pomoc społeczna	120 632 075	18,4	4 603 188	12,5
853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	38 621 204	5,9	52 011	0,1
854 Edukacyjna opieka wychowawcza	46 451 957	7,1	260 412	0,7
900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	962 831	0,1	638 237	1,7
921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 895 365	0,4	0	-
926 Kultura fizyczna	808 001	0,1	0	-
Pozostałe działy	36 290 194	5,5	263 279	0,7

W roku 2012 najwyższy udział w wydatkach ogółem powiatów, w ujęciu działów klasyfikacji budżetowej stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą – 37,4%, co wynika ze wzrostu wynagrodzeń dla nauczycieli, w związku z podjętym przez rząd zobowiązaniem określającym poziom podwyżek dla tej grupy jak i wprowadzeniem do swoich planów finansowych środków na wydatki związane z wpłatą dodatku uzupełniającego. Subwencja oświatowa nie pokrywała wszystkich w/w wymienionych wydatków. Udział ten wzrósł w stosunku do 2011 roku o 4,5 punktu procentowego. Najwyższy udział wydatków na oświatę i wychowanie odnotowano w Powiecie Żarskim (37,9%) i Powiecie Nowosolskim (37,2%), a najniższy w Powiecie Gorzowskim (16,2%).

Wydatki przeznaczone na realizację zadań z tytułu pomocy społecznej i administrację publiczną (dz. 852 i 750) stanowiły w 2012 r. kolejną znaczącą pozycję w wydatkach powiatów (29,6% wydatków ogółem), w stosunku do 2011r. ich udział wzrósł o 5,9 punktu procentowego. Na pomoc społeczną najwięcej wydatków poniesiono w Powiecie Międzyrzeczkim tj. 18 674 970 zł (a najmniej

w Powiecie Wschowskim - 4 349 681 zł). W tym dziale ponoszone wydatki inwestycyjne stanowią 12,5% wydatków ogółem.

Istotną pozycję w wydatkach ogółem w roku 2012 zajmują zadania realizowane w działach „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p.poż” oraz w „Transport i łączność”, które odpowiednio stanowiły 7,1% i 6,8% wydatków ogółem.

Wydatki inwestycyjne powiatów w ostatnich latach dotyczyły przede wszystkim infrastruktury transportowej. Wskazywał na to udział wydatków inwestycyjnych dz. 600 – „Transport i łączność” w wydatkach inwestycyjnych ogółem, który jednak w stosunku do 2011 r. zmalał o 6,5 punktu procentowego do poziomu 52,6%. W 2012 r. w wydatkach inwestycyjnych znaczącą pozycję zajmują wydatki poniesione w działach 754 – „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona ppoż.” oraz 852 „Pomoc społeczna”, ich udział stanowił 26,6% wydatków inwestycyjnych ogółem.

W 2012 r. przy realizacji zadań własnych, powiaty wykorzystywały środki pochodzące z budżetu UE i innych źródeł zagranicznych, które zostały poniesione w kwocie 17 804 969,93 zł w tym na inwestycje w kwocie 4 512 497,93 zł. Wydatki sfinansowane ze środków zagranicznych w 2012 r. stanowiły 2,72% wydatków ogółem, a ich udział w porównaniu do roku 2011 zmalał o 4,28 punktu procentowego.

5.3. Wyniki budżetów powiatów, przychody i rozchody oraz zobowiązania w latach 2011 i 2012

W 2012 r. większość powiatów osiągnęła na koniec roku budżetowego dodatni wynik finansowy. W porównaniu do roku poprzedniego wzrosła liczba powiatów, które osiągnęły nadwyżkę budżetową (w 2011 r. – 4 powiaty, w 2012 r. – 8 powiaty).

Wyniki budżetów powiatów w latach 2011-2012

Wynik budżetu	2011				2012			
	Kwota (w zł)	Stosunek do zrealizowanych dochodów (w %)	Powiaty		Kwota (w zł)	Stosunek do zrealizowanych dochodów (w %)	Powiaty	
			liczba	Udział (w %)			liczba	Udział (w %)
Nadwyżka	12 612 828	4,9	4	33,3	15 285 418	3,6	8	66,7
Deficyt	27 724 125	5,3	8	66,7	5 269 992	2,4	4	33,3

Wynik ten był efektem zamknięcia roku budżetowego nadwyżką w 8 powiatach, w łącznej wysokości 15 285 418 zł oraz deficytem w 4 powiatach, w łącznej wysokości 5 269 992 zł. Udział budżetów z nadwyżką w ogólnej liczbie budżetów powiatów wzrósł w 2012r. do 66,7%, podczas gdy w roku poprzednim wynosił 33,3%.

Przychody

W 2012 r. **przychody** powiatów w stosunku do 2011 r. uległy obniżeniu o 25,79%, tj. o kwotę 22 324 648 zł, osiągając poziom 64 243 795 zł. Podstawowym źródłem przychodów powiatów w badanym okresie są kredyty i pożyczki ich udział w ogólnej kwocie przychodów wynosi 47,6% (2011 r. – 62,9%). Natomiast odnotowano znaczny wzrost przychodów o 19,90 punktu procentowego z tytułu wolnych środków (inne źródła) tj. o 5 553 482 zł.

Przychody powiatów w latach 2011-2012

Wyszczególnienie	2011		2012	
	Kwota (w zł)	Struktura (w %)	Kwota (w zł)	Struktura (w %)
Przychody ogółem, z tego:	86 568 443	100,0	64 243 795	100,0
- kredyty i pożyczki	54 424 312	62,9	30 566 182	47,6
- spłaty pożyczek udzielonych	20 000	0,0	0,0	0,0
- nadwyżka z lat ubiegłych	0	0,0	0,0	0,0
- papiery wartościowe i obligacje	4 000 000	4,6	0,0	0,0
- prywatyzacja majątku	0	0,0	0,0	0,0
- inne źródła	28 124 131	32,5	33 677 613	52,4

Udział poszczególnych rodzajów (źródeł) przychodów w ich strukturze uległ zmianom. Udział przychodów z „innych źródeł” (w tym wolnych środków) wzrósł o 19,9 punktu procentowego, a z tytułu kredytów i pożyczek zmalał o 15,3 punktu procentowego. Powiaty województwa lubuskiego w 2012

roku nie korzystały z instrumentu finansowego jakim jest emisja papierów wartościowych i obligacji, natomiast w roku 2011 tylko Powiat Żarski emitował obligacje w kwocie 4 000 000 zł. Podstawowym źródłem przychodów powiatów w badanym okresie są kredyty i pożyczki. Najwięcej przychodów z tego tytułu wykonał Powiat Strzelecko-Drezdenecki osiągając poziom 10 577 854 zł, najmniej Powiat Słubicki 2 433 518 zł.

Rozchody

W roku 2012, w porównaniu do roku poprzedniego, rozchody wzrosły o 7 854 930 zł, tj. o 21,06%. Z poniższej tabeli wynika, iż głównym źródłem rozchodów w powiatach województwa lubuskiego są rozchody z tytułu spłaty kredytów i pożyczek, stanowią one w 2012 r. 91,4% rozchodów ogółem.

Rozchody powiatów w latach 2011-2012

Wyszczególnienie	2011		2012	
	Kwota (w zł)	Struktura (w %)	Kwota (w zł)	Struktura (w %)
Rozchody ogółem, z tego:	37 292 609	100,0	45 147 539	100,0
- spłaty kredytów i pożyczek	32 492 609	87,1	41 247 539	91,4
- pożyczki udzielone	0	0,0	0,0	0,0
- wykup obligacji i papierów wartościowych	4 800 000	12,9	3 900 000	8,6
- inne cele	0	0,0	0,0	0,0

W porównaniu do roku poprzedniego zaobserwować można znaczny wzrost kwoty spłat zaciągniętych kredytów i pożyczek tj. o 8 754 930 zł oraz kwoty wykupu papierów wartościowych i obligacji o 900 000 zł. W 2012r. powiaty nie udzieliły żadnych pożyczek innym podmiotom. Największy udział spłat kredytów i pożyczek zauważa się w Powiecie Strzelecko-drezdeneckim, co stanowi 21,21% ogółu przychodów powiatów, najniższy zaś w Powiecie Żarskim 1,1% wszystkich przychodów powiatów.

Zobowiązania

Zadłużenie powiatów w 2012 r. wyniosło 281 275 263 zł i zmalało o 5,8% w stosunku do 2011 r. Głównymi tytułami dłużnymi powiatów są zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane papiery wartościowe. W 2012r zadłużenie kształtowało się na poziomie od 58,1% w Powiecie Słubickim do 17,3% w Powiecie Międzyrzeczkim. Z analizy danych wynika, iż z pośród 12 powiatów województwa lubuskiego trzy osiągnęły zadłużenie na poziomie przekraczającym 50% wykonanych dochodów ogółem, natomiast pięć na poziomie 40%, a trzy na poziomie 30%.

Z danych zawartych w tabeli wynika, iż najwyższy wzrost zobowiązań nastąpił z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek (41 247 539 zł) o 26,9%. Ponadto odnotowano spadek zobowiązań wymagalnych w stosunku do 2011 r. (o 23,46%). Ich relacja do dochodów miała jednak charakter znikomy. Zobowiązania z tytułu wykupu papierów wartościowych obniżyły się o 50,1%, a ich relacja do dochodów zmniejszyła się o 3,5 punktu procentowego w stosunku do roku 2011. Z poniższych danych wynika, iż o połowę obniżyło się zadłużenie powiatów z tytułu kredytów i pożyczek podlegających wyłączeniu z limitów zadłużenia zarówno na wkład własny, jaki wkład UE.

Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych w latach 2011-2012.

Wyszczególnienie	2011		2012	
	Kwota (w zł)	Relacja do dochodów (w %)	Kwota (w zł)	Relacja do dochodów (w %)
Zobowiązania ogółem, z tego:	298 585 203	38,3	281 275 263	42,3
- papiery wartościowe	66 172 000	8,5	33 172 000	5,0
- kredyty i pożyczki, w tym:	231 160 183	29,7	247 144 206	37,2
1. podlegające wyłączeniu z limitów zadłużenia (na wkład własny i na wkład UE)	8 674 488	1,1	4 142 229,12	0,6
2. podlegające wyłączeniu z limitów zadłużenia (na wkład UE)	8 538 601	1,1	4 142 229,12	0,6
- przyjęte depozyty	0	0,0	0	0,0
- zobowiązania wymagalne	1 253 020	0,2	959 057	0,1

Powiaty w 2012 r. planowały spłatę poręczeń w wysokości 12 899 268 zł, tj. o 15,3% mniej niż w roku 2011. Zarówno w roku 2012 i 2011 nie dokonano spłat za dłużników z tytułu udzielonych poręczeń, w roku 2010 r. dokonano spłat w łącznej kwocie 5 633 854,07 zł, co stanowiło 55,8%.

Podsumowanie

1. *Gospodarka finansowa powiatów jest oparta w głównej mierze na transferach z budżetu państwa. tj. części oświatowej subwencji ogólnej, jak i na dotacjach. Powiaty w 2012 r. zrealizowały dochody w wysokości 664 646 426 zł. W stosunku do 2011 r. dochody powiatów spadły realnie o 14,7%.
W porównaniu do roku 2011 dochody powiatów z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa wzrosły o 6,9%, natomiast ich udział w dochodach ogółem do roku poprzedniego nieznacznie wzrósł.
Podobnie jak w latach poprzednich, struktura subwencji ogólnej w 2012 r. charakteryzowała się wysokim udziałem subwencji oświatowej (73,4%).
Dochody z tytułu dotacji celowych wykonane zostały w 90,1%, jednakże wpływy z tego tytułu zmalały w stosunku do roku 2011 o 38,9% i wyniosły 155 359 807 zł.*
2. *W 2012 r. powiaty zrealizowały wydatki w kwocie 654 631 001 zł, (93,7% planu). W porównaniu do roku ubiegłego wydatki zmalały o 17,6%.
Wydatki inwestycyjne wyniosły 36 847 944 zł i zmniejszyły się o 69% w stosunku do roku ubiegłego. Wydatki bieżące zostały wykonane na poziomie 96,2%. Najwyższe wykonanie wydatków bieżących wystąpiło w grupie wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane (99,1%), jak również w grupie wydatków na obsługę długu (96,7%) oraz w grupie świadczeń na rzecz osób fizycznych (96,3%).
W strukturze wydatków powiatów województwa lubuskiego w roku 2012 dominującą pozycję zajmuje dz. 801 „Oświata i wychowanie” - blisko 30,3% wydatków ogółem. Natomiast najmniejsze obciążenie dla budżetu powiatów stanowią wydatki w dziale. 926 „Kultura fizyczna” - 0,1%.*
3. *Na 12 powiatów województwa lubuskiego 8 z nich zrealizowało budżety z dodatnim wynikiem w łącznej kwocie 15 285 418 zł, natomiast 4 powiaty zamknęły swój budżet deficytem w kwocie 5 269 992 zł.*
4. *Łączna kwota przychodów w powiatach wyniosła 64 243 795 zł i w porównaniu do 2011 r. obniżyła się o 25,8%. Głównym źródłem przychodów były kredyty i pożyczki, które w 2012 r. wyniosły 30 566 182 zł, natomiast rozchody wyniosły 45 147 539 zł, z czego 91,4% stanowiły spłaty z tytułu kredytów i pożyczek.*
5. *Na koniec 2012 r. zadłużenie powiatów wyniosło 281 275 263 zł (w porównaniu do 2011 r., zmalało o 5,8%). W 2012 r. we wszystkich powiatach województwa lubuskiego relacja długu publicznego do dochodów budżetowych nie przekroczyła ustawowego wskaźnika zadłużenia, tj. 60% dochodów wykonanych, jednakże należy podkreślić, iż trzy powiaty posiadają zadłużenie na poziomie 50%. Ze wszystkich powiatów województwa lubuskiego cztery posiadały zobowiązania wymagalne w kwocie 959 057 zł.*
6. *W 2012r. powiaty nie udzieliły żadnych pożyczek innym podmiotom.*
7. *Powiaty z województwa lubuskiego w roku 2012 uzyskały dochody bieżące na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 w wysokości 13 517 674 zł, które w porównaniu do roku 2011 zmalały o 26,8%, natomiast dochody majątkowe dotyczące środków pochodzących ze źródeł zagranicznych obniżyły się w stosunku do roku ubiegłego o 55,4%.*
8. *W 2012r. powiaty na realizację wydatków finansowanych środkami zagranicznymi przeznaczyły kwotę 17 804 969,93 zł, z czego na inwestycje 13 292 472 zł, a na realizację zadań bieżących kwotę 4 512 497,93 zł. W porównaniu do roku ubiegłego odnotowano znaczny spadek wydatków z udziałem środków zagranicznych 67,9%.*

6. Wykonanie budżetu przez Samorząd Województwa Lubuskiego

Na przełomie lat 2011-2012 zmiany obowiązujących przepisów miały wpływ na kształtowanie się budżetu województwa samorządowego.

Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych²⁵, z dniem 1 stycznia 2012 r. marszałek województwa przejął zadania oraz pracowników z dotychczasowych struktur terenowych Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, określone w ustawie o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy. Zadania Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych obejmują zaspokajanie ze środków Funduszu roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy na podstawie wniosków indywidualnych oraz wykazów zbiorczych i uzupełniających, wypłacanie świadczeń na częściowe zaspokojenie wynagrodzeń pracowniczych za czas przestoju ekonomicznego oraz częściowe zrekompensowanie obniżenia czasu pracy, dochodzenie zwrotu wypłaconych świadczeń oraz określenie warunków ich zwrotu, umarzanie należności w całości lub części w przypadku całkowitej nieściągalności. Zadanie to realizuje marszałek przy pomocy wojewódzkiego urzędu pracy. Środki na to zadanie przekazywane są przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Od 1 stycznia 2012 r. wprowadzone zostały przepisy zobowiązujące jst oraz organy administracji rządowej do wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej²⁶. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 2012 r. organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjnych należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd województwa.

Na mocy ustawy Prawo geologiczne i górnicze²⁷, marszałek województwa jest organem koncesyjnym do wydawania koncesji na eksploatację wód leczniczych, termalnych i solanek. Przedsiębiorstwo, które uzyskało taką koncesję jest zobowiązane do zawarcia ze Skarbem Państwa umowy o ustanowienie użytkowania górniczego i wnoszenie stosownych opłat na rzecz Skarbu Państwa.

Od 1 lutego 2012 r. podniesiono składkę rentową finansowaną przez pracodawcę o 2,0 punkty procentowe²⁸, tj. z 4,5% na 6,5%.

W związku ze zmianą przepisów podatkowych²⁹ przedsiębiorcy wpłacają zaliczkę za ostatni miesiąc roku podatkowego w terminie do 20 stycznia następnego roku podatkowego, a nie jak do tej pory zaliczkowo do 20 grudnia w wysokości należnej zaliczki za miesiąc listopad.

6.1. Wykonanie planu dochodów budżetowych

Zaplanowane na 2012 rok dochody Samorządu Województwa Lubuskiego wykonano w kwocie 439 498 611,90 zł, tj. 91,4% planu (w 2011 r. – 95,4%). Dochody budżetowe były nominalnie niższe o 11,8% niż w roku 2011 - w skali kraju województwa samorządowe odnotowały nominalny wzrost o 1,1%, a średnie wykonanie planowanych dochodów wyniosło 96,3%. Na niski wskaźnik wykonania dochodów największy wpływ miała niepełna realizacja dochodów z tytułu płatności środków europejskich. Przekazanie środków Unii Europejskiej jest procesem złożonym, ponieważ finansowanie i rozliczanie projektu jest uwarunkowane spełnieniem wymogów ustawowych oraz procedur ustalonych w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Dochody z tego tytułu wykonano na poziomie 76,6% planu, przy czym dochody bieżące stanowiły 87,9%, a majątkowe zaledwie 70,6% planowanych wpływów.

Niskie wykonanie dochodów w 2012r. wynikało w głównej mierze z niskiego poziomu realizacji dochodów majątkowych (73,8%), zwłaszcza: dotacji celowych otrzymanych z budżetu państwa na inwestycje i zakupy inwestycyjne z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami (56,1% planu) i dochodów majątkowych własnych (sprzedaż majątku została zrealizowana w 87,0% w stosunku do założonego planu).

²⁵ Art. 70 ustawy zmieniony ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 197, poz. 1170).

²⁶ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 z późn. zm.).

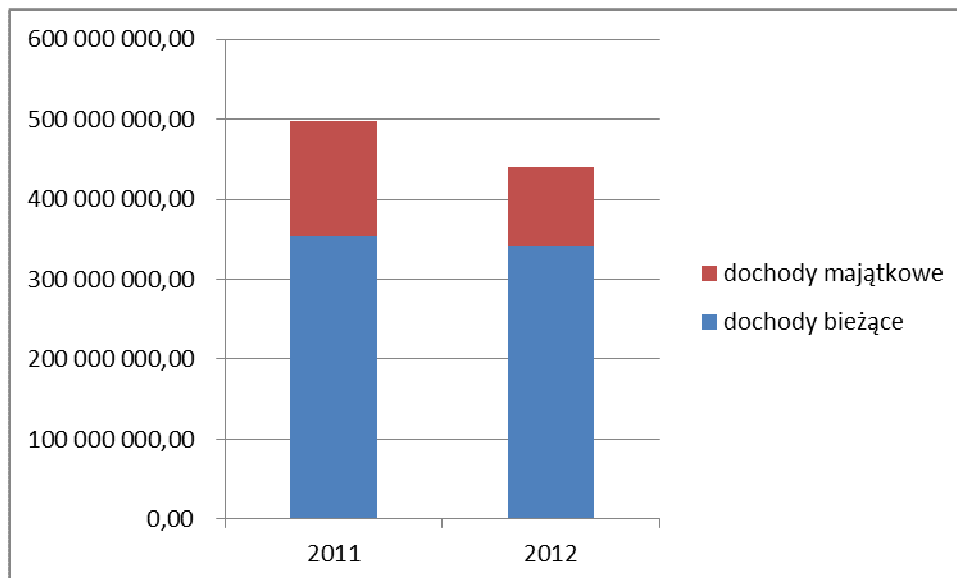
²⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981 z późn. zm.).

²⁸ Ustawa z dnia 21 grudnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 291, poz. 1706).

²⁹ Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 209, poz. 1316 z późn. zm.).

W 2012 r. **dochody bieżące** wykonano na poziomie 98,2% planu (stanowiły one 77,4% ogółu zrealizowanych dochodów), a **majątkowe** na poziomie 73,8% (udział procentowy tej grupy wyniósł 22,6% wszystkich wpływów). W skali kraju dochody majątkowe województw zmalały o 3,2% w porównaniu do roku ubiegłego, a bieżące wzrosły o 2,6%. Samorząd Województwa Lubuskiego odnotował w roku 2012 spadek dochodów majątkowych o 31,1% i bieżących o 4,0%.

Poziom dochodów wykonanych w latach 2011-2012

Zestawienie wykonanych dochodów w podziale na dochody własne, dotacje celowe i subwencje w omawianym okresie zaprezentowano w poniższej tabeli:

Wyszczególnienie	2011			2012				Dynamika wykonania
	Wykonanie	% str.	% wyk	Plan	Wykonanie	% str.	% wyk	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dochody ogółem, z tego:	498 454 565	100,0%	95,4%	480 833 715	439 498 612	100,0%	91,4%	88,2%
dochody własne	152 540 334	30,6%	105,8%	107 696 174	107 333 689	24,4%	99,7%	70,4%
dotacje celowe	219 748 009	44,1%	87,1%	250 865 665	209 893 047	47,8%	83,7%	95,5%
subwencje	126 166 222	25,3%	100,0%	122 271 876	122 271 876	27,8%	100,0%	96,9%

Województwo samorządowe wykonało dochody własne w 99,7% (w skali kraju średnie wykonanie w 2012 roku wyniosło 101,8% planu). W porównaniu do roku poprzedniego zmalały one o 29,6%. Na wykonanie dochodów własnych duży wpływ miała ponadplanowa realizacja dochodów z opłat (115,9%) oraz pozostałych dochodów własnych (106,1%) – zwłaszcza z tytułu odsetek i wpływów ze zwrotów dotacji pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości, prawie stuprocentowe wykonanie PIT i CIT (odpowiednio: 97,2 i 99,0%) oraz niskie wykonanie dochodów majątkowych własnych (87,0%). W każdym jednak przypadku dynamika wzrostu była niższa niż w roku 2011 (PIT z 112,2% do 107,3%, opłaty z 211,5% do 103,9%) lub zaobserwowano spadek dochodów (CIT – o 10,1%, pozostałych dochodów własnych o 56,7%, dochodów majątkowych własnych – o 35,0%).

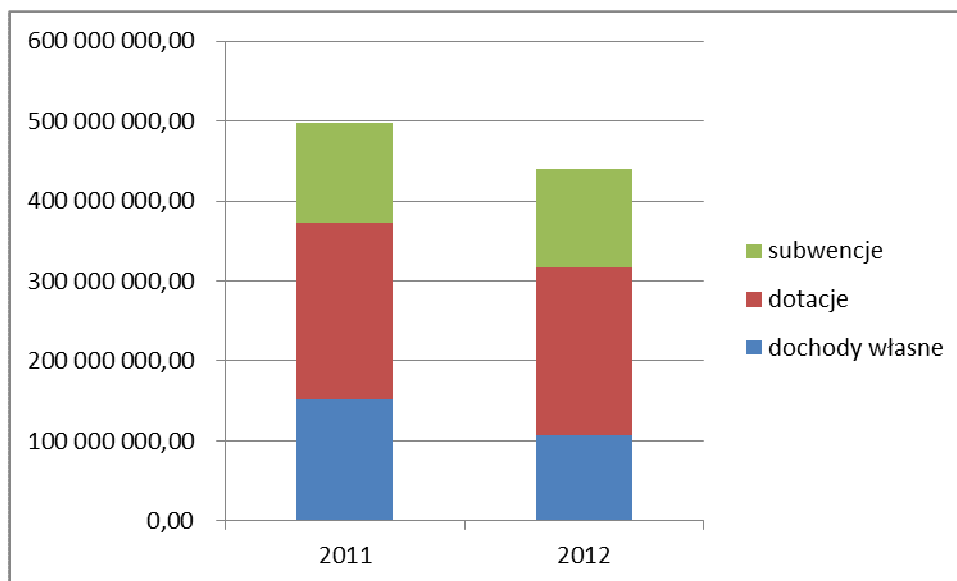
Z tego też powodu zmieniała się struktura poszczególnych grup dochodów w dochodach ogółem: o 6,2 punktu procentowych zmniejszył się w udział procentowy dochodów własnych, a udział dotacji i subwencji wzrósł odpowiednio o 3,7 i 2,5 punktu procentowego.

Jak co roku, wszystkie części **subwencji ogólnej** z budżetu państwa były przekazywane zgodnie z planem, w pełnej wysokości. W roku 2012, w porównaniu do 2011r. zanotowano 3,1% spadek tych wpływów.

Dochody z tytułu **dotacji celowych** wykonano w 83,7% (wpływy z tego tytułu zmalały o 4,5% w stosunku do roku poprzedniego). Wszystkie otrzymane dotacje, tj. na zadania własne, na zadania

z zakresu administracji rządowej, na zadania realizowane na podstawie porozumień między JST oraz na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej – wykonano poniżej planu. Wyjątek stanowią dotacje otrzymane z funduszy celowych (zarówno za zadania bieżące jak i majątkowe) oraz dotacje celowe na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień (umów) między JST

Dochody samorządu województwa zależne były od transferu środków z budżetu państwa. Dochody z tytułu subwencji, PIT, CIT, dotacji celowych z budżetu państwa stanowiły 91,0% uzyskanych w roku 2012 dochodów ogółem (85,2% w 2011r.) Podkreślić należy, że Województwo nie ma żadnego wpływu na wielkość tych kategorii dochodów oraz bardzo ograniczony wpływ dotyczący udziałów w podatku dochodowym stanowiącym dochód budżetu państwa. Poziom dochodów wykonanych w analizowanym okresie, z uwzględnieniem podziału na subwencje, dotacje i dochody własne, przedstawia wykres poniżej.

Szczegółowe dane w zakresie zrealizowanych w analizowanym okresie dochodów przez Województwo Lubuskie prezentuje poniższe zestawienie.

Wykonanie dochodów budżetowych Samorządu Województwa Lubuskiego (wg źródeł) w latach 2011 - 2012.

	2011			2012				dynamika 2012/2011
	4 kwartał			4 kwartał				
	Wykonanie	% str.	% wyk	Plan	Wykonanie	% str.	% wyk	
Dochody OGÓŁEM	498 454 565	100,0%	95,4%	480 833 715	439 498 612	100,0%	91,4%	88,2%
Dochody bieżące razem	354 163 783	71,1%	98,7%	346 171 749	340 112 704	77,4%	98,2%	96,0%
Dochody własne bieżące	125 350 679	25,1%	107,3%	102 456 782	102 375 356	23,3%	99,9%	81,7%
PIT	20 614 957	4,1%	101,7%	22 743 463	22 112 222	5,0%	97,2%	107,3%
CIT	71 058 200	14,3%	110,2%	64 500 000	63 860 857	14,5%	99,0%	89,9%
Podatki i opłaty	2 997 998	0,6%	103,4%	2 686 204	3 114 083	0,7%	115,9%	103,9%
Pozostałe własne	30 679 524	6,2%	105,1%	12 527 115	13 288 194	3,0%	106,1%	43,3%
Dotacje celowe na zadania bieżące ogółem	102 646 882	20,6%	88,8%	121 443 091	115 465 472	26,3%	95,1%	112,5%
dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami	52 959 184	10,6%	99,2%	62 415 187	61 228 085	13,9%	98,1%	115,6%
dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych	43 189 191	8,7%	77,5%	46 491 802	41 710 200	9,5%	89,7%	96,6%
dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej ogółem	72 246	0,0%	100,0%	196 390	187 475	0,0%	95,5%	259,5%
dotacje celowe na zadania bieżące realizowane na podstawie porozumień (umów) między JST	176 261	0,0%	100,0%	2 349 572	2 349 572	0,5%	100,0%	1333,0%
dotacje otrzymane z funduszy celowych na zadania bieżące	6 250 000	1,3%	100,0%	9 990 140	9 990 140	2,3%	100,0%	159,8%
Subwencja - część bieżąca (bez § 618)	126 166 222	25,3%	100,0%	122 271 876	122 271 876	27,8%	100,0%	96,9%
Dochody majątkowe razem	144 290 782	28,9%	88,0%	134 661 966	99 385 908	22,6%	73,8%	68,9%
Dochody majątkowe własne (bez dotacji)	4 972 778	1,0%	100,2%	3 713 476	3 232 366	0,7%	87,0%	65,0%
Dochody z tytułu dotacji celowych na inwestycje i zakupy inwestycyjne	117 101 127	23,5%	85,7%	129 422 574	94 427 575	21,5%	73,0%	80,6%
dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na inwestycje i zakupy inwest. z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami	43 125 379	8,7%	86,6%	62 627 000	35 129 431	8,0%	56,1%	81,5%
dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwest. własnych	67 338 580	13,5%	84,4%	60 837 206	53 468 187	12,2%	87,9%	79,4%
dotacje celowe na inwestycje i zakupy inwestycyjne realizowane na podstawie porozumień (umów) między jednostkami samorządu terytorialnego	6 637 169	1,3%	93,9%	3 249 868	3 121 456	0,7%	96,0%	47,0%
dotacje otrzymane z funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych	0	0,0%		2 708 500	2 708 500	0,6%	100,0%	
Pozostałe dochody majątkowe (własne)	22 216 876	4,5%	99,7%	1 525 916	1 725 967	0,4%	113,1%	7,8%
par. 629 – środki z innych źródeł	7 000 000	1,4%	100,0%	0	0			0,0%

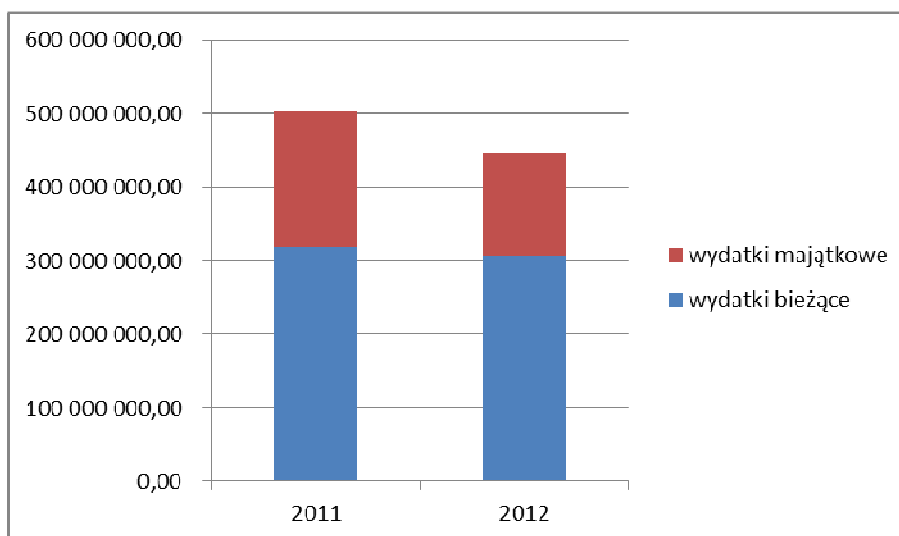
6.2. Wykonanie planu wydatków budżetowych

W 2012r. Samorząd Województwa Lubuskiego zrealizował wydatki budżetowe w kwocie 446 772 814,33 zł, co stanowiło 88,1% planowanych na ten rok wydatków. Tym samym wykonane wydatki były o 11,0% niższe od poziomu uzyskanego w roku 2011 (w skali kraju średnie wykonanie wydatków województw wyniosło 91,7%, nominalny spadek dla województw wynosił 3,5%).

W 2012r. wydatki bieżące zostały zrealizowane na poziomie 95,0% planu, a majątkowe w 76,0%. Udział wykonanych wydatków bieżących w ogólnej kwocie wydatków samorządu województwa w analizowanym okresie wzrósł z 63,3% w roku 2011 do 68,7% w roku 2012. Analogicznie zaobserwowano spadek udziału w strukturze wydatków ogółem wydatków majątkowych z 36,7% w roku 2011 do 31,3% w 2012r.

Wydatki bieżące ogółem zmalały o 3,4%, tj o 10.682.836,80zł, wydatki majątkowe zmalały o 24,3%, tj o 44.750.983,37zł. W skali kraju wydatki bieżące województw wzrosły o 0,8%, zaś majątkowe zmalały o 10,0%

Poziom wydatków wykonanych w analizowanym okresie, z uwzględnieniem podziału na wydatki bieżące i wydatki majątkowe, przedstawia wykres poniżej.

Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki ponoszone na inwestycje, zakupy inwestycyjne, dotacje inwestycyjne oraz wydatki kapitałowe. Wszystkie wydatki planowane w tej grupie wykonano poniżej planu. Nie planowano w roku 2012 i tym samym nie zrealizowano wydatków kapitałowych. W porównaniu do roku 2011 w każdym paragrafie wydatków majątkowych zaobserwowano spadek wykonania w roku 2012 – szczególnie wysoki w § 6210 „dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych” - o 76,0%. Jedynie wzrosły wydatki na zakupy inwestycyjne (o 22,1%) oraz dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych (o 84,1%). Dotacje majątkowe (17 712 230,78zł) stanowiły 4,0% ogólnej kwoty wykonanych wydatków i 12,7% wydatków majątkowych. Rok wcześniej proporcje wynosiły odpowiednio: 6,5% i 17,7%

Do wydatków bieżących zalicza się wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, dotacje przekazane innym samorządom, wydatki związane z obsługą długu publicznego oraz udzielanymi poręczeniami i gwarancjami, a także pozostałe wydatki związane z funkcjonowaniem województwa samorządowego i jednostek mu podległych. Wskaźnik wykonania wydatków na wynagrodzenia i składki od nich naliczane ogółem (w tym finansowanych środkami UE) osiągnął w roku 2012 poziom 98,4% i był o 1,5 punktu procentowego wyższy w porównaniu do roku 2011. Jednocześnie stanowiły one 20,2% wykonanych wydatków ogółem i 29,5% wydatków bieżących. Wynagrodzenia osobowe pracowników i związane z nim dodatkowe wynagrodzenie roczne (75 163 412,68 zł) - stanowiące 83,1% wszystkich wydatków na wynagrodzenia (90 449 660,23 zł) – wzrosły zaś o 6,0%. Znaczny wzrost zaobserwowano w działach: 150 „Przetwórstwo przemysłowe” (na rozwój przedsiębiorczości) – o 51,7%, 750 „Administracja publiczna” – o 5,5%, 852 „Pomoc społeczna” (regionalne ośrodki polityki społecznej i ośrodki adopcyjno – opiekuńcze) – o 253,4%, 853 „Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej” (wojewódzkie urzędy pracy) – o 13,0%. Udział dotacji na zadania bieżące w ogólnej kwocie wydatków wynosił 21,7%, w wydatkach bieżących - 31,6%. Dotacje przeznaczano m.in. na zadania z zakresu upowszechniania kultury (24 617 987 zł) i kultury fizycznej (4 004 145 zł),

przewozów pasażerskich (66 069 653 zł), pomocy i polityki społecznej (852 313 zł). Wydatki na obsługę długu to 2,6% wydatków samorządu i 3,7% wydatków bieżących. W porównaniu do kwoty wydatków poniesionych w roku poprzednim dotacje i wydatki na obsługę długu wzrosły odpowiednio o 3,3% i 30,6%. Wydatki związane ze świadczeniami na rzecz osób fizycznych (1 663 489 zł), stanowiły 0,4% wydatków ogółem. W porównaniu do roku ubiegłego nastąpił ich wzrost o 7,2%. W roku 2012, podobnie jak w roku poprzednim, nie poniesiono wydatków z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji.

W 2012 r. wydatki ze środków unijnych i innych zagranicznych wyniosły 125.928.283 zł, co stanowiło 77,1% planu, a ich udział w wydatkach ogółem województwa zmalał do poziomu 28,2% (w 2011 r. – 32,5%). W porównaniu do roku ubiegłego, wydatki te zmalały ogółem o 23,0%.

Środkami pochodzącymi ze źródeł zagranicznych (71 147 143 zł) pokryto 51,0% ogólnej kwoty wydatków inwestycyjnych (139 632 823 zł).

Strukturę wydatków budżetowych Samorządu Województwa Lubuskiego, według działów klasyfikacji budżetowej, przedstawia tabela poniżej. Wyszczególniono w nim działy klasyfikacji budżetowej o najwyższym udziale w wydatkach ogółem, natomiast wydatki pozostałych działów pokazano łącznie w pozycji „Pozostałe”.

Zestawienie wydatków według głównych źródeł wydatkowania w latach 2011 – 2012.

Dział klasyfikacji budżetowej	2011			2012				dynamika 2012/2011
	Wykonanie	% str.	% wyk	Plan	Wykonanie	% str.	% wyk	
Wydatki ogółem	502 206 635	100,0%	89,7%	507 083 037	446 772 813	100,0%	88,1%	89,0%
010 Rolnictwo i łowiectwo	113 183 135	22,5%	91,9%	113 184 399	83 024 442	18,6%	73,4%	73,4%
150 Przetwórstwo przemysłowe	16 958 829	3,4%	73,3%	16 339 919	14 004 667	3,1%	85,7%	82,6%
600 Transport i łączność	185 314 398	36,9%	95,0%	181 372 832	172 629 664	38,6%	95,2%	93,2%
720 Informatyka	12 959 477	2,6%	59,9%	10 055 147	8 753 483	2,0%	87,1%	67,5%
750 Administracja publiczna	57 321 785	11,4%	92,2%	63 768 407	60 890 465	13,6%	95,5%	106,2%
757 Obsługa długu publ.	8 812 248	1,8%	76,1%	13 136 307	11 512 288	2,6%	87,6%	130,6%
801 Oświata i wychowanie	18 611 656	3,7%	98,5%	16 970 961	16 931 695	3,8%	99,8%	91,0%
851 Ochrona zdrowia	12 581 828	2,5%	73,7%	11 843 326	11 485 243	2,6%	97,0%	91,3%
852 Pomoc społeczna	1 614 007	0,3%	98,1%	3 328 744	3 217 695	0,7%	96,7%	199,4%
853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	17 557 144	3,5%	77,5%	19 733 158	16 950 073	3,8%	85,9%	96,5%
854 Edukacyjna opieka wychowawcza	4 565 423	0,9%	100,0%	4 778 756	4 778 706	1,1%	100,0%	104,7%
900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 762 087	0,4%	98,8%	1 775 008	1 485 625	0,3%	83,7%	84,3%
921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	24 289 856	4,8%	100,0%	26 900 712	26 896 186	6,0%	100,0%	110,7%
926 Kultura fizyczna	22 807 348	4,5%	93,1%	10 633 624	10 215 199	2,3%	96,1%	44,8%
Pozostałe (050, 630, 700, 710, 752, 758, 925)	3 451 626	0,8%	45,4%	13 261 737	3 997 383	0,9%	30,1%	115,8%

Najwyższy udział w wykonanych w roku 2012 wydatkach ogółem województwa samorządowego, w ujęciu działów klasyfikacji budżetowej, stanowiły wydatki na: transport i łączność (38,6%), rolnictwo i łowiectwo (18,6%) oraz administrację publiczną (13,6%). Udział wydatków w dziale 600 i 750 uległ podwyższeniu, w porównaniu do roku 2011, odpowiednio o 1,7 i 2,2 punktu procentowego, zaś w dziale 010 obniżył się o 3,9 punktu procentowego. O ile w roku 2011 wykonanie w tych trzech działach było ponad 90 procentowe to w roku 2012 wydatki na rolnictwo i łowiectwo wykonane zostały w 73,4% (procent realizacji pozostałych dwóch był nawet wyższy niż w roku poprzednim).

Analiza tempa zmian wielkości wydatków wg rodzaju działalności w poszczególnych latach wskazuje na spadek w roku 2012 większości wykonanych wydatków. Największy spadek zaobserwowano w wydatkach przeznaczonych na kulturę fizyczną (o 55,2%), informatykę (o 32,5%), rolnictwo i łowiectwo (o 26,6%) oraz na realizację zadań zw. z gospodarką komunalną i ochroną środowiska (o 15,7%). Znacznie więcej wydatków niż w roku 2011 poniesiono na zadania w zakresie pomocy społecznej (wzrost o 99,4%), na wydatki związane z obsługą długu (wzrost o 30,6%) czy przeznaczonych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (wzrost o 10,7%). Na administrację publiczną przeznaczono o 6,2% więcej środków niż w roku 2011.

Wykonanie wydatków budżetowych Samorządu Województwa Lubuskiego w układzie art. 236 ufp w latach 2011 - 2012.

	2011			2012			dynamika 2012/2011	
	4 kwartał			4 kwartał				
	Wykonanie	% str.	% wyk	plan	Wykonanie	% str.		% wyk
Wydatki ogółem	502 206 635	100,0%	89,7%	507 083 037	446 772 814	100,0%	88,1%	89,0%
Wydatki bieżące	317 822 828	63,3%	92,2%	323 252 919	307 139 991	68,7%	95,0%	96,6%
1) wydatki jednostek budżetowych, w tym na:	149 166 133	29,7%	94,0%	152 618 561	147 676 043	33,1%	96,8%	99,0%
a) wynagrodzenia i składki od nich naliczane,	67 407 317	13,4%	98,8%	71 549 257	71 136 311	15,9%	99,4%	105,5%
b) wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań;	81 758 816	16,3%	90,3%	81 069 304	76 539 732	17,1%	94,4%	93,6%
2) dotacje na zadania bieżące;	94 039 320	18,7%	99,6%	98 028 561	97 145 496	21,7%	99,1%	103,3%
3) świadczenia na rzecz osób fizycznych;	1 551 846	0,3%	99,1%	1 681 997	1 663 489	0,4%	98,9%	107,2%
4) wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego;	64 253 281	12,8%	81,9%	57 787 493	49 142 676	11,0%	85,0%	76,5%
5) wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym;	0			1 573 620	0			
6) obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego.	8 812 248	1,8%	99,9%	11 562 687	11 512 287	2,6%	99,6%	130,6%
Wydatki majątkowe	184 383 807	36,7%	85,6%	183 830 118	139 632 823	31,3%	76,0%	75,7%
inwestycje i zakupy inwestycyjne	183 833 807	36,6%	85,5%	183 830 118	139 632 823	31,3%	76,0%	76,0%
w tym na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego;	99 185 480	19,7%	82,4%	105 507 023	76 785 607	17,2%	72,8%	77,4%
zakup i objęcie akcji i udziałów oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego	550 000	0,1%	100,0%	0	0			0,0%

Wydatki ogółem, w tym:	502 206 635	100,0%	89,7%	507 083 037	446 772 814	100,0%	88,1%	89,0%
Wynagrodzenia ogółem	84 789 517	16,9%	96,9%	91 876 099	90 449 660	20,2%	98,4%	106,7%
w tym wynagrodzenia finansowane środkami UE	17 382 200	3,5%	89,9%	20 326 842	19 313 350	4,3%	95,0%	111,1%
Dotacje majątkowe	32 649 001	6,5%	92,9%	20 946 875	17 784 416	4,0%	84,9%	54,5%

6.3. Wynik budżetu, przychody i rozchody oraz zobowiązania

Samorząd Województwa Lubuskiego osiągnął na koniec roku 2012 i 2011 ujemny wynik budżetu. W roku 2012 deficyt był niższy od planowanego o 72,3% jednak wyższy od uzyskanego w roku poprzednim o 93,9% (nominalnie o 3 522 132,94 zł). Źródłem pokrycia niedoboru był kredyt (5 697 715 zł) oraz wolne środki (1 576 487,43 zł).

Wprowadzony na mocy przepisów ustawy o finansach publicznych (art. 212, art. 235 i art. 236 u.f.p. z 2009 r.) podział dochodów i wydatków budżetu j.s.t. na bieżące i majątkowe umożliwia wyodrębnienie w ramach budżetu tzw. budżetu bieżącego (operacyjnego) i budżetu majątkowego (inwestycyjnego) oraz podział wyniku budżetu na odpowiednio – nadwyżkę lub deficyt z działalności bieżącej (wynik operacyjny) oraz z działalności majątkowej (wynik majątkowy). Wielkości osiągniętych w latach 2011-2012 przychodów, rozchodów i wyników zaprezentowano poniżej:

	2011			2012			dynamika 2012/2011
	Plan	Wykonanie	%	Plan	Wykonanie	%	
Dochody ogółem	522 542 312	498 454 565	95,4%	480 833 715	439 498 612	91,4%	88,2%
bieżące	358 656 626	354 163 783	98,7%	346 171 749	340 112 704	98,2%	96,0%
majątkowe	163 885 686	144 290 782	88,0%	134 661 966	99 385 908	73,8%	68,9%
Wydatki ogółem	560 097 392	502 206 635	89,7%	507 083 037	446 772 814	88,1%	89,0%
bieżące	344 659 375	317 822 828	92,2%	323 252 919	307 139 991	95,0%	96,6%
majątkowe	215 438 017	184 383 807	85,6%	183 830 118	139 632 823	76,0%	75,7%
Wynik	-37 555 080	-3 752 069	10,0%	-26 249 322	-7 274 202	27,7%	193,9%
wynik operacyjny	13 997 251	36 340 956	259,6%	22 918 830	32 972 713	143,9%	90,7%
wynik majątkowy	-51 552 331	-40 093 025	77,8%	-49 168 152	-40 246 916	81,9%	100,4%
Przychody ogółem							
w tym:	41 863 390	41 130 185	98,2%	32 057 632	39 421 042	123,0%	95,8%
zaciągnięcie długu zwrotnego	35 194 213	35 194 213	100,0%	5 697 715	5 697 715	100,0%	16,2%
wolne środki spłata pożyczek	6 669 177	5 935 972	89,0%	26 359 917	33 723 327	127,9%	568,1%
Rozchody ogółem							
w tym:	4 308 310	4 308 309	100,0%	5 808 310	5 808 309	100,0%	134,8%
spłata długu zwrotnego	4 308 310	4 308 309	100,0%	5 808 310	5 808 309	100,0%	134,8%

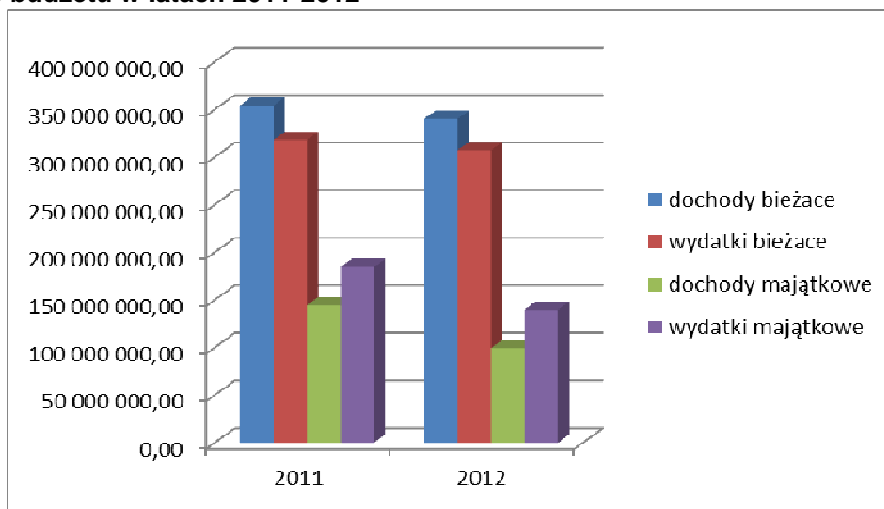
Łącznie zrealizowano w roku 2012 przychody o 23,0% wyższe od planowanych. Wynika to głównie z posiadania przez Województwo tzw. wolnych środków w wysokości wyższej niż wprowadzone do planu przychody z tego tytułu. Kwota środków pochodzących z rozliczenia wcześniej zaciągniętych kredytów i pożyczek w 2012 roku, w porównaniu do roku 2011, wzrosła o 468,1%. W 2012 roku utrzymała się tendencja spadkowa w przychodach ogółem (o 4,2%) oraz przychodach związanych z zaciąganiem długu zwrotnego (o 83,8%). Zaciągnięte kredyty w 2012 r. stanowiły 14,5% wszystkich przychodów i zostały wykonane w 100%. Rok wcześniej udział przychodów o charakterze zwrotnym był znacznie wyższy i wynosił 85,6%.

W roku 2012 odnotowano wzrost rozchodów o 34,8%. Jednostka dokonuje wyłącznie spłat rat z tytułu zaciągniętych kredytów. Wykonanie rozchodów przebiegało planowo i bez zakłóceń.

Samorząd Województwa nie planował ujemnego wyniku operacyjnego w roku 2012. Osiągnął natomiast wynik o 43,9% lepszy od zakładanego.

Poziom osiągniętych przez Samorząd Województwa Lubuskiego wyników w analizowanym okresie przedstawiono na rysunku poniżej.

Wykonanie budżetu w latach 2011-2012

Wykonane wydatki bieżące w 2011 i 2012 roku miały pokrycie w dochodach bieżących. Zatem nie było konieczności angażowania wolnych środków. Zarówno w roku 2011, jak i w roku 2012 zanotowano ujemny wynik majątkowy: w roku 2011 wyniósł on na minusie 40 093 025 zł, w roku 2012 – 40 246 916 zł. W części został on pokryty przychodami z tytułu kredytu i wolnymi środkami w roku 2012.

Zobowiązania Samorządu Województwa Lubuskiego na 31 grudnia 2012r. wyniosły 203 311 875 zł (rok wcześniej wynosiły 203 855 046 zł). Głównymi tytułami dłużnymi Województwa są zaciągnięte kredyty i pożyczki oraz wyemitowane obligacje komunalne. W porównaniu do roku ubiegłego wystąpił niewielki spadek wspomnianych zobowiązań (nominalnie o 80 594zł) i nieco większy spadek zobowiązań wymagalnych (nominalnie o 432 577zł). Na koniec 2012 r. zobowiązania wymagalne wynosiły 295 675 zł.

Wyszczególnienie	2012	2011	% dynamiki		% struktury	
			2012	2011	2012	2011
Zobowiązania wg tytułów dłużnych	203 311 875	203 855 046	99,7%	117,6%	100,0%	100,0%
kredyty i pożyczki długoterminowe	203 016 200	203 126 794	99,9%	117,9%	99,9%	99,6%
wymagalne zobowiązania	295 675	728 252	40,6%	65,2%	0,1%	0,4%

Podsumowanie

1. Województwo samorządowe w 2012 r. uzyskało dochody w wysokości 439.498.611,90 zł, które stanowiły 91,4% planu. Kwota dochodów ogółem zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 11,8%, a realnie zmalała o 15,5%. Wynikało to głównie z niskiej realizacja dochodów z tytułu płatności środków europejskich i dochodów majątkowych. Dochody własne obniżyły się o 29,6%, dotacje o 4,5%, zaś subwencje o 3,1%. W porównaniu do 2011 r. dochody majątkowe zmalały o 31,1%, a dochody bieżące 4,0%.
2. W roku 2012 uległa zmianie struktura dochodów województwa samorządowego. Podstawowym źródłem dochodów były dotacje celowe, które stanowiły 47,8% ogółu dochodów. Subwencja ukształtowała się na poziomie 27,8%, a dochody własne 24,4% dochodów ogółem. Subwencja i dotacje celowe stanowiły łącznie 75,6% dochodów województw samorządowych (w 2011 r. – 69,4%).
3. Wydatki Województwa Lubuskiego zmalały o 11,0% (realnie o 14,7%) i zostały wykonane w wysokości 446 772 814,33 zł (88,1% planu). Wydatki bieżące stanowiły 95,0% wydatków ogółem, wydatki majątkowe zostały wykonane na poziomie 76,0%. Nastąpił spadek wydatków majątkowych o 24,3% oraz wydatków bieżących o 3,4%. Udział wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków zmniejszył się z 36,7% do 31,3%, wydatków bieżących zwiększył się z 63,3% do 68,7%. Wydatki na obsługę długu zwiększyły się o 30,6%, co było

- konsekwencją znacznego wzrostu zadłużenia w roku 2011 i zaciągnięciem nowego długu w roku 2012.
4. Kierunki wydatkowania środków finansowych przez województwo samorządowe nie uległy zmianie. Najwięcej środków przeznaczono na realizację zadań z zakresu: transportu i łączności – 38,6%, rolnictwa i łowiectwa – 18,6%, administracji publicznej – 13,6%, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – 6,0%, oświaty i wychowania oraz zadań w zakresie polityki społecznej – 3,8%. Wydatki inwestycyjne dominowały w działach Transport i łączność – 51,6% wszystkich wydatków majątkowych, Rolnictwo i łowiectwo – 28,3% oraz Informatyka – 6,0%.
  5. Województwo Lubuskie zaplanowało na 2012 r. deficyt budżetowy w kwocie 26 249 322 zł. W wyniku wykonania dochodów i wydatków budżet zamknął się deficytem w kwocie 7 274 202 zł, co stanowi 1,7% wykonanych dochodów tej jednostki. Deficyt budżetowy sfinansowano przychodami z kredytów oraz wolnych środków. Zaciągnięte kredyty w 2012 r. stanowiły 14,5% wszystkich przychodów i zostały wykonane w 100%. Rozchody budżetu Województwa Lubuskiego z tytułu spłaty kredytów i pożyczek, zaciągniętych w latach ubiegłych wykonane zostały w całości.
  6. Na koniec 2012 r. nastąpił nieznaczny spadek zobowiązań województwa samorządowego, które wyniosły 203 311 875 zł (spadek o 0,3%). Relacja długu bez wyłączeń do dochodów województwa zwiększyła się z 40,9% w 2011 r. do 46,3% w 2012 r. Zobowiązania z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek zmalały o 0,1% i wyniosły 203 016 200 zł. W jednostce wystąpiły zobowiązania wymagalne w kwocie 295.675 zł, które uległy zmniejszeniu w stosunku do 2011 r. o 59,4%.
  7. Udział środków zagranicznych na dofinansowanie programów i projektów pozyskanych w kwocie 117 949 355 zł, zmniejszył się w 2012 r. o 24,4 punktu procentowego i stanowił 26,8% ogółu dochodów województwa (w 2011 – 31,3%). Na realizację wydatków finansowanych środkami zagranicznymi województwo samorządowe przeznaczyło 125.928.283 zł, tj. 28,2% wydatków ogółem (w 2011 r. – 32,5%). Wydatki majątkowe finansowane środkami zagranicznymi stanowiły 55,0% wydatków majątkowych Województwa Lubuskiego (w 2011 r. – 53,8%).

7. Wykonanie budżetów przez związki komunalne

Tworzenie i funkcjonowanie związków międzygminnych wynika z ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym³⁰. Warunkiem niezbędnym do utworzenia związku jest podjęcie - przez rady zainteresowanych gmin - uchwał w tej sprawie. Należy zaznaczyć, że związek komunalny jest tylko formą współdziałania pomiędzy gminami, a nie odrębną jednostką samorządu terytorialnego.

Związek posiada osobowość prawną i wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Związki, prowadząc gospodarkę finansową, opierają się na tych samych zasadach i przepisach prawa, które dotyczą j.s.t. Opracowują projekt budżetu, uchwalają budżet, mogą także zaciągać kredyty i pożyczki oraz inne zobowiązania.

Działalność prowadzona przez związki międzygminne jest zróżnicowana. Zakres ich działania obejmuje zarówno zadania związane z zarządzaniem lokalnym transportem zbiorowym, zarządzaniem drogami, ochroną środowiska, ochroną wód, ziemi i powietrza, gospodarką opadami, gospodarką wodno-kanalizacyjną, jak również działaniem na rzecz rozwoju i promowania turystyki.

Regionalne izby obrachunkowe kontrolują gospodarkę finansową związków międzygminnych od chwili ich zarejestrowania do momentu wykreślenia z rejestru.

Rejestr związków prowadzi minister właściwy do spraw administracji publicznej. W rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji na dzień 31 grudnia 2012 r. było ujętych 223 związków międzygminnych, które działają lub działały na terenie Polski. Liczba związków nie jest stała z uwagi na to, że część związków po zrealizowaniu konkretnej działalności wyrejestrowuje się, a równocześnie powstają nowe związki. W województwie lubuskim na koniec 2012 r. było zarejestrowanych 13 związków międzygminnych, w tym 3 nowo zarejestrowane (w 2011 r. było 10, w tym 5 działających). Z powyższej liczby 7 związków uchwaliło budżet na 2012 rok, natomiast 6 związków złożyło sprawozdania budżetowe i sprawozdania z operacji finansowych.

³⁰ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

Dochody

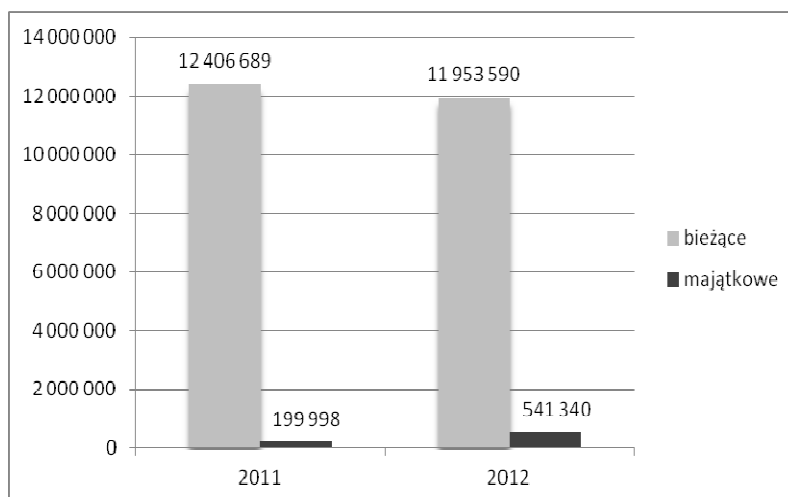
W 2012 r. dochody ogółem związków międzygminnych województwa lubuskiego wyniosły 12 494 930 zł i w stosunku do uchwalonego planu wykonane zostały w 97,4%. Związki zrealizowały dochody na niższym poziomie niż w roku 2011. W porównaniu do 2011 r. uzyskane dochody ogółem były niższe o 111 757 zł.

Dla porównania w skali kraju najwyższe dochody osiągnęły związki międzygminne województwa śląskiego (828 756 tys. zł), podobnie jak w roku ubiegłym. W 2012 r. udział dochodów tych związków w dochodach wszystkich związków w Polsce wynosił 58,5%.

Dochody budżetowe związków międzygminnych województwa lubuskiego w podziale na bieżące i majątkowe w latach 2011 i 2012

Wyszczególnienie	Wykonanie (w zł)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %) 4:3	Dynamika (w %) 4:2	Struktura wykonania 2012 (w%)
	2011		2012			
1	2	3	4	5	6	7
Dochody ogółem, w tym:	12 606 687	12 829 901	12 494 930	97,4	99,1	100,0
- bieżące	12 406 689	12 262 311	11 953 590	97,5	96,4	95,7
- majątkowe	199 998	567 590	541 340	95,4	270,7	4,3

Dochody budżetowe związków międzygminnych w latach 2011-2012

Do najważniejszych źródeł dochodów związków międzygminnych w 2012 r. należały:

- wpływy uzyskane z wpłat gmin – członków związku,
- środki na dofinansowanie własnych zadań bieżących i inwestycyjnych,
- wpływy z usług oraz sprzedaży wyrobów i składników majątkowych.

Na wysokość planowanych i wykonanych dochodów związków ma wpływ zarówno ilość gmin wchodzących w ich skład, jak i charakter zadań statutowych przez nie realizowanych. Kwestie te mają zasadniczy wpływ na zróżnicowanie ogólnej kwoty dochodów realizowanych przez związki.

W roku 2012 r. wykonane dochody bieżące związków województwa lubuskiego wyniosły 11 953 590 zł i w odniesieniu do roku ubiegłego wykazują spadek o 3,7%. Natomiast w stosunku do roku 2011 wzrosły wykonane dochody majątkowe aż o 170,7%. W roku 2011 wyniosły 199 998 zł, natomiast w roku 2012 wzrosły do poziomu 541 340 zł. Zrealizowane dochody majątkowe pochodziły z wpływów z wpłat gmin na rzecz związków gmin na dofinansowanie zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych.

Wykonanie planu wydatków budżetowych

Łączna kwota wykonanych wydatków ogółem związków międzygminnych w 2012 r. wyniosła 11 265 280 zł, tj. 86,0% planowanych wydatków. Na finansowanie działalności bieżącej związki międzygminne województwa lubuskiego przeznaczyły 91,8% swoich wydatków (w skali

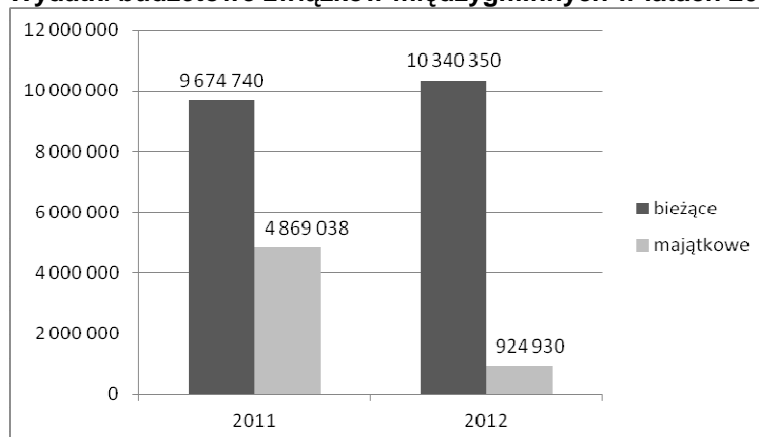
kraju - 66,4%). Wykonanie wydatków bieżących wyniosło 10 340 350 zł i było wyższe w porównaniu z rokiem ubiegłym, o 665 610 zł, tj. o 6,9%.

Podobnie jak w roku ubiegłym najwyższe wydatki wykonały w skali kraju związki międzygminne województwa śląskiego (829 630 tys. zł). Udział wydatków tych związków w wydatkach ogółem wszystkich związków w Polsce wynosił 60,0%. Natomiast udział wydatków związków międzygminnych województwa lubuskiego to tylko 0,8% wydatków wszystkich związków w Polsce.

Wydatki budżetowe związków międzygminnych województwa lubuskiego w podziale na bieżące i majątkowe w latach 2011 i 2012

Wyszczególnienie	Wykonanie (w zł)	Plan (w zł)	Wykonanie (w zł)	Wykonanie planu (w %) 4:3	Dynamika (w %) 4:2	Struktura wykonania 2012 (w%)
	2011		2012			
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki ogółem, w tym:	14 543 778	13 101 756	11 265 280	86,0	77,5	100,0
- bieżące	9 674 740	11 536 166	10 340 350	89,6	106,9	91,8
- majątkowe	4 869 038	1 565 590	924 930	59,1	19,0	8,2

Wydatki budżetowe związków międzygminnych w latach 2011-2012

Wydatki bieżące obejmowały przede wszystkim wydatki rzeczowe, które były związane bezpośrednio z realizowanymi zadaniami (60,1%). Wydatki bieżące to również wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń i stanowiły 38,2% ogółu wydatków bieżących. W roku 2012 związki nie udzielały z budżetu żadnych dotacji dla innych podmiotów. Na obsługę długu związki międzygminne przeznaczyły 1,7% ogółu wydatków bieżących.

Na wydatki majątkowe w 2012 roku związki międzygminne przeznaczyły tylko 924 930 zł, tj. 8,2% ogółu wydatków. Realizacja wydatków majątkowych spadła w stosunku do roku ubiegłego aż o 81%. W 2012 roku wydatki inwestycyjne związków były przeznaczane przede wszystkim na wydatki związane z opracowaniem koncepcji techniczno – technologicznej kompostowni odpadów biodegradowalnych, rekultywacji składowisk odpadów komunalnych oraz zakupu: serwera komputerowego, ładowarki, systemu monitoringowego. Na rok 2012 związki nie planowały żadnych wieloletnich przedsięwzięć.

W roku 2012, jak i 2011 związki międzygminne województwa lubuskiego nie realizowały żadnych zadań przy udziale środków pochodzących z budżetu UE oraz innych źródeł zagranicznych. Dane dotyczące realizacji wydatków związków komunalnych w 2012 r. przedstawia tabela 1.

W 2012 roku najwięcej środków wydatkowano w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska – 10 174 122 zł, tj. 90,3% wszystkich wydatków związków oraz w dziale 750 – Administracja publiczna – 778 166 zł, tj. 6,9% wydatków ogółem. W pozostałych działach ponoszone wydatki nie stanowiły znacznych wielkości. W 2012 roku 4 związki ponosiły wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną (dział 900). Natomiast 2 związki planowały swoje wydatki w dziale 600 - Transport i łączność oraz dziale 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię el. i gaz oraz wodę.

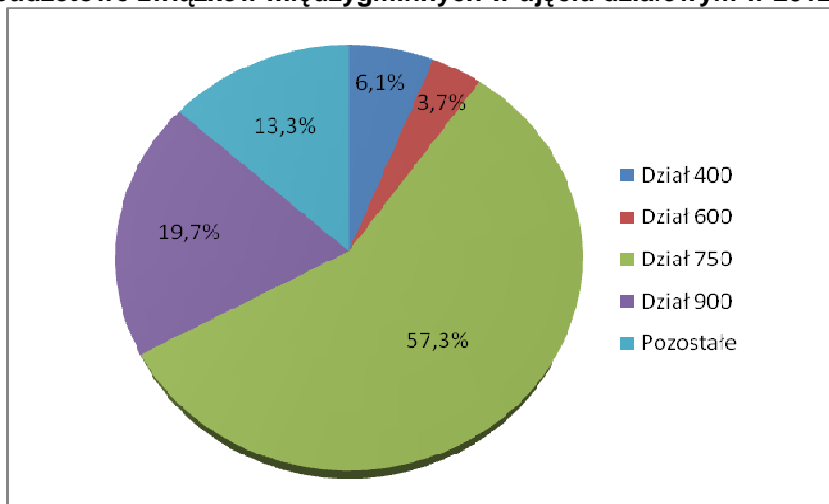
W 2012 r. powstały 3 nowe związki (w tym 1 uchwalił budżet na rok 2012) oraz 1 reaktywował swoją działalność (związek uchwalił budżet na 2012r.). Natomiast 2 związki międzygminne zarejestrowały swoją działalność w grudniu 2012r. jednakże budżety uchwaliły już na 2013r. Celem statutowym nowo powstałych związków jest prowadzenie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie objętym działalnością związku. Wraz z rozpoczęciem swojej działalności w roku 2012 związki te planowały swoje wydatki tylko w dziale 750 – Administracja publiczna - z uwagi na konieczność zakupu pierwszego wyposażenia (np. zakup komputerów), wynagrodzenia dla pracowników, itp.

Wykonanie wydatków związków komunalnych w roku 2012 w układzie działowym przedstawia poniższa tabela.

Wykonane wydatki budżetowe związków międzygminnych wg ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej w 2012 roku

Wyszczególnienie	Wydatki ogółem	Dział 400 Wytwarzanie o zaopatrywanie w energię el. gaz i wodę	Dział 600 Transport i łączność	Dział 750 Administracja publiczna	Dział 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	Pozostałe
lowy Związek Gmin CZG-	10 087 054	0	0	0	9 907 192	179 862
życki Związek Gmin	149 545	0	0	106 010	43 535	0
ędzygminny Związek „Odra- sa-Bóbr”	15 794	0	0	15 794	0	0
lowy Związek Gmin	550 811	0	49 623	344 186	156 167	836
iązek Międzygminny odociągów i Kanalizacji ejskich	82 672	82 672	0	0	0	0
iązek Międzygminny Odra- arta	67 228	0	0	0	67 226	0
iązek Międzygminny O -PRZYSZŁOŚĆ	312 176	0	0	312 176	0	0

Wydatki budżetowe związków międzygminnych w ujęciu działowym w 2012 roku

Na 2012 rok 3 związki międzygminne województwa lubuskiego zaplanowały budżet z wynikiem ujemnym, 3 związki - budżet zrównoważony a 1 związek - budżet nadwyżkowy. Na poziomie planu deficyt per saldo wszystkich związków międzygminnych wynosił 271 855 zł.

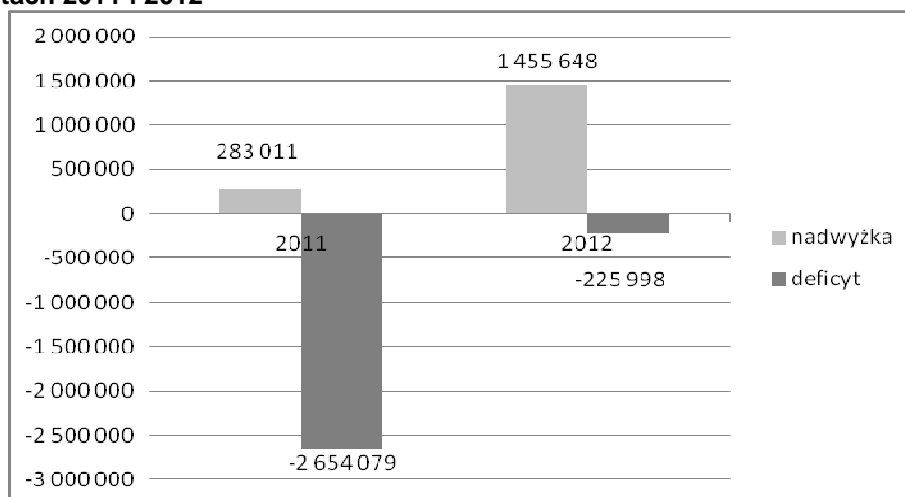
Różnica pomiędzy wykonanymi dochodami i wykonanymi wydatkami wszystkich związków międzygminnych w 2012 roku była dodatnia i wyniosła 1 229 650 zł (w 2011 r. była ujemna i wyniosła 1 937 090 zł).

Wynik budżetów związków międzygminnych województwa lubuskiego w latach 2011 i 2012

Wyszczególnienie	2011		2012	
	Plan	Wykonanie	Plan	Wykonanie
Ogółem, z tego:	- 3 426 932	- 1 937 090	-271 855	1 229 650
- nadwyżka	490 000	283 011	135 000	1 455 648
- deficyt	- 3 916 932	- 2 654 079	- 406 855	- 225 998
Udział deficytu w dochodach ogółem (w %)	31,3	21,1	3,2	1,8

Dodatnim wynikiem (tj. nadwyżką budżetową) rok budżetowy 2012 zamknęły 4 związki międzygminne (w 2011 r. – 2 związki), a w 3 związkach wykonane dochody były niższe niż wykonane wydatki (w 2011 r. – 3 związki).

Wynik budżetów w podziale na nadwyżkę i deficyt związków województwa lubuskiego w latach 2011 i 2012**Przychody i rozchody**

Przychody budżetowe przypadające do dyspozycji w danym roku budżetowym muszą sfinansować zarówno deficyt budżetowy danego roku, jak i rozchody przeznaczone na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

W celu sfinansowania planowanego deficytu w roku 2012 r. związki korzystały zarówno z nadwyżek budżetowych osiągniętych w latach ubiegłych, jak i wolnych środków rozumianych jako nadwyżka środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu, wynikających z rozliczeń kredytów i pożyczek z lat ubiegłych.

W roku 2012 roku związki międzygminne osiągnęły przychody w wysokości 2 269 052 zł, które w stosunku do roku ubiegłego były niższe o 2 914 376 zł, tj. 56,2%. Głównym źródłem przychodów była nadwyżka z lat ubiegłych (23,3%) oraz wolne środki (76,7%). W roku 2012 żaden związek nie zaciągał kredytów bankowych długoterminowych.

W roku 2012 z 7 związków międzygminnych województwa lubuskiego tylko 3 wykonały przychody z tytułu nadwyżki budżetowej a 1 związek posiadał na koniec roku „wolne środki”.

Na spłatę zaciągniętych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek przeznaczono kwotę 660 000 zł, co stanowiło 24,8% ogólnej kwoty rozchodów, która wyniosła 2 660 000 zł. Pozostała kwota dotyczyła założonych lokat w bankach.

W skali kraju w 2012 roku największe przychody budżetowe wykazały związki międzygminne województwa wielkopolskiego (58 025 tys. zł). Natomiast w 2011 roku związki województwa zachodniopomorskiego (50 578 tys. zł).

Informacje dotyczące realizacji dochodów i przychodów oraz wydatków i rozchodów związków międzygminnych w układzie województw w latach 2011 i 2012 przedstawia poniższa tabela.

Wykonanie dochodów, przychodów oraz wydatków, rozchodów związków międzygminnych w Polsce w latach 2011 i 2012 (w tys. zł)

Województwa	Dochody ogółem		Przychody		Wydatki ogółem		Rozchody	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
1	2	3	4	5	6	7	8	9
POLSKA	1 278 337	1 418 034	188 700	225 429	1 224 531	1 382 058	118 500	137 325
Dolnośląskie	38 345	88 340	16 240	18 911	34 651	70 132	9 157	23 695
Kujawsko-pomorskie	3 523	3 815	1 088	517	3 887	3 512	93	286
Lubelskie	8 549	27 054	2 239	12 995	3 921	30 304	930	1 325
Lubuskie	12 607	12 495	5 183	2 269	14 544	11 265	2 700	2 660
Łódzkie	2 554	5 843	747	1 862	1 589	4 567	63	90
Małopolskie	53 105	42 643	2 606	2 963	52 125	42 290	726	797
Mazowieckie	15 226	34 539	6 459	8 592	12 696	31 027	2 038	1 665
Opolskie	2 952	3 046	1 139	2 911	2 144	3 005	0	0
Podkarpackie	12 451	9 485	1 731	1 233	11 730	9 244	479	290
Podlaskie	2 506	3 377	1 976	1 997	2 269	3 607	216	0
Pomorskie	25 554	26 689	1 138	1 814	24 885	27 089	0	0
Śląskie	777 497	828 756	42 534	42 349	774 478	829 630	36 240	31 338
Świętokrzyskie	52 304	51 598	15 922	15 292	51 054	48 153	2 484	2 042
Warmińsko-mazurskie	26 386	12 468	4 530	2 680	27 878	10 135	847	959
Wielkopolskie	70 091	107 589	34 290	58 025	72 330	128 080	6 154	4 852
Zachodniopomorskie	174 687	160 297	50 578	51 016	134 350	130 016	56 372	67 326

Zobowiązania

Łączna kwota zobowiązań związków międzygminnych w Polsce na koniec 2012 roku wyniosła 374 648 tys. zł. Na zobowiązania składały się kredyty i pożyczki w kwocie 366 200 tys. zł (97,7% ogółu zobowiązań) oraz zobowiązania wymagalne w wysokości 8 448 tys. zł (2,3% ogółu zobowiązań).

W województwie lubuskim w 2012 roku tylko 2 związki wykazały zobowiązania na koniec roku budżetowego w łącznej kwocie 2 345 172 zł. Wysokość łącznego zobowiązania związków województwa lubuskiego to tylko 0,6% ogółu zobowiązań wszystkich związków w kraju.

Zobowiązania te wynikały z zaciągniętych kredytów bankowych w latach poprzednich na realizację zadań inwestycyjnych oraz z zobowiązań wymagalnych. W stosunku do 2011 roku zobowiązania związków zmalały o 659 828 zł, tj. 21,9%. Na koniec 2012 roku 1 związek wykazał zobowiązania wymagalne w kwocie 172 zł. Pozostałe związki w latach 2011 i 2012 nie posiadały żadnych zobowiązań.

Podsumowanie

1. Dochody związków międzygminnych w roku 2012 r. osiągnęły wysokość 12 494 930 zł (o 0,9% niższe niż w 2011 r.). Głównym źródłem dochodów związków międzygminnych były wpływy z wpłat gmin wchodzących w skład związku. W 2012 r. związki nie pozyskały żadnych dotacji inwestycyjnych na realizację programów finansowanych ze źródeł zagranicznych.
2. W roku 2012 wydatki ogółem związków międzygminnych wyniosły 11 265 280 zł i były niższe o 22,5% w stosunku do roku ubiegłego. Wydatki bieżące stanowiły 91,8%, a wydatki majątkowe 8,2% wydatków ogółem.
3. Zobowiązania na koniec 2012 r. wystąpiły tylko w dwóch związkach i wyniosły 2 345 172 zł (18,8% dochodów wykonanych). Zobowiązania wynikały z zaciągniętych kredytów w latach ubiegłych i z zobowiązań wymagalnych. Natomiast łączne koszty obsługi długu wyniosły 179 862 zł (1,6% wydatków ogółem związków).
4. Z 7 związków międzygminnych województwa lubuskiego 4 związki na koniec 2012 r. wykonały nadwyżkę budżetową (w 2011 r. – 2 związki), a 3 związki zakończyły rok 2012 deficytem budżetowym (w 2011 r. – 3 związki).